
**HİKMET
KIVİLCİMLİ**

**DURUM
YARGILAMASI**

DERLENİŞ

YAYINLARI

Hikmet Kıvılcımlı Durum Yargılaması

Birinci Baskı
Ocak 1999

Hikmet Kıvılcımlı
Durum Yargılaması

Birinci Kitap

5 MART

TARTIŞMALI TOPLANTISI

Sevgi ve Saygı değer arkadaşlarım;

Bir açık oturum için gelmiştik. İki karşıt kutup bu oturumdan caymışlar. Kendilerince bir neden bulmuşlar herhalde. Onun dışında da, bazı şartlar, hepimizce bilinen şartlar, bu akşam için o geniş toplantıyı bir konferans biçimine çevirmek olanağını geciktirdi. Binaenaleyh, öyle bir toplantıyı bundan sonraki günlerden herhangi birinde, daha detaylarıyla, ayrıntılarıyla gene hep birden yapmaya çalışacağız.

Burada şimdi, ne bir konferans, ne bir nutuk çekme konu değil. Esas, bir tanışma, karşılıklı görüşme ve böylece birbirimizi aydınlatmaya çalışma oturumu olacak. Çünkü öteki konferans, yahut işte açık oturumun konusu, bildiğimiz gibi: Devrimci davranışların Türkiye'de hangi yönde gelişmesi gerekir? bunu aramak olacaktı. Buradaki arkadaşların, tahmin ediyorum ki, hemen hemen hepsi değilse - bilmiyorum, belki başka eğilimli arkadaşlardan da olacak- fakat çoğunluğu hiç değilse belirli bir yol tutmuş arkadaşlar oluyor.

Yani, biz Politika deyince: Sosyal Sınıfları anlıyoruz, hepimizin bildiği gibi. Sosyal Sınıflar deyince de, bizim tuttuğumuz sınıf: İşçi Sınıfı'dır, Proletarya dediğimiz. Binaenaleyh, biz İşçi Sınıfının politikasını savunanlarız. Ve buradaki arkadaşlar da öyle.

Ama, bütün devrimciler İşçi Sınıfının devrimcileri olmuyorlar çok defa. Hele bizim gibi geri kalmış ülkelerde, Küçükburjuva devrimcileri, ilk aşamalarda ve belirli bir süre için pek velvelelice biçimlerle adeta politikanın en önde gider eğilimlerini temsil eder görünüyorlar.

Bunlarla arkadaşça konuşmak, tartışmak, birbirimizi eleştirmek isterdik. Ve o toplantı da bunun için yapılacaktı. Olmayınca, şimdi biz, aşağı yukarı hepimiz burada Proletaryanın, yani İşçi Sınıfının politikası etrafında az çok anlaşmış insanlar olarak, bir dertleşme toplantısı yapacağız.

Öteki grupların -beş altı grup var- onların burada karakteristiği üzerinde durmayalım. Gene ileriki toplantıda, ileride yapacağımız bir toplantıda, kendileriyle bir arada bunu daha iyi yapabiliriz.

Burada, şimdi, benim şu halde arkadaşlardan ricam: kendilerince tartışmamız gereken konular nelerse, onları öne sürsünler ve onlar çevresinde bir -eskilerin hasbıhal dediği- yani konuşma yapmaya çalışalım.

Ne dersiniz?

Ben böyle düşünüyorum. Siz ne düşünüyorsanız, gene çoğunlukla siz karar verin: o yönde çalışırız. Yani, karşılıklı sorular ve tartışmalar mı yapalım? Yoksa başka bir tarzda mı konuşalım?

Her arkadaş...

Bir dinleyici: Bu toplantıda...

Hikmet Kıvılcımlı: Gündem falan yok galiba. Evet?

Dinleyici (devamla): ... Gündem tespit edilebilir.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Hay hay. Kağıt var mı acaba? Buyurun.

Dinleyici (devamla): Bazı konularda geniş açıklamalarda bulunulabilir. Arkadaşlar tarafından açıklanması gerekli bulunan kısımlar sorulabilir.

Hikmet Kıvılcımlı: Çok iyi olur. Teklifiniz? Gündeme ne konmasını teklif edersiniz?

Dinleyici (devamla): Şimdi, diğer arkadaşlar da...

Hikmet Kıvılcımlı: Tabii, hepsine... Ama ilk...

Dinleyici (devamla): Genellikle soru-cevap şeklinde olması daha...

Hikmet Kıvılcımlı: Daha iyi olur, tabii. Tabii. Zaten bizim, yani Proletarya ideolojisi daima Diyalektik dediğimiz... Diyalektiği de biliyorsunuz: "Diya" zaten ikili demektir, karşılıklı tez-antitezin mütemediyen çarpışmasıdır. Binaenaleyh, biz de aramızda o tip, yani tez ve antitezleri karşılaştırarak herhangi bir konuyu aydınlatırsak, hem daha iyi aydınlatırız, hem daha iyi anlamış oluruz. Çünkü zıddı çıkmayınca, normal sentezi de çıkmaz her konunun. O bakımdan en doğrusu budur.

Zaten eskiden de öyleydi ama, Burjuvazi ve öteki eski Tefeci-Bezirgan sınıflar bunu dondurmuşlar, metafizik biçime sokmuşlar. Yoksa, kadim Yunan'da bile "Mayotik" usul vardı, biliyorsunuz. Sokrat'ın, Aristotalis'in falan kullandığı. Daima soru açarak, ona cevap vererek... Eflatun'un kitaplarında görmüşsünüzdür. Metot olarak fena bir şey değildir. Herhangi bir konuyu en iyi aydınlatma yolu o.

O bakımdan, burada zaten biz bizyiz. Binaenaleyh, ne sorunlarımız varsa kafamızda, onları dökelim. Ve hepimiz, karşılıklı olarak cevaplarını arayalım, vermeye çalışalım.

Şimdi, şu halde, sorunlar... Arkadaşlardan rica edelim: Gündeme almak üzere, en çok zihinlerimizi kurcalayan neler varsa...

Efendim?

Bir dinleyici: Şimdi özellikle şu günlerin de en yakıcı bir meselesi... Aktüel bir meselesi...

Hikmet Kıvılcımlı: Evet efendim. Adınız?

Dinleyici (devamla): B.U.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet efendim.

Dinleyici (devamla): Yine politik sahnede... günler, birtakım üst yapıda değişmelerin de şöyle böyle söylendiği ve kehanetlerin bulunduğu, yok yahutta tahminlerin yapıldığı günler, bir de gençlik hareketleri üzerinde provokasyonların yapıldığı günler ve bu arada burjuvazinin de gençlik hareketi üzerinde, işçi sınıfları üzerinde provokasyonlara giriştiği, onları altetmek istediği günler ve son olarak da, üç dört haftadan beri okullarda, daha önceleri de gene işçi sınıfına yapılan hareketler..

Efendim, Ordu meselesi burada devamlı söz konusu edilir. Bütün arkadaşların kafasında... yalın olarak ta alınabiliyor... Ve Ordunun birtakım davranışları var. Bu semptomlar nasıl, belirtiler nasıl yorumlanır. Bu bizde biraz karanlık, biraz da müphem kalıyor.

Hikmet Kıvılcımlı: Tartışalım bunu. Teşekkür ederim. Başka? Evet.

Bir başka dinleyici: (O.E.) Bir de Yeniçeriliğin durumu? Yani devrimci ordu da... Yeniçeriler... Onların durumu? Ve devrimci ordu, İkinci Meşrutiyete kadar hangi dönemlerde devrimciliklerini kaybetti?

Hikmet Kıvılcımlı: Evet.

Bir başka dinleyici: Ben teorik bir şey söylemeyeceğim. Yalnız, biliyorsunuz, İPSD burada çalışıyor. Onun hakkında bize bazı yönelmeler yahut ışık tutmalar yapabilir misiniz?

Hikmet Kıvılcımlı: Ne gibi mesela? Sizce sorun yaratan durumlar hangileridir?

Dinleyici (devamla): Çalışmamızın ne yönde olması ve nelere ağırlık vermemiz gerektiği? Kendimizi ve temasta bulunacağımız kitleleri nasıl etkilememiz gerektiği?

Hikmet Kıvılcımlı: Peki. Teşekkür ederim. Başka var mı?

Bir başka dinleyici: Diğer gruplara karşı ne tür çalışmalar yapmamız gerekiyor? Özellikle...

Hikmet Kıvılcımlı: İsminizi rica etsem.

Dinleyici (devamla): M. T.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet canım.

Dinleyici (devamla): Özellikle bazı arkadaşlar bizim diğer gruplar gibi bir mahfil olmamamız gerektiğini, derleyici vasfımız olduğunu, bir nev'i mahfiller üstü davranmamız gerektiğini söylüyorlar. Bu konuda açıklama yapar mısınız?

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederim.

Bir başka dinleyici: Devrimci Derleniş Komiteleri hakkında biraz malumat verin. Açılması bu konunun.

Hikmet Kıvılcımlı: Peki efendim.

Bir başka dinleyici: Son iki sayılı gazetede çıkan şeyler vardı. Mesela Şili: sizin yazınızda, başyazıda geçen konu. Bir de Hindistan'da, seçime katılan Marksistlerle seçim şeyine katılmayan Marksistler arasında... Tutum aşağı yukarı beliriyor. Biz bunları, yani daha doğrusu sizin fikriniz... Bunları sadece seçimlere katılan partiler olduğu için mi benimsiyoruz? Yoksa, diğerlerinden farklı, başka türlü olduğu için mi benimsiyoruz? Bunun açıklığa kavuşturulması.

Hikmet Kıvılcımlı: Peki. Mersi. İsminiz?

Dinleyici (devamla): E. Ü.

Bir başka dinleyici: "Halk Savaşının Planları"nda PROLETARYA AYDINLARI'ndan bahsediyorsunuz. Onu biraz açabilerseniz, iyi olur.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet efendim.

Bir başka dinleyici: Derleniş konusunda da, çeşitli grupların derlenişleri...

Hikmet Kıvılcımlı: A, pardon, isminizi unutmadan.

Birinci dinleyici: A.

Hikmet Kıvılcımlı: Sizin?

İkinci dinleyici: C.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Ben unutuyorum, özür dilerim. Evet.

İkinci dinleyici (devamla): Çeşitli gruplar bu derleniş meselesini ayrı ayrı yorumladıkları gibi, kendi içimizde de çeşitli arkadaşlar ayrı ayrı yorumlamaktadır. Bu derleniş meselesini açar mısınız?

Bir de, şeyi söyleyeceğim. Acaba, Partinin kurulması yolunda yapılan bu derleniş çalışması yerine, daha başka bir alışma önerilebilir mi? Yani, daha başka teklifler var mı?

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Teşekkür ederim.

Evet, efendim. Epeyce yüklü bir gündem oldu. Evet, bunların hepsini yetiştirebilirsek, çok iyi. Bu akşamımız ziyan olmamış olur.

Var mı başka? Bunlar içinde hele bir yönelelim de...

Demek ki, Ordu üzerinde, Ordu meselesi üzerinde en çok arkadaşlar zihin bulandırıcı tartışmalarla karşılaşılıyorlar. Ondan başlamak iyi olacak. Zaten gündem de ondan başlatılmış oldu. O bir.

Ve orada, tabii: Yeniçerilik devri, ordu niteliğinin kayboluşu.. onun içine giriyor.

Buna karşılık: Devrimci Derleniş Komiteleri ve çeşitli grupların ayrı yorumları, ikinci nokta olsun.

Birincisi Ordu meselesi, ikincisi bu Derleniş problemi.

"Halk Savaşının Planları"ndaki "Proletarya Aydınları" zaten gene Ordu meselesine giriyor.

Üçüncüsü: Şili ve Hindistan olayları karşısında tutumumuz, yahut anlayışımız ne olabilir?

Bunlar bir aydınlanırsa, öteki gruplara karşiki tutumumuz kendiliğinden, sonuç olarak çıkabilir.

Bu arada, özellikle İPSD'deki çalışma konusu da araya girer.

Şimdi: bir, iki, üç... Öteki gruplarla ilişkimiz... Beşincisi de... Demek beş konumuz var.

Bir dinleyici: Hocam, herhalde arkadan duyulmuyor, arkadaşlar işitmiyor.

Hikmet Kıvılcımlı: Öyle mi?

Demek, beş konumuz oluyor, arkadaşlarım. **Birisi:** Ordu meselesi, diyeceğimiz konu. **İkincisi:** Devrimci Derleniş konusu, onun hakkında yapılan teklifler ve bunların yarattığı tartışmalar. **Üçüncüsü:** Şili ve Hint örnekleri dolayısıyla çıkan tartışmalar. **Dördüncüsü:** Bu konuların ışığında, başka gruplarla ilişkilerimiz konusu. **Beşincisi de:** İPSD pratiği üzerine konuşma.

OSMANLI'DA YENIÇERİLİĞİN TARİHSEL VE SOSYAL ANLAMI

Birincisi: Ordu meselesine gelelim.

Şimdi, bu Yeniçerilik hakkında: "Türkiye'de Kapitalizmin Gelişimi" kitabında, (okuyan arkadaşlar varsa, hatırlarlar), orada, benim yakıştırmamdan önce, Marks'ın bir mektubunun pasajı vardır. Okuyayım. Ondan sonra Ordu meselesine daha iyi girebiliriz.

Nitekim, Ak-Aydınlıkçılar da o noktada demagojik bir atıf hevesine düştüler: "Yeniçeriler, Kıvılcımlı'nın iddia ettiği gibi, gündelikçi işçi ordusu değildir.", falan gibi itirazlarda bulunuyorlar. Halbuki Marks, 25 Ağustos 1867 günü Engels'e gönderdiği mektupta, aynen şunu diyor:

"Genel olarak Ordu, ekonomi gelişimi için önemlidir. Örneğin, tümüyle gelişmiş gündelikçi, işçi ücretini ilkin ordu içinde buluyoruz."

Yani, Osmanlı ordusunun Yeniçeri kesimi değil, genellikle Antik çağda Ordu: yeryüzünde ilk defa gündelikçi tip yaratmış oluyor, diyor. Bunu Marks söylüyor.

Biz de, eğer, Ak-Aydınlıkçılar gibi revizyonist değilsek, yani Marks'ı tahrif edip değiştirmeye, düzeltmeye kalkmıyorsak, Marks'ın bu sözünü bir kere doğru kabul edeceğiz, hiç değilse. Yani revizyonist olmamak için.

Fakat, onun dışında biz, herşeyden önce, gerçekçi insanlarız. Yani olaylara önem veririz. Her toplantıda arkadaşlara zaten daima rica ettiğim bu: Kitaplara bakıp da, orada geçmiş satırlar bize yön vermemeli. Yani, vermemeli deyince: kitapları atalım, hiçbirini okumayalım, anlamayalım değil. Hepsini okuyalım ve ısrarla okuyalım, bir daha okuyalım. Yalnız, okuduklarımızın, kitaplarda yazılanların hangi olaylara karşılık düştüğünü daima göz önünde tutalım.

İşte bu, ilk gündelikçi tip deyince, bizim de Osmanlı Tarihinde, bildiğiniz gibi, Yeniçeriler ve bir yığın daha başka Kapıkulları "Alufe" yahut "Ulufe" denilen ücret alıyorlardı. Yani, ne derler ona: Yulaflık anlamına geliyor Türkçesi, alef'ten geliyor. Yani onlara o zaman yulaf parası anlamına gelen bir gündelik verilirdi. Yeniçeriliğin kuruluşu, bu gündelik esasıyla olmuştur.

Binaenaleyh, Marks'ın genel Tarih içinde gördüğü olayı, biz de kendi Osmanlı Tarihimizde, Yeniçerilerin objektif durumları açısından göz önüne koyduk. Amacımız orda açıkça şudur: Türkiye'de, siz bilmezsiniz, o kuşaktan içinizde yok, ama bizim kuşak öyle günlerle karşılaştı ki, uzun seneler "Türkiye'de işçi sınıfı yoktur" denildi. Ve vardır diyenin gırtlığına sarıldılar: Vay, sen isyancı, falan filan, diye mahkum ettiler bayağı. Yani, "İşçi sınıfı vardır" demek bile bir suç halindeydi.

İşte bu durumda, orada zaten söylediğimiz: Türkiye'de İşçi Sınıfı, değil Modern çağda, Antika çağda bile, ücret alan insanlar biçiminde (İşçi Sınıfı değil tabii, Modern İşçi Sınıfı ile alakası yok, ama) böyle insanlar vardır. Nitekim bütün bayındırlık faaliyetleri, geniş ölçüde, adeta işçi orduları denecek kadar, ücretli insanlarla yapılmıştır. Yani, bütün o köprüler, camiler, falanlar.. hep bunlar uzaklardan getirilmiş, ücretle çalıştırılmış insanların eseridir.

Ama biz bunları, elbette Modern İşçi Sınıfı yerine koymuyoruz. Yalnız, Türkiye'de işçi yoktur diyenlere karşı, mukadder bir karşılık olarak: Nasıl yok yahu, 500 seneden

beri Türkiye'de, hatta Osmanlı ordusunun böyle çelik çekirdeği rolünü oynayan Yeniçeriler dahi, Marks'ın başka memleketlerde gördüğü gibi, ücretli insanlardır. Ulufe alırlar ve onunla yaşarlardı. Bunu anlatmak istemiştik ve istiyoruz tabii.

Ama, şimdi onu alıp tahrif ediyorlar. Gündelikçi bir işçi ordusu değildir. Yeniçeri teşkilatı üretimden, halktan kopuk devşirmelerden kurulu, Sultanın emrinde silahlı baskı gücüdür, diyorlar.

Şimdi, bizim konumuz, Yeniçerinin ücretli olup olmadığı konusu. Onun dışında, ekonomik gelişimiyle ilgili bahsine gelince.. hiç de öyle bir şey söylemiyoruz biz. İlkel sosyalist tolaeransının, göçebe demokrasinin yarattığı Yeniçeri, diyoruz. Yani, yeryüzünde Yeniçeri tipini ilk defa Osmanlıda görüyoruz. Tutuyor, devşiriyor Hristiyan ve Müslüman olmayan çocukları, küçük yaşta. Alıyor, getiriyor, evvela Türkmen'in yanına veriyor. Onu orda, Müslüman ve Türkçeyi iyi konuşan insan haline getiriyor. Sıkı bir eğitimden sonra, kendisinin en güvendiği bir silahlı kuvvet haline sokabiliyor.

Bunu yapabilmek büyük bir hadise. Kendisinden olmayan, kendi unsurundan olmayan insanları alıp, kendisinin savunucusu haline getirmek, nerden aklına gelmiş olabilir? Onu düşünmek durumunda kalıyoruz. Ve o zaman, o göçebe ataların, geldikleri zaman kafalarında hiçbir prejüye (önyargı) taşımadıkları, kendilerine göre insan kavramını esas saydıkları görülür. Ve bu insanı biz alır eğitirsek, pekala istediğimiz gibi bize katılmış insan olur, diyebilmişler.

Bunu, yeryüzünde az yerde örneğini gördüğümüz bir olay olarak göz önünde tutuyoruz. Yani, Yeniçeriyi yaratan, bu göçebenin (daha Orhan Gaazi zamanında başlıyor), oradan kalma geleneklerin etkisiyle, kafasında batıl itikat, yani önyargı taşımayan insanların yapabileceği bir tutum. Yoksa, cesaret edemez bir defa. Alırım, peki bunun kanı bozuk, yahut işte dini bozuk, bundan adam olur mu, falan, diye korkar, çekinir. O hiç aklına bile getirmemiş. Alırım, eğitirim, ücretini de veririm (gündeliğini), pekala bana çalışır, demiş. Ve öyle de çalıştırmış, uzun seneler.

Bu hadiseyi belirtmek için bir cümle koymuşuz. Yani, onun izahını yapmak istemişiz. E, bunu ya anlamıyorlar, yahut anlamak istemiyorlar. Bir nevi demagoji vesilesi yapıyorlar. Tabii, bunların cevaplarını, daha genişliğiyle ileride de vereceğiz.

Şimdi, Yeniçerilik konusunda, iki sözle açıklamak istediğim nokta budur.

Yeniçerilik ne zaman bozulmuştur? Tarihte gene görüyoruz: "Züyuf akçe" başladığı zaman. Yani, Tefeci-Bezirgan ilişkiler Osmanlı İmparatorluğunun toprak düzenine el attıktan sonra, devlet gelirleri azalmıştır. Bunu karşılamak için, geliri topraktan alamayınca, verdiği ücretleri kısıyorlar. Bugün hani "Devalüasyon" diye yapıyorlar ya hakim sınıflar, o zamanki idareciler de "Züyuf akçe" biçiminde yaparlardı.

Yalnız, onlar bugünküler kadar sahtekar olamıyorlardı. Çünkü kağıt para biçimi henüz tutunmuş bir icat değildi. Gümüşün içinden çalıyordu. Akçe veriyordu, gümüş para. Ama onun bakırını çoğaltıyordu, gümüşünü çalıyordu. Çalınca, Yeniçeri aldığı ücreti götürüp tabii Sarrafa, yahut Pazara sundu mu: onu mihenk taşına vuruyor, anlıyor. Bunun, gümüşü çalınmış, biinaenaleyh değeri düşmüş, diyor.

Ve böylece, yani bu ücret alan insanların ellerine verilen gündeliklerin tırtıklanması, onlarda çeşitli tepkilere yol açtı. En sonunda, baktılar bu kanaldan geçim imkanı kalmıyor. O zaman işi esnaflığa döktüler. Esnaf olunca, o ücretli asker disiplini sıfıra indi. Ve bildiğiniz Yeniçeri İsyanları başladı.

Bu Yeniçeri İsyanları, artık Ortaçağın dejenere olmuş, esnaflaşmış insanların isyanıydı. Onu da birbirine karıştırmamak lazım.

İşte bu gelişim, en sonunda, Yeniçeriliğin kaldırılmasına kadar gitti. Ve bizim, modern anlamıyla ordumuz, Türkiye'nin ordu örgütü doğdu. Bunun geçit safhaları uzun.

TÜRKİYE'DE DEVRİMLER TARİHİNDE ORDU GENÇLİĞİ VURUCU GÜÇ OLMUŞTUR

Yalnız, Ordu deyince şimdi. Türkiye'de.. Mesela, işte, örnek de verdikti orda. De Gaulle, Fransız ordusu için diyor ki: "Fransız ordusu tarihin hiçbir devrinde devrimci hiçbir iş yapmamıştır, daima karşı-devrimci olmuştur." Kendisi asker, o ordunun bir üyesi. Fakat o ordu için, Fransız ordusu için bu karakteristiği veriyor.

Hakikaten, biz de hatırlıyoruz, ordu daima irtican, Fransa'da gericiliğin emrinde olmuştur.

Bize gelelim. İşte Fransa'daki olay bu. Fransız ordusunun böyle bir devrimci geleneği yok. Ama bizim ordu? Tanzimat'tan alalım en azından. Tanzimat'tan beri ne vakit bir ileri adım atıldıysa Türkiye'de, önde giden Vurucu Güç kimdir? diye bakıyoruz: Askerler oluyor. Kimisi Paşa, kimisi bilmem ne. Fakat daima ordu, silahlı güçler önyak oluyor.

Hatta, daha eskiye gidersek, mesela Genç Osman kimdir? Bir padişaktır. Ama kendisini ordu tepesinde, yani bütün silahlı kuvvetlerin sözcüsü saymış ve memlekette derebeyleşmeye karşı, ordunun da dejeneresansına karşı bir ileri adım atmak istemiş. O karanlık devirde bile böyle çıkışlar var.

Üçüncü Selim, bildiğimiz gibi, gene memlekette bir ileriliklik, falanlık yapmak istemiş. Padişah. En tepedeki adam. Pekala müstebitliğe işi dönebilirdi. Ve vurguncularla, Tefeci-Bezirganlarla, derebeyilerle anlaşarak -başka müstebitler gibi- belki hükmünü de yürütebilirdi. Ölümüne kadar sürüklenmeyi göze aldı ve böyle davrandı.

Hep o bizim silahlı kuvvetlerin bir geleneği olduğu izlenimini veriyor. Fakat, hepsini bırakalım. Bütün bu ufak, yahut büyük, neyse, tarihi olaylar dışında hiçbirimizin artık tartışmaya dahi girişemeyeceğimiz olaylar var.

Alalım Meşrutiyet'i: 1908 İhtilali.. Kim yaptı? Hepimiz biliyoruz. Yani, Enver'ler, Niyazi'ler falan dediğimiz, dağa çıkanlar ve hürriyet kahramanı olanlar, büyük çoğunluğuyla ordu mensuplarıdır.

1919'dan sonra, Anadolu emperyalist salgınına uğradığı zaman, öncü vurucu güç kim oldu? Sınıfı bırakıyoruz. Sınıfı, elbette küçükburjuva değil. Yani, Anadolu hareketinin sosyal sınıfı: Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'nde örgütlenmiş olan Türk burjuvazisidir. Ama Türk burjuvazisi o kadar pısrık, o kadar beceriksiz, o kadar ufuksuz bir sınıf ki, onun kendi sınıfsal eğilimiyle bir savunma yapması, akla bile gelmiyor.

Onun için, Mustafa Kemal daha Samsun'dan Havza'ya gelip de, orada bazı konuları bazı insanlarla hemen 30 gün konuştuktan sonra, verdiği telgrafları okuyun. O telgraflarda iki şey var. Birisi , diyor ki: Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri orda varsa, koruyun. Kime diyor bunu? Askerlere diyor, oranın askeri kumandanlarına. Yoksa,

siz kurun o Cemiyetleri, diyor. Yani, açıkça, şifreli.. Nutkunda da vardır, Nutkun döküman kısmında da vardır. Bunları söyler.

Bir taraftan sınıfı -ki o zamanki öncü durumunda gördüğü sınıf Anadolu burjuvazisidir- onu örgütlüyor. Fakat onun pek ciddiye alınamayacağını da deneyleriyle biliyor. Kendisi, asker olarak, bütün öteki ordu, tümen, kolordu kumandanlarına, (kendisi Ordu kumandanı durumunda), sıkı sıkı talimat veriyor: Memleket, vatan elden gidiyor. Devlet mahvolacak. Bunu korumak için elbirliği edelim ve davranalım, diyor.

Nitekim bu tutuyor. Ve o zamanki ordu gençliği -Mustafa Kemal de o gençlerden biridir- bildiğimiz gibi: Anadolu Milli Kurtuluş hareketinin teşkilatçıları oldular, örgütleyicileri oldular ve önde giden vurucu gücü oldular.

En son, 27 Mayıs: gene bildiğimiz gibi, bir Ordu vurucu gücünün, bir gece yarısı baskın ve sürpriz davranışıyla bir değişiklik, bir siyasi devrim yapması biçiminde oldu.

Yani, bütün bu olayların hangisi geridir? 1908, iyi kötü bir müstebitliği yıkmak anlamında, bir Meşrutiyete gitmiştir. Hiçbir zaman bizim anladığımız Sosyal Devrim değil, ama Politik Devrimdir. Bunun öncü vurucu gücü Ordu olmuştur. Şimdi biz bunu inkar mı edelim? Bu bir olay. Bunu görmemek elimizden nasıl gelir?

Tıpkı bunun gibi, 1919-23 olaylarında, Milli Mücadelede gene Ordu önde vurucu güçtür. Ve Mustafa Kemal ve arkadaşlarının yaptığı: siyasi Cumhuriyet devrimi, bir devrimdir. Ama, bizim anladığımız manada Sosyal Devrim değil, Siyasi Devrimdir. Onu yapmamalı mıydı? Ve bu bir geri hareket midir? Onu biz tanımayacak mıyız? Yani, böyle bir şey yoktur, nasıl diyebiliriz?

27 Mayıs. Gene öyle. Kediye göre budur, küçük, belki beğenmediğimiz falan tarafları var, ama bir Siyasi Devrim oldu. Ve o zamana kadar işçi meseleleri, sosyalizm meseleleri Türkiye'de ağıza alınamaz, tabu konularken: şimdi, gördüğümüz gibi, her yerde tartışılabilen konular haline geldi. Belki onların, 27 Mayıs'ı yaparken akıllarından böyle bir şey de geçmemiş olabilir. Ama, bir devrim hareketi yaptıkları için, o devrimin mantıki sonuçları: onların dahi düşünmediği biçimde, Türkiye'de bir gelişim yapmıştır.

Şimdi, bundan çıkaracağımız sonuç.. Elbette, Siyasi Devrimler, bir Sosyal Devrim değildir. Ama Marksizmin anlayışına göre, her Siyasi Devrim: Sosyal Devrime doğru giden, işte o yokuş yol diyelim, o yolun içinde belirli basamaklardır.

1908 de bir basamağı atlamıştır, 23 de Cumhuriyetle ikinci basamağı atlamıştır, 1960 27 Mayıs'ın da üçüncü basamağı atlamıştır. Ve bu basamaklarda, hiç değişmeyen bir kural olarak, hep: Ordu Vurucu Gücü'nün önde gittiğini görüyoruz.

Arkasında hangi sınıf var? Ordu, zaten bir sınıf bilinci taşıyan bir örgüt değildir. Bırakın sınıf bilinci taşımasını, siyasi bilince taşıyan bir örgüt değildir. Biliyoruz, Kanunlar: Asker siyasetle uğraşmaz, diye, meşhur burjuva formülünü bir kutsal hakikat gibi zorunlu kılmıştır.

Asker siyasetle uğraşmaz. Ama bütün Siyasi Devrimleri asker yapar. Bu bir çelişki. Bu çelişkinin anlamı: bizde Ordunun -Sosyal Devrim değilse bile- Politik anlamdaki Devrimlerin önde gelen Vurucu Gücü olduğunu ispatlıyor.

ORDU GENÇLİĞİNİN VURUCU GÜÇ OLUŞUNUN TARİHSEL-SOSYAL KÖKENİ

Bu bir olay, bir realite, bir gerçeklik. Şimdi bunu bizim ele alıp bir aydınlatma yapmamız.. Yani Marksistçe korsak bu olayı, önce aydınlatacağız. Ordunun bu Vurucu Gücünün acep tarihsel bir kökü ve anlamı var mıdır? Bir de, bugün için bu anlam varsa, bu anlamdan ne biçimde yararlanabiliriz? Ve bugünkü Sosyal Devrime gidişte, ne ölçüde o istidad, yahut bu eğilimi kullanabiliriz? Değiştirerek tabi.

Çünkü şimdiye kadar ordu: bilinçsiz, ne siyaseten, ne de sosyal problemlerden haberi olmaksızın, sırf içinden gelen bir atılışla, belirli formüllerin de etkisi altında, öncü ve ilerici roller oynamış. Bunun nerden geldiğini, elbette her ülkenin kendi gelenek-görenek ve tarihi içinde arayacağız. Ararken, buluyoruz bunu.

Osmanlı... Bugünkü Türkiye Osmanlılığın ürünüdür. Hepimiz daha dün Osmanlıydık. Biz çocukluğumuzda, daha siz çağda iken, Osmanlı teb'asıydık. Türk teb'ası değildik. Bugün Türk teb'ası olduk.

Osmanlılık, tarihte, Tarihsel Devrim adını verdiğimiz ve üzerinde hiç kimsenin durmadığı bir olayın mekanizmasıdır. Yani, diyebiliriz ki, İslavdan önce olmak üzere, en sonuncu halka tarihte... Yani, eski bir Medeniyeti, derebeyleşmiş Antika bir Medeniyeti devirip, onun yerine yeni bir Diriliş yapan Tarihsel Devrim: Sosyal Devrim değil, sınıf değişikliği değil. Bir medeniyeti yıkar, onun yerine bir yeni, daha ileri, hiç değilse yolu açan bir sistem kurar. Osmanlılar bunu yapmışlardır. Bizans derebeyliğini, İslam derebeyliğini yıkmışlar: onun yerine, kendilerine göre... Anlayarak, bilerek bugün bizim yorumladığımız kavramları bilinçe çıkararak değil tabii. İçgüdüleriyle gelmişler, Derebeyliği yıkmışlar. Tekfurları kesmiş adam.

Ondan sonra, Toprağa gelince: Ne toprağı? Bu toprak kimindir? Kim çalışıyorsa, tasarruf hakkını ona verelim. Mülkiyeti? Mülkiyeti: "Bütün Müslümanların ortak malı" demiş.

Düşünün: geniş toprakları ele geçiriyor ve bu topraklar üzerinde şahsi mülk koymuyor. Hakikaten de koyması haksızlık. Yani, bugünkü bizim sosyal kafamızla. Çünkü o toprakları fethetmekte bütün Müslümanlar elbirliğiyle kan dökmüşler. Sonra o topraklar ele geçince, Müslümanların içinden üç beş kodamana ver toprakları, onun mülkü olsun. Osmanlı bunu yapmamış.

Bunu niçin yapmamış? Bunun bir izahı olacak. Çünkü, Osmanlı dediğimiz Türkler, İlkel Komunadan geliyorlar. Yani sınıfsız toplumdan geliyor. 400 arslan dediğimiz... Hani: "Dört yüz arslandan bu vatan kaldı bize yadigar" şarkısını söyledik biz çocukken. Doğrudur. 400 arslan kurdu. 400 kişilik, 400 ailelik bir oymak, bir Oğuz oymağı geldi, Bilecik'te oturdu. Ondan sonra, koca Osmanlı İmparatorluğu..

Bunu nasıl kurdu? Yani, bugün düşünürsek biz, mutlaka bir Marksist olarak bunun bir dişe dokunur ekonomik maddecil nedenlerini aramak, bulmak zorundayız. İşte bu nedenlerin başında: onun Kişi Mülkiyetini tanımamış, Orta Barbar dediğimiz bizim, Göçebe oluşundan ileri geliyor.

Göçebe sınıfsız bir toplumdur. Sınıfsız toplumda, göçebe insan, otlak mı, yalnız otlak arar. Otlak ta, hepimizin sürülerinin yayılacağı yerdir, der.

İşte bu anlamda bir sosyal yapının kaçınılmaz sonucu olarak, Osmanlı: girdiği, zaptettiği toprakların üzerinde, bildiğimiz şahsi mülkiyet düzeni kurmamış. "Mülk

Allahındır" demiş bir kere, felsefe olarak. Ama uygulamada: "Bütün Müslümanların ortak malıdır" demiş: "Beytülmal'i Müsliminindir" demiş.

Yani, padişahın falan değil. Bunu tahrif ediyor bazı profesör geçinenlerimiz de. Okumuyorlar galiba, yahut okuduklarını anlamıyorlar yahut ta, burjuva kafasıyla okuyunca: İlla onu şahsi mülke çevirip.. Kimin şahsi mülkü? Padişahın mülkü.. Değil. Padişahın haddine mi mülk edinsin ordan?

Ama sonra, o ilkel sınıfsız toplumdan gelmiş Osmanlı, Medeniyetin içine girdikten sonra, elbet o Medeniyetin bütün reziletleri zamanla ona da bulaşacak. Bulaşıyor ve bozuluyor sonra. Fakat ilk... Biz net olarak olayı koymak zorundayız. İlk zamanlarda Dirlik Düzeni kurmuştur. Dirlik Düzeninde: Toprakta kim çalışıyorsa, tasarruf hakkı onun, demiş, ona vermiş. Dirlikçi diye, o tasarruf edilen toprakların başına adam koymuş: Dirlikçileri, Sipahileri... Ve bu adamların, toprağın ne tasarrufuna, ne de mülkiyetine en ufak bir hak iddiası varit değil, demiş.

Ne yapar bu Dirlikçiler? Dirlikçiler: barış zamanında orda çalışan Çiftçilerin asayişini, toprağın tasarruf hakkının adaletlice elden ele geçişini düzenler. Savaş oldu mu: gider, cephede kılıçla ölür, öldürür. Gene o Çiftçilerin geride üretime devam etmelerini sağlar. Adeta bir nevi işbölümü.

Yani, Dirlik Düzeninin ilk havası bu. Fakat bu hava, sonradan, özellikle Kanuni çağından itibaren, bir devrim geçirmiştir. Dirlik Düzeni: Kesim Düzeni haline girmiştir.

Bunları belki okudunuz: bazı yerlerde özetliyoruz. Fakat burda da, işin bu yanı konmadıkça, aydınlanmıyor. Ve bunu anlamayan insanlar da, okudukları Marks'tan, şurdan burdan üç beş parça lafla, yani tereciye tere satmaya kalkıyorlar. Onun yetersizliğini anlatmak istiyorum.

Bir dinleyici: Şimdi, Müslümanların mülkü de. Yalnız Hristiyan halk istifade etmektedir. Yani Bizans İmparatorluğu yıkıldığı... Yani bütün insanlar tasarruf ediyorlar, işliyorlarsa... Zaten Müslüman meselesi yok Osmanlılıkta.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet, evet. Değil. Değil. Mülkiyeti Müslümanların, diyor. O kadarlık şeysi var. Evet. Sonra da, mülkiyet, hepimizin, yani orta malıdır, demiş. Yani, bir ortak mülkiyet kurmuş, adeta. Farkına varmadan. Yani, sosyalistim ben, diyerek değil. Sosyalistin ne olduğunu bilmez. Ama yaşadığı toplum onu sosyalist yaratmış. Yani, kişi mülkiyeti bilmeyen insan olarak yaratmış. İlkel Komünadan geliyor o insanlar.

O açıdan, Dirlik Düzeni kaçınılmaz bir sonuç olmuş, Osmanlı Tarihinin ilk iki yüz yılında, Fatih'e kadar bu böyle gelmiş. Ve Fatih çağında bile, yeniden derebeyleşme başladığı için, Fatih yeniden bir tırpan atmıştır. Muazzam bir toprak reformu daha yapmıştır. İstanbul'u o sayede zaptetmiştir.

Efendim?

Bir dinleyici: O zaman, dönemden önce Şeyh Bedrettin'in tekrar ortak mülkiyeti kurma yolundaki hareketi nasıl?

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Tabii. Yani, şimdi Şeyh Bedrettin hadisesi.. Osmanlı İmparatorluğu, Devleti diyelim.. Bir Osmanlı Devleti, bir de ikinci Osmanlı Devleti (Osmanlı İmparatorluğu) diye ayırmak icabediyor, Tarihe bakınca.

Birincisi: Beyazıt'a kadar, Yıldırım Beyazıt'a kadar gelen. İşte o Yıldırım Beyazıt'a kadar gelen: Tefeci-Bezirgandan çok, Dirlikçilerin Derebeyileşmesi çağıdır. Ve onun için. Yıldırım Beyazıt, Timurleng'e mağlup olmuştur. Yani, toprak düzeninde ufacık bir derebeyileşme başladı mı, o rejim hemen bozuluyor.

Şeyh Bedrettin... Şimdi ayrıntılarına girmeyelim. Çünkü konumuz değil. Bu sefer çok dağılırız. Arkadaşların şeysi, belki de sabrı tükenir. Şeyh Bedrettin, o derebeyleşmenin getirdiği yıkılış içinde, yani Tarihsel Devrim içinde, Sosyal Devrim yapmak istemiş bir geleneğimizdir bizim, devrimcimizdir. Onu anlatayım.

Timurlenk darbesi öyle bir vuruş yapmıştır ki, derebeyiler yeniden birbirine düşmüştür. Osmanlı padişahlarının da, biliyorsunuz, şehzadeleri birbirlerini kırmışlardır. Ve adeta farkına varmadan, derebeyleşme kabuğu kırılmış ve yeni bir şeye, bir Dirliğe doğru gidilmiştir. Padişah için böyle bir şey yok. Yani bizim koyduğumuz anlamda. Ama objektif gidiş bu olmuştur.

Sonra bu oluş gene, yeniden tersine dönmüş. İkinci yüzyılda, bir de bakıyoruz, Fatih'ten önce yeniden derebeyleşme olmuş.

Fatih, işte, genç bir savaşçı. Hatta o şeydeki, ilk paralarındaki resmine bakarsanız: öyle tüysüz, başında bir ufacık yemeni, basit bir Türkmen delikanlısı. Bir entari gibi bir şey giymiş. Asıl Fatih o zaten, İstanbul'u alan çocuk o. Ve bu çocuk, geleneğin, atalarının geleneğinin etkisiyle ve biraz da ilk İslam geleneklerinin etkisiyle davranıvermiş.

Çünkü, İslamlık ta ilkin, gene -Yukarı Barbarlıktan ama o, Orta Barbarlıktan değil, Kentten (Mekke ve Medine kentinden) çıkmış- bir Tarihsel Devrim yapmıştır. Onun da gelenekleri: Osmanlı Şeriatı biçiminde gelmiştir Türkiye'ye. Ve bizim Osmanlı Türkleri, ilk Dirlikçiliği kuranlar: Muaviyeler ve ondan sonraki İslam bezirgan ve derebey dejeneransının eğilimini değil de, "Hülefayi Raşidiyn" devrinin, yani İslamlığın ilk idealist ve devrimci çağının kanunlarını ve kurallarını, prensiplerini benimsemişlerdir. Çünkü eğilimi ona uygun. Bu ayrı bir bahis.

Binaenaleyh, Şeyh Bedrettin: böyle bir arada, ara geçit sırasındaki Sosyal Devrim teşebbüsü.. Tabii Sosyal Devrim için, mutlaka o Sosyal Devrimi tutacak bir Sosyal Sınıf lazım. O sınıf o zaman yok. Yani Küçükburjuvazi var: geniş köylü kitleleri var. Ama..

İşte, bugün de: hani köyden gidelim, şehirleri zaptedelim, falan hayaliyle uğraşanlara anlatmak istediğimiz o. Köylü, hepimizin başımızın tacı. Hepimizin yüreklerinin yandığı, acıklı, yoksul bir durumda. Ama bunun modern bir Sosyal Sınıf olmadığı ortadadır. Ve onun bir örgütlenip, Türkiye ölçüsünde olsun, devrimci davranış yapmasına imkan yoktur. Onun için, ona dayanırsak kendimizi aldatırız. Ama İşçi Sınıfına dayanırsak, köylüyü de, yedek güç olarak devrimde pekala en ileri ölçüde değerlendirmek mümkün olabilir.

İşte, o zaman böyle bir sınıf yok. Yani, Modern İşçi Sınıfı yok. Modern İşçi Sınıfı yoksa, sosyalizmi kim tutacak? Şeyh Bedrettin'in sosyalizmini? Hiç kimse tutamaz. Bir an için, o küçükburjuva geniş ezilen halk yığınları, onda kendi özlemlerinin bir kısmını görürler. Ama sonra, çarçabuk dağılırlar.

Küçükburjuvazi öyledir. Tarihin her devrinde. Avrupa'da da öyledir, bizde de öyledir. Biraz köyünü aşar, kasabasına gelir... Vilayete gelinceye kadar ateşi söner. Nemelazım, evde çoluk çocuk var, der. Orda biraz çapul edecek bir şey varsa, alır kaçar, döner gider. E, yahu dur işte, düşmanı yenmedik, falan!.. Kim dinler? Ondan

sonra derebey gelir, hepsini birer birer ezer. Yani, tarihte bu böyle tekerrür etmiş, durmuştur.

Türkçeye de çevrildi: Engels'in "Almanya'da Köylü Savaşı", yahut "Köylü Harbi".. Bilmiyorum, nasıl çevrildi. Orda da, aynı şeyi anlatır Engels. Bizde de, Celali İsyancıları, daha başka şeyler, hep öyle...

Şeyh Bedrettin'ininki, zamanı için muazzam bir atılış tabii. Yani, o Avrupa'daki benzerlerine kıyas edilemeyecek kadar yüksek Sosyal Devrim bilinci taşır. Ama, o bilinci benimseyip de, devrim yapacak bir Sosyal Sınıf yok o zaman. Olmayınca, elbet o devrim girişimi, hem de çok kuvvetli örgüt prensiplerine rağmen mağlup olur, yenilir gider.

Ama bu konu, tabii, çok dışarıda kalıyor. Zaten Ordu konusunun bitirmek istiyoruz. İşte...

Bir dinleyici: Hocam, kitap tavsiye edebilirsiniz. "Tarih-Devrim-Sosyalizm".. İnsan yapısına benzetiyor toplum yapısını. Ütopyaya götürebiliyor yani. Arkadaşlar "Tarih-Devrim-Sosyalizm"adlı kitabı okurlarsa, bunu kavrayacaklardır zannedirim. Tezlerin başlangıç, ana noktası orasıdır.

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederim. Evet, zaten o etütleri biz zannettikleri gibi, yani bir kitapçık da biz yazalım, ülema içinde biz de bir ülema geçinelim, diye ele almadık. Türkiye'de siz çağda, daha erken belki bazılarınızdan, kavgaya girdik. Tabii Bilimsel Sosyalizmden alfabemiz. Aldık, onunla yola çıktık. Fakat okuyoruz: Avrupa'da proletarya, burjuvazi.. Bizde? Bir kargaşalık var. İzah edilemeyen şey. Nedir bu? Neden, nerden geliyor?

E, Ustalar da söylemişler: Tarihi etüt edin, diye. Bizim tarihimize bakalım, dedik. Bizim tarihimize baktık: İslam Tarihi çıktı karşımıza.. İslam Tarihinin baktık: bütün Antika Tarih çıktı. O zaman anladık ki: Ha, bu Antika Toplum dediğimiz, ta Sümerlerde başlayan ilk sınıflı toplum, yani ilk Medeniyetten de modern burjuvazinin çıktığı güne kadar geçmiş, insanlığın 7 bin yıllık alinyazısı hep bu ekonomik ve sosyal ilişkiler dünyası imiş. İşte onu, o zaman, bugünkü kavgamıza yeni silahlar verebilir, teorik taban olabilir elemanları için değerlendirmek gerekti. Ve o kitapları da onun için çıkardık.

Ama bunları biraz ciddiyetle ele almayan insan, elbette Marks'tan okuduğu iki satırı bize satmaya kalkıyor. Biz onları 50 sene evvel okumuşuz. Yani okumuşuz, gene de okumağa mecburuz. Varsa söylesinler, elbet, istifade ederiz. Ama bilmediğimiz şeyler zannediyorlar.

Onların bilmediği: kendi memleketleri.. Yani kitaptan ahkam çıkarıyorlar. Ve tabii yanlışlıyorlar. İnsan kendi toprağının üstünde yabancı turist durumuna düştü mü, ister istemez, yapacağı her davranış sapık oluyor. Ve tabii sapık olmakla da kalsa, hadi onu da bağışlayalım. Ama, mağlup da oluyor. Lüzumsuz bozgunlara götürüyor devrimci hareketi. O zaman, toplum ölçüsünde büyük ziyanlara uğruyoruz.

Bunu önlemek neyle olacak? İdeolojiyle düzeltereğiz bu yanlışlarımızı. Hepimizin ağzında: "Devrimci teorimiz, devrimci pratik olmaz". E, hani bizim teorimiz? Alalım Marks'tan bir kitap, yahut Lenin'den, yahut Mao'dan okuyalım. İşte teori budur, diyelim. Değildir teori bu.

Teori: bir memleketin kendi özel, kendi orijinal sınıf ilişkilerinin bilince çıkarılmasıdır. Bunu genç arkadaşların hepsinin, yahut bu kuşağın tümünden

yapabilmesi beklenemezdi. Ama, hiç değilse, bundan önceki arkadaşlar bir şeyler söylüyorlarsa, onları biraz daha ciddiyetle ele alalım da: yanlışları varsa düzeltelim, iyi tarafı varsa, ondan da yararlanalım.. Bunu demiyorlar. Vay, sen işte revizyonist, falan.. Böyle. Öğrenmiş iki laf, onu satacak oğlan. Ama bu değil devrimcilik. Yani, bu tamamen kalpazanlık oluyor.

Bir dinleyici: Hocam, yeni bir şey çıkıyor o zaman. Şimdi bütün arkadaşlar belli bir skolastiğin, yani kalıpları alıp illa Türkiye'yi onun içine sıkıştırmak isteyen. Azmindeler. Şimdi bu olağan bir durum. Gelişim, yani öğrenim düzeyleri, alıp bir kitabı ezberleme içerisine giriyor. Ekonomik taban incelenmeden, falana karar veriliyor, filana karar veriliyor. Üst yapı incelenmeden filana karar veriliyor. Şimdi, biz "Sosyalist" kadrosu veya falan çizginin insanları, İPSD'nin çevresinde partileşmeyi amaç bilen Proletarya Devrimcilerinin hakiki görevleri ortaya çıkıyor. Bu da devrimciliği...

Hikmet Kıvılcımlı: Şuraya gelsenize. Geçsin buraya da: Banda da. Galiba geçiyor, değil mi? Onu rica edeyim. Arkadaşlar burda konuşsunlar. Daha iyi olur. Karşılıklı yani.

Bir dinleyici: Biraz yüksek konuşurlarsa geçer.

Hikmet Kıvılcımlı: Geçer mi? Pekala. Şöyle buyurun. Biraz ayakta duracaksınız ama, isterseniz şöyle beraber otururuz.

Birinci dinleyici: Şimdi, devrimci hareket içerisinde şimdiye kadar gelmiş olan grupların yapmış oldukları hatalar, belirli bilinç düzeylerinin eksikliğinden ileri geliyor. Bu da, Türkçeye çevrilmiş olan kitapların belirli yayınevlerinin elinden çıkması, yayın organlarının da belirli ideolojinin, yahut da belirli grupların temsilcisi olan insanların elinde bulunmuş olması.. Bir yerde de, ANT yayınları gibi, küçükburjuva devrimcileri veyahutta provokatörlerin elinde bulunmuş olması... Türkiye'de yayın organlarına insanların belirli şeyleri tam kökeni ile vermesi olanağını yitiriyor. Yani, Lenin'in bir bakıyorsunuz, en son yayınlanmış kitabı, en önce basılıyor. Veya Mao'nun falan dönemdeki kitabı falan dönemde zamansız basımlar.

O zaman karşımıza çıkan şey şu. "Sosyalist" gru..... bilen Proletarya Devrimcilerinin görevi devrimci bir eğitimi nasıl alacaklarını saptamak ve çizilen eğitim programı üzerinde bir eğitimi sistemlice almak ve bu ve İPSD çevresinde kümelenmiş, Partileşmeyi amaç Marksist düşüncede bir yerde ülke toplumu veyahut ta karşısına çıkan somut olayları tahlil etmek yeteneğini kazanmaktır. Yani eğitim ihtiyacını ben, kendi kadromuz arasında görüyorum ve eğitimin ki biz uyguluyoruz, Zeytinburnu'nda iki senedir. Bir program var, siz K... arkadaşlara falan vermişsiniz. Elimizde. Burdan gidiş var.

Bir de şu var: Birçok arkadaşlar iddia ediyorlar. İşte, Doktor falan zaman nerdeydi? Mücadele vermedi, diyorlar. Bu da bir konu.

Hikmet Kıvılcımlı: Hangisi? Ya hapishanedeydi, ya...

Dinleyici (devamla): Şimdi şu var. 1967'de, ki bu arkadaşlar da o dönemde çıkıyorlar zaten piyasaya, Aren'i eleştirerek, "Türk Solu"nda: "BASİT YENİDEN-ÜRETİM - GENİŞ YENİDEN-ÜRETİM" diye, üretim konuları ikiye ayrılıyor. Bir takım örnekler veriliyor.

Hikmet Kıvılcımlı: Bir de "Çaltı" daha önce.

Dinleyici (devamla): Ben okumadım "Çaltı"yı, geçmedi elimize. Şimdi bakıyoruz, arkadaşlar toptan şimdiye kadar her şeyi inkar etmişler. Devrimci geçmiş, devrimci geleneği. Sebep? İşte bugün de somut örneklerini gördük. Küçükburjuva karyerizmi. Falan adamlarla tartışsak, işte benim bilinçsizliğim sırtıdır. O zaman da ben, liderliğimi kaybederim. Dolayısıyla de, devrimle, veyahut falan grubun yapacağı devrimle, ki yapılmayacak mutlaka, yanlış düşüncelerle devrim olsaydı...

Hikmet Kıvılcımlı: Devrimci teorisi olmuyor. En büyük Ustalar bunu söylüyor.

Dinleyici (devamla): Olmayacaktır ama, arkadaşlarımız sınıfsal yapıları, kökenleri, uzun süre sizin deyiminizle çıraklık döneminden geçmemiş olmaları, bir Parti disiplinine alışık olmamaları.. arkadaşları nereye götüreceği bellidir. İçinde bulunduğumuz durum bir takım provokasyonlar da öneriyor. Yani eğitim diyorum ben, kendi kadrolarımız içerisinde. Bu kadar.

ORDU MESELESİ SKOLASTİK METOTLA DEĞİL, DİYALEKTİK METOTLA KAVRANABİLİR

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederiz.

Ordu meselesi bu, çocuklar. Yani, biz bir şey icat etmiyoruz, uydurmuyoruz. Bir anlamda, evvela yorum, aydınlatma yapıyoruz. Bizde Ordu, belirli siyasi devrimlerde vurucu güç olmuş. Var mı bunu inkar edecek adam? Hiç kimse inkar edemez. Etse, deli deriz ona artık, çünkü, olan bu.

Ondan sonra, böyle bir geleneği, nereden geliyor diye arıyoruz. Bunun da, o Dirlik Düzeni dediğimiz çağdan kaldığını görüyoruz. Ve bu çağ, beri benzer geleneklerini hemen yitirmiş çağ değildir.

Onu da anlamıyor o, Sosyalist Beycikler diyorum ben onlara. Anlamıyorlar. Gelenek yüzlerce yıl yaşar. O diyor ki, madem ki devlet kurulmuş... Şimdi bize Devleti tarif ediyor. Devlet, işte hakim sınıfın aletidir. Ordu da devletin parçası mı? Evet. Öyleyse o da hakim sınıfın... Anladık kardeşim. Bu alfabetidir, Marksizmin alfabeti. Bunu bilmeyen adam, zaten Marksizim adına bir harf dahi ağzına alamaz. Ama politika, alfabe tekerlemeleri değildir. Politika: Cebr'i ala'dır. Yani, cebr'i ala deriz biz, şimdi ne diyorlar? Yüksek matematiktir ve cebir matematiğidir. Her an değişen momentlerin izlenimi ve onun içinde kafa kaybetmeme kavgasıdır, savaşıdır.

Biliyoruz, yani o matematikte, cebirde, mesela (3+5+falan= şu) dediği zaman, burda artı olan, eşitin öbür tarafına geçti mi ne olur? Eksi olur. Tersine döner. Aynı şey, bütün sosyal, politik olaylarda da var. Diyalektik laf değildir, boş bir formül değildir. Varlığın ve toplumun en yüksek hareket kanunudur. Bunu bilmeye mecburuz.

İşte Ordu meselesi de, bu diyalektik yüksek cebir problemi gibi konulacak bir konudur. Klasik anlamıyla, evet: Devlet odur, Ordu budur. Ama bir ordu hakkında, mesela Çar Ordusu hakkında bakın Lenin ne der?

"Halkın öfkesi ne kadar derin olursa, Çar Ordusuna o kadar güvenebilir ve memurlarda duraksama o ölçüde artar." diyor.

Bunun anlamı? Çar Ordusu nedir? Dünyanın en müstebit, en gerici rejiminin ordusu demektir. En geri devletin bir parçası demektir. Ama bu parça bile, ne oluyor?

Eğer halkın öfkesi derinleşirse, Çar ordusuna bile güvenemez, diyor. Bunu Lenin söylüyor. E, hani bu Çar ordusuydu? Değil mi?

Bizim Ordu Çar ordusu da değil. Bizim Ordu Çarı devirmiş. Değil mi? Meşrutiyet'te müstebit Abdülhamid'i devirmiş. Cumhuriyet'te, doğrudan doğruya Padişahlığı. Çarlığı kaldırmış. Böyle bir Ordu. Yani kaldırmakta öncü olmuş. Böyle bir geleneği olan Ordu. Çar ordusu da değil.

O halde biz bugün böyle bir Ordu vurucu gücü bulunan ülkede, gerçek Marksist devrimci olarak, bu Ordunun devrimci eğilimini değerlendirmeyecek miyiz? Değerlendirdik mi, hemen: Devleti bilmiyoruz. Ordunun devlet olduğunu anlamıyoruz, falan diye, iki tane çocuk kalkacak, bizi haşlayacak ve biz de: Peki, diyeceğiz, haklıdır bunlar, çünkü Marksizm konuşuyor!..

Bu Marksizm değil: bu Marksizm softalığı.. Bizim en çok korktuğumuz şey de budur. Bizim değil yalnız tabii. Marks'ın, Engels'in, Lenin'in: "Allah bizi bu Marksistlerden kurtarsın" dediği adamlar bunlar. Şimdi de bizim karşımıza çıkıyorlar.

E, ne yapalım? kendileriyle arkadaşça oturup konuşma fırsatı da vermiyorlar. Yani, gelin tartışalım, değil mi? Bir yığın önünde. Elbet bir hakem olur insanlarımız. Ona da yanaşmazlar. Alimdirler, yazarlar. Ve kimi insanları mahkum ederler.

Bir dinleyici: Hocam, yaşamağışının sebepleri var. Şimdi... Bu arkadaşlar... Biz Siyasal'da kalıyorduk, daha o zaman... Siyasal'da kalıyoruz. Şimdi, diyorlar ki, Doktor kimde yazıyorsa, o haklıdır. Ve sizin belli bir dönem revizyonist ve oportünist... de yazdığınız için ki bugün eleştiriye kalkmışlar, daha sonra Aydınlık, Kırmızı Aydınlık çevresine geçince, işte bakın biz haklıyız, falan diyorlardı, yani. Belirli bir ideolojik süzgeç yerine kullanılıyordu. Taban bunu biliyor. Ve... edersiniz beyefendilerle, ki buna yaşarlar mı, tamam... Gördüğünde tecrit edecektir. Altan gelen hareket mutlaka tapayı attırarak. Yani adamlar bilerek yapıyorlar bunu. Tabandan ürküyorlar.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Tabii, tabii. Sadece, ben ona veresiye havlamıyorlar, diyorum. Vakıfa havlamak değil! Onun bir anlamı da var. Yalnız, tabii, gene de biz hiç değilse konuşma şeyimizde, ortamımızda daima serinkanlıca, olayları ele alıp onları değerlendirme metodumuzdan kopuşmayacağız. Heyecana kapılıp onlarla horoz dövüşüne girişmeyeceğiz.

Bir dinleyici: Hocam, bir şey sorabilir miyim?

Hikmet Kıvılcımlı: Buyurun.

Dinleyici (devamla): Emperyalizmin ordu içerisindeki etkisi... 60'tan sonra değişmiş midir? CIA ajanları, yani ordu içerisinde onun da bir ideolojik eğitimi var mıdır? Bunu...

Hikmet Kıvılcımlı: Tamam çocuğum. Oraya geldik zaten. Yani, Ordunun neden bizde devrimci gelenek sahibi olduğunu, böylece tarihin belirli süresinin geleneklerinden, göreneklerinden kalma elamanları koyuyoruz ve teorikman tatmin ediyoruz. Demek temelsiz bir devrimcilik değil, tesadüfen değil, Türkiye ordusunun Fransız ordusu gibi olmayıp da devrimci oluşu. O zaman, daha bir güvenç geliyor bize. Yani, Türkiye'deki Ordunun devrimci kanatla ilişkilerinde daha çok yararlanma fırsatı var. Ve, o zaman, işte ikinci safhaya geliyoruz.

Bugünkü Türkiye'nin ordusunda böyle bir devrimci gelenek varsa ve bu gelenek ciddiye, bunun karşısında bizim tutumumuz ne olacak? Problem bu. Yoksa: Ordu kimin ordusudur? Öne tepeden kim atar? CIA ajanı girmiş midir? Tabii girecek. Armut mu toplayacak? Ama biz devrimciler, bunun karşısında: Bu nasıl olsa CIA ajanlarının emrindedir, burjuva devlettir, binaenaleyh vur abalıya dersek... Ordu küçükburjuvadır, çocuklar. Yani, küçükburjuvanın karakteristiğini biliriz. Küçükburjuvazi, küçük mülk sahipleri: bir uçtan, bir uca gider. Biz de küçükburjuvayız ya, yani aydınlar da. Biraz modernce şeyimiz var, kabuğumuz, ama biz de öyleyiz. Ve onun için zaten karşımızda bütün çarpışanlar da, bir uçtan bir uca gidiyorlar. D... arkadaşın örnek verdiği gibi. Yani bir yerde kalmıyorlar. Bu, küçükburjuva dediğimiz insan kümesinin alın yazısı. Ordu da böyledir.

Şimdi, Ordunun bu yapısı, küçükburjuva yapısı gözönünde tutulursa: Devrime de gider, Faşizme de gider. Biz onun devrime giden yanını değerlendirmek, tutmak ve elimizden gelirse kazanmak zorundayız. Ve bunun için ama, sadece ona küfretmekle, yani Orduya karşı çıkıp aramızı bozmakla hiçbir şey kazanılmayacağını, tam tersine onu kazanmak için ayrıca bir savaş vermek gerektiğini unutmuyacağız. Yani bizim bilincimiz bunu emreder.

Ordudan bu bilinci bekleyemeyiz. Ordu küçükburjuvazidir. Binaenaleyh, o zamanın ağır basan eğilimi hangi tarafa ise, o yönde silahını çeker bir savaş yapar. bunun sonucu sosyal sonuçları onun için o kadar önceden planlaştırılacak sonuç olmaz. Çünkü Ordumuzun yetiştirilmesi, demin de söyledik: Lasiyasi'dir, yani siyasetle uğraşmaz Ordu. Niçin? Onu biliyoruz. Bir avuç vurguncu Finans-Kapitalist, Tefeci-Bezirgan: Ordunun içinde belirli tepelerdeki bir avuç insanı eline geçirdi mi, onu istediği gibi kullanabilir. Onun için...

DEVİRİMCİLERİN DERLENİŞİ NASIL SAĞLANIR?

Bir dinleyici: Şimdi hocam, Derleniş konusunda bir şey...

Hikmet Kıvılcımlı: Evet rica ederim.

Dinleyici (devamla): Mesela Orta Anadolunun bir kasabasında öğretmenlik yapıyorum, bir köyünde. Şimdi ordu şunu gördüm, yani pratik içerisinde. Pratik gösterdi daha doğrusu. Önce bu şey, zaten sizin bu yazdığınızı biz ciddiye almadık. Veya gırgırına falan okuduk. Sadece kitap okumakla kalırsa, soyut gibi, soyut oluyor. Fakat pratik zaten gösteriyor. Yani üçkişi falan köyden Ahmet yahut öbür köyden Mehmet... üç kişiyi bir adam seçtiğin zaman... Büyük köylerde ve kasabalarda da aynı şekilde pazarlar kuruluyor mesela. Pazar günü onlar bir araya geliyor. Oturuyorlar kahveye. Veya bir gece, adam yanına bir arkadaş alıyor. Köye çıkıp geliyor. Onlar zaten kendi aralarında birbirlerini tanıyorlar. Gayet iyi...

Hikmet Kıvılcımlı: Komiteleşiyorlar.

Dinleyici (devamla): Birden, yani üç kişi bir araya getirip, efendim bir levha asıp, reklam olmaya hiç lüzum yok. Yani pratik... Onlar da zaten pek şey yapmıyorlar. Gayet iyi çalışabiliyorlar yani.

Hikmet Kıvılcımlı: Tabii, bir bakıma, halkımızın lüzumsuz provokasyonlara yani, Finans-Kapitalin hedefi teşkil etmemek de bizim örgütlenme prensiplerimiz arasında olacak. Yani, hemen gel bunu ye, der gibi, hemen bir tabela asıp ordaki üç

çocuğu çırılçıplak bir hedef haline getirmemek düşünülecek prensiplerimizdendir. Orda hayale kapılmamak mecburiyetindeyiz.

Ancak, tabii, işin ruhu muhakkak ki komiteleşmedir. Yani komiteleşmenin ruhu gerçekleşti mi, biçimi elbet bir zaman sonra, yahut falan veya filan şekilde en uygun biçimde gerçekleştirilebilir.

Buyurun efendim.

Bir dinleyici: Bizi şöyle eleştiriyorlar. Diyorlar ki: Kıvılcımlı ilk çıktığı zaman, mahfiller çağı kapanmıştır, diyordu. Oysa bugün, sizler mahfil olmak yolundasınız. Bir nevi Kıvılcımlı'yı boğuyorsunuz, falan diye, eleştiriler yapılıyor. Bu konudaki görüşlerinizi açıklar mısınız?

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederim. Güzel bir itiraz. Yalnız, tabii, Mahfiller devri kapanıyor ama, eğer toplum Mahfiller devrinden bir türlü çıkamamışsa, ister istemez, gene mahfilleşme bir oldu bittiye geliyor.

Türkiye'de elbette 40 sene önce, 50 sene önce bu kavgayı yapmıştır, sosyalistler. Ve en nankör şartlar içinde. Fakat, ona rağmen, Parti haline geldiği zaman, mahfil kalkmıştır gerçi ama, bu sefer Fraksiyonlar başlamıştır. Kaçınılmaz. Yani, küçükburjuva ortamın ağır bastığı memleketlerde, en disiplinli, en bilimsel sosyalist partisi dahi, en keskin savaş şartları içinde, bakıyorsunuz, onun etkisi altından kurtulamıyor.

Bugünse, tabii, politik örgütler deyince, yerin altında ne var? Biz onunla meşgul değiliz. Bilmiyoruz. Ama yerin üstünde, bakınca, bir TİP var. Onun Parlamentarist ve Sendikalist tipik bir Burjuva Sosyalizmini temsil ettiği artık "iki kere iki dört" ortaya çıktı. Binaenaleyh, bunun karşısına bir Proletarya Partisi kurmak lazım. Ama bu Proletarya Partisini kurma teşebbüsü nerede başlarsa, bir de bakıyoruz, bir sürü grupçuklar karşımıza çıkıyor.

E, bu grupçuklar bir realite. Yani, 40 sene önce tasfiye edilmiş, temizlenmiş olmasına rağmen hayat onu bugün 40 sene sonra da gene bizim karşımıza çıkarmışsa, bunu görmeyecek miyiz? Göreceğiz. Binaenaleh, maksadımız bu grupların -varsa eğer Türkiye'de- olmadığını iddia ederek kendimizi aldatmak olamaz.

Bu grupların anlaşmaları nasıl sağlanır? Buna çalışacağız. Bunun için pratik ve teorik alanda savaşmaktan başka çaremiz yok. Biz ona girişmiş bulunuyoruz. İşte buradaki toplanan arkadaşlarımız, bir grup olmamanın, daha doğrusu grupları Türkiye ölçüsünde bir araya getirmenin savaşı içindeyiz.

Öteki arkadaşlara bunu söyleyeceğiz. Ama bunu yapmak, belirli prensiplere dayanacak. En başta, mutlaka Türkiye'nin sınıf yapısını ve ekonomi temelini olduğu gibi koymak zorundayız. Bunu koymadık mı, onun dışında Parti yahut grup üst yapısı ve düşünceleri üzerinde istediğimiz kadar bir araya gelelim. Yarın gene aramızda kopuşmalar başlayacaktır. Çünkü asıl temelde anlaşamamışızdır. Temel de: Türkiye'nin ekonomi-politikası, ekonomik yapısı; Türkiye'nin bu ekonomik yapıdan ister istemez çıkan sınıfsal yapısıdır.

E, Türkiye'nin ekonomik yapısı, Batı Avrupa'nın klasik anlamıyla kapitalist ve işçi sınıfı diye bölünmüş iki sınıfını göstermiyor bize. Yani, sadece kapitalist ekonomi üzerinde bir üst yapı yok Türkiye'de. Bir de, 7 bin yıllık Antika toplumun Tefeci-Bezirgan ekonomi temeli var. Bütün kasabalarımızda, hangisini gezersek gezelim,

görüyoruz: orda Tefeciler ve Bezirganlar örümcek yuvalarını kurmuşlar. Ve geniş, her kasabanın yüzlerce köyü üzerinde mutlak bir hakimiyet sağlamışlar. Bu, kapitalist üretim tarzı ve bu sınıf kapitalist sınıfı değil. Yani, modern kapitalist sınıfı değil; Antika kapitalist, bezirgan sermaye. Onun için onu ayırmaya mecburuz.

Bu basit formüldür bizim koyduğumuz, bütün gruplara. Ekonomi-Politik temelinde Türkiye melez bir ekonomi taşıyor. Bir taraftan kapitalizm geliyor, büyük birkaç şehirde. Ama geri kalan 500 kasabamızda, en gerici anlamıyla Tefeci-Bezirgan Sermaye egemendir. Hepimiz,eğer kasaba çocukları varsa içimizde -ki çoktur-kasabanın halini biliriz.

Ve bu kasabalar... Ama, kasaba olmakla kalmaz, bütün köylerimizi de ufuneti altında, miyasması altında ezer. Ve onun için, Finans-Kapital onunla çengelleşip bir araya geldi mi -DP'den beri bu oldu: barıştılar, çengelleştiler Finans-Kapital ile Tefeci-Bezirgan- bütün Türkiye'nin geniş yığınlarının oylarını sandığına, babasının şeyi gibi yani, torbada keklik, topluyor.

Bu realite. Bunu görmezsek, biz, üst yapıda anlaşmamızın ne önemi var? Yani, Marks'ın şu veya bu formülünü beraber kabul etsek, ne çıktı? Hiç. İşte böyle kakafoniler çıkar. Boyuna anlamazlar. Falan mesele?.. Yok revizyonizm, yok oportünizm... ne oportünizmi bilir, ne revizyonizmi bilir.

Evvela bir siyasi parti olacak ki, onun içinde oportünist eğilim belirecek, revizyonist eğilim belirecek... Yani, ortada parti kimse kabul etmiyor. TİP'i beğenmiyoruz. Bunda hepimiz mutabıkız. Bütün gruplar, TİP'in sapık bir Parlamentarist-Sendikalist burjuva partisi olduğunu kabul etmiydir. Hiç değilse ana çizisinde.

E, gelin partikuralım dendi mi: Yo, biz gene bildiğimizden şaşmayız, diyorlar. Yani, bildikleri de şu: Bilmedikleri... Türkiye'de bir melez ekonominin temel olduğu ve bu melez ekonomi temeli üzerinde de üst yapının tavanı olan Tefeci-Bezirgan sınıfla (Antika toplumdaki yadigar, baş belası), bir de Finans-Kapital dediğimiz (Kapitalist sınıfın içinde, o da bir baş belası, kapitalist sınıfının bile başına bir baş belası) zümrenin bir araya gelip Türkiye'yi bir sömürge haline getirdiğidir.

Bu ana şeylerde, dört beş sözcükle özetlediğimiz noktada anlaşamazsak, hiçbir grupla bir araya gelmeyelim. Çünkü temelde hiçbir anlaşmamı yok demektir. Bunda anlaşsaksak, o zaman her sahada tartışırız, tabii. Onların da kimbilir ne kadar kıymetli fikirleri, davranışları, ve teklifleri olacak. Onlar üzerinde elbette alçakgönüllüce, arkadaşça, yoldaşça tartışarak konuşabiliriz. Ama, beriki noktada mutabık kalmadık mı, birbirimizi aldatmanın manası yok. Ne bir araya geleceğiz? Temelde anlaşmamışız. Çatıda, kiremitlikte: işte şu kiremidi buraya mı koyalım, buraya mı, diye uğraşacağız. Bu vakit kaybetmektir. Altta temel yıkılıverir, hepimiz altında kalıveririz.

Bu açıdan, daha doğrusu gruplar karşısındaki bizim tutumumuz, falan veya filan kişinin kaprisi yahut hevesi yahut iddiası, inadı falan değil. Gayet basit: Türkiye'nin "iki kere iki dört" ederce ortada duran ekonomik ve sosyal sınıf yapısının anlaşılmasıdır.

Bunu anlamıyor bütün gruplar, bu noktada, maalesef. Gördüğümüz gibi, Avrupa'dan ezberlenmiş bazı kitap pasajlarını bize okuyorlar. Canım, bunlar okunmuş kardeşim, bunları bırakın siz. Türkiye'yi okuyalım, Türkiye'nin ekonomi temelini, Türkiye'nin insan ilişkilerini nasılsa öylece görelim.

Biz böyle görüyoruz. Onların, varsa bu noktada aydınlatacak tartışmaları, eleştirileri, onları yapsınlar, dinleriz. Ama göremiyoruz biz. Ve onun için, kendilerine rahatça: Bir fikirliyiz, tamamen bir araya gelelim hemen, diyemiyoruz. Bu noktalarda önce bir tartışalım. Yani, en azından asgari bir ortak prensibe varalım. O zaman, elbette kurulacak örgüt de hepimiz için yeni bir okul olur. Ve orada hepimiz yetişiriz, tartışırız, eleştiri yaparız, vb...

Yani, benim anladığım, gruplar hakkında bu... Hiçbir grubu itham etmek anlamında konuşmuyorum. Yalnız, bütün öteki grupların, grup dediğimiz insanların, bu noktada objektif ve somut olmadıklarını görüyoruz. E, onu gördükten sonra da, saklamanın bir fayda sağlayacağına kaani değiliz.

Buyurun çocuğum.

Bir dinleyici: Efendim, bu Türkiye'deki mevcut gruplar birleşip, yani birlikte oturup bir asgari müstereğe varamıyorlarsa, bu mevcut gruplardan bir kısmının liderlerinin tutumundan, yani ideolojik, başlangıçta TİP olayının ideolojik farklılıktan doğan ayrılığın giderek kişisel bir takım şekle vurmasından ve onların bu nedenlerle tavırlarından, yani oturmak istemeyişinden, bir asgari müstereğe varmadan kendi kurdukları temel üzerine kendi Partilerini kurmak isteyişinden ileri geliyor. E, burda doğruyu bilen ve doğruyu öneren bir gruba düşen ödev, bu liderlerin dışında, liderlerin gerisindeki kitleleri kazanmak üzere, kazanmaya, kazanma faaliyetine en büyük rolü, en büyük ağırlığı vermektir.

Hikmet Kıvılcımlı: Çok doğru

Dinleyici (devamla): Yani konuşulacak...

Hikmet Kıvılcımlı: Problem bu.

Dinleyici (devamla): Yani konuşulacak ve tutulacak şey, işte demin sizin anlattığınız gibi, İPSD'nin de mevcut doğru fikirleri etrafında toplanmış olanların yapması gereken şey, bu kitleleri kazanma yolunda öneriler, somut... bilhassa...

Hikmet Kıvımcımlı: Savaş yapmak... Dövüşler...

Dinleyici (devamla): ... Dövüşler koyarak onları çekmeye çalışmak. E, bu somut, herkesi çekecek olan en somut ve çekmesi normal olan görüş, biliyoruz, herkesin ihtiyacı var: Örgüt meselesi...

Hikmet Kıvılcımlı: Şüphesiz, şüphesiz... Zaten çingar da ordan koptu.

Dinleyici (devamla): Şimdi, benim yani dediğim: bu mevcut örgütlerin faaliyetlerini kitlelerle, halkla, işçilerle, gençlik ve köylülerle ilişkiler kurma yerine böyle bir örgütlenme, grupları, liderlerin gerisindeki kitleleri kazanma yolunda örgütlenme faaliyetine yoğunluk vermesi ve bu örgütlenme.. Yani doğacak örgüt içinde, sizin dediğiniz gibi, herkesin, hepimizin...

Hikmet Kıvılcımlı: Tartışması...

Dinleyici (devamla): ... ederek, bu halkla, işçiyle, köylüyle ilişkileri en doğru biçimde ve en etkin... çıkacak ortaya ve o zaman...

Hikmet Kıvılcımlı: Şüphesiz. Yani, işin bir yanı, yalnız çocuğum. Yani, şimdi Proletarya Partisi deyince: İşçi Sınıfının Partisi, yani Türkçesi... Muhakkak ki, burada, gene bir hayalden kurtulmamız lazım. Biz bu küçükburjuva grupçuklarını, belki binlerce sene uğraşsak, ikna etmek yolunda çok az mesafe alırız. Ama buna

karşılık, asıl sınıfımızı, yani İşçi Sınıfımızı örgütlenme çabalarımızı yoğunlaştırır da, orada başarı kazanırsak, öteki küçükburjuva sapıklıkları da, grupçulukları da, ister istemez bu sınıf akımının etkisi altında kalacaklardır. Artık o iki üç tane aşiret reisliği sevdasında olanlar, kendiliğinden düşecektir. Yığın da ister istemez: doğru yol buymuş, işte akım idiyor, biz de buraya katılırız, diyecektir. Yani, bir de bu nokta var. Bizim yapacağımız savaşta...

Evet?

Dinleyici (devamla): İki yönlü çatışmadan biri... Öncelik kazanacak...

Hikmet Kıvılcımlı: Şüphesiz çocuğum. Yani...

Dinleyici (devamla): Öncelik konusunda çok iyi değerlendirme yapmaktayız. Belki de işçi köylüyle ilişkiler kurma şeyimiz de ortadan kalkacaktır, daha örgütlenmeden. Türkiye'nin şartlarını düşünürsek, o zaman, çok önem kazanıyor. Bu iki yönden hangisine ağırlık vereceğiz? Tabii ikisi birlikte yürüyecek...

Hikmet Kıvılcımlı: İkisi birlikte yürümesi lazım. Ve bence sınıfa dayanmak öncelik...

Dinleyici (devamla): Fakat sınıfla ilişkiler kurma...

Hikmet Kıvılcımlı: Çünkü öteki Bizantizmden başka bir şeye varmayabilir. Otururuz, sabaha kadar tartışırız, o gruplarla. Belki mutabık kalırız. Kapıdan çıktık mı, gene hepimiz kendi reisimiz kimse onun doğrultusunda gideriz. Bu, aydın küçükburjuvanın ezeli taksiratı, talihidir.

Bunun tek temizleyici, doğru düzeltişi: Sınıfı benimsemektir. Binaenaleyh, herşeyden önce, bence ağırlığını vereceğimiz, emeğimizin, savaşımızın ağırlığını yükleyeceğimiz nokta: İşçi Sınıfına, Köylü yığınlarımıza inebilmenin yollarını aramaktır. Oraya inerse, öteki küçük, ani esnaf kavgaları kendiliğinden sifıra düşer.

Dinleyici (devamla): Evet ama, o zaman da şöyle bir tehlike var. Biz oraya giderken yani öncelikle o görevi yüklenmişken, Türkiye üstünde 5-6, siz demin konuşmanızda bir ara söylediğiniz gibi, 5-6 siyasi örgüt olarak, Türkiye sosyalistleri 5-6 örgüt olarak mücadelemizi yürütmek durumuna düşeceğiz.

Hikmet Kıvılcımlı: Eh, öyle de labilir, çocuğum.

Dinleyici (devamla): Bu çok tehlikeli bir şey, yani... Güçleri bölmek ve...

Hikmet Kıvılcımlı: Güçleri bölmek değil. Şimdi, güçler bölünmez, bu noktada. Sınırlar belli olur. Ki o lazımdır. Herkesin sınırı belli olursa, sonra ileride onlarla işbirliği de yapılır. Ama İşçi Sınıfı kazanılırsa, yani İşçi Sınıfını kazanma yönünde başarı sağlarsak, o sınırların hepsinin manasızlığı ortaya çıkar. Ve bir gün o dağınık partilerin hepsi bir araya gelmek zorunda kalırlar.

Başka memleketlerin tecrübeleri bunu bize gösteriyor. Hatta orada bazan ufak tefek fedakarlıklar da yapılıyor. Mesela, Almanya'da: İşte Lasalla'nın partisiyle Marksist partinin birleşmesi gibi. Gotha Programı, berbat bir programdır. Marks onun üzerinde, biliyorsunuz, gayet acı eleştiriler yapar. Ama, beis yok, der, birleşsinler falan.

Dinleyici (devamla): Almanya sosyalist hareketinin neticesini de düşünürsek...

Hikmet Kıvılcımlı: O ikinci mesele. Yani, orada kapitalizmin gelişimi, emperyalizme geçiş. vb.... Dünya ölçüsündeki denge ilişkileri, falan, hepsi girer. Ama

biz, biraz soyutlaştırmak anlamına da olsa, işçi sınıfının ordaki politik gelişimi içinde izlersek, böyle bölünmeler her memlekette olmuştur. Hele bizim gibi küçükburjuvazinin ağırlığı olan memleketlerde, zaten kaçınılmaz.

Binaenaleyh, bunun ilacı? Bu bir hastalık, küçükburjuva hastalığı: Gruplaşma ve ayrışma, ayrı ayrı şeyler kurma. Bunun tek ilacı: başta işçi sınıfı gelmek üzere, büyük yığınlarımızın içine ağırlığı veren bir savaş yaparak, onları örgütümüze kazanmak... Bunu kazanırsak, bence daha iyi yaparız.

Ama, bu demek değil ki.. Mesela, işçi sınıfı içinde çalışamayacak bir yığın arkadaşımız olur. Bu da mümkün, değil mi? E, bunlar boşmuduracak? Evet, onlar da küçükburjuva grupları içinde seferber olacak. Ve buyurduğunuz gibi, onlar için de işbölümü yapacağız. Onların da birinci derecede savaştıkları cephe, o küçükburjuva gruplarının bilhassa namuslu tabanını, yahut akliselimli tabanını bu yönde kazanmak olacak. Yani onu reddetmiyoruz.

Dinleyici (devamla): Benim kastettiğim yani, o grupların içine giderek, bizim dışımızda bir kitle yaratıp onları kazanmak, onlar için bir ayrıca faaliyet göstermek, yani sendikal hareketi içinde yapılacak olan, çeşitli sendikalarda yapılacak olan...

Hikmet Kıvılcımlı: Yani, fraksiyon faaliyeti değil diyorsunuz.

Dinleyici (devamla): Yani, bunların Parti olmasını önlemek üzere, en doğru önerilerde ve en doğru faaliyet içinde, iş içine çekerek...

Hikmet Kıvılcımlı: Güzel. Ama, eloğlu geliyor mu?

Dinleyici (devamla): Dinlemeyen, işte dediğim gibi, yani bugün de gördüğümüz gibi...

Hikmet Kıvılcımlı: Ama, işte, orada harcayacağımız emek, ben o kanıdayım... Bilmiyorum, gene arkadaşlar da söylesinler. Orada harcayacağımız emek, havanda su dövmek olabilir. Ama yığınlar içinde yapacağımız emek, hele işçi sınıfı içinde.. Her attığımız tohum mutlaka filiz verecektir. Çünkü doğrudur ve köklü olacaktır. Bunu...

Dinleyici (devamla): Öyleyse, varamayacaksak, varamadan gecikeceksek?

Hikmet Kıvılcımlı: Yani gecikme...

Bir başka dinleyici: Nasıl birleşeceğiz? Bir da orayı açıklasın.

Hikmet Kıvılcımlı: Hayır, zaten arkadaşımız...

Birinci dinleyici (devamla): Bir iş, bir faaliyet, ortak bir istek etrafında. Yani öneri açık. Onlar da..

İkinci dinleyici (devamla): Gelmediler. Bugün de örneği görüldü. Yani nasıl birleşeceğiz?

Hikmet Kıvılcımlı: Şimdi hatırlarsanız...

Birinci dinleyici (devamla): İkincisi, bugünkü örnek çok açık, yani şartlar belli ve liderler bunu böyle yayacaklardır. Bugün... Zaten şaşırmıştık duyduğumuz zaman. Bu normal sayılabilir. Fakat, liderlerin gerisindeki kitleyi kazanmada, onların ihtiyaçlarına, isteklerine cevap verecek bir öneri atarsak ve bu öneri için, iş için...

İkinci dinleyici: Liderlerin gerisindekiler, acaba liderleri hiç benimsemiyorlar mı? Bu liderler etrafında toplanışlarının bir sebebi yok mu? Mutlak onun da vardır bir sebebi, ki orda toplanmış.

Hikmet Kıvılcımlı: Beis yok, konuşsun arkadaşlarımız. Evet. Şimdi, evet, buyurun.

Bir başka dinleyici: Şimdi, salonlarda tartışmak hiçbir sonucu...

Hikmet Kıvılcımlı: Alamayacağımız anlaşılıyor.

Dinleyici (devamla): Ancak biz onlarla kitle çalışmalarında, kitle içindeki çalışmalarda görüşebiliriz. Orda ortaya çıkabilir her şey. Yoksa biz salonlarda tartışarak, şimdiye kadar hiçbir şey yapmamışız.

Hikmet Kıvılcımlı: Şimdi, hatırlıyorsunuz, o grupların şimdi en önde ve bugünden yarına parti kurmak isteyenlerinin dünkü teorilerini. Bu grup: Türkiye'de ne işçi sınıfının, ne küçükburjuvazinin Partisini kurmak için olanaklar yoktur, diyordu. Daha bundan 8-10 ay önce, değil mi? Şimdi tersine döndü: Herkesten önce Parti kuralım, şeklinde koyuyor.

Demek onlarda da bir gelişim var. Ama bu gelişimin sonu gelmiyor. Yani öyle şeyler oluyor ki, yazdıkları çizdiklerinden de anlıyoruz, konuşmalarından da anlıyoruz: onlar, o grupların daha doğrusu tepesinde olanlar, hiçbir zaman bir normal arkadaş havası içinde tartışmayı ve bir senteze varmaya razı olmayacaklardır. E, bunlarla bizim vakit kaybetmemiz çok güç olacak. Tabanlarıyla elbet, ilişki kurabildiğimiz ölçüde kuralım. Fakat onlara, gelin bir araya dediğimiz zaman varılacak sonuç, pek yürek ferahlatıcı olmayacak gibi geliyor bana. Yani birlik sağlanmış olmayacak. Olur mu diyorsunuz siz?

Birinci dinleyici: Valla ben, örgütlenme... örgütlenme faaliyeti için çok az vakit kaldığını düşünerek ve çeşitli örgütler olarak... Çünkü bu örgütlerden en az ikisi de işçi sınıfı Partisi olduğunu iddia ediyor. İşçi sınıfına dayanacaktır. İşçi sınıfının bir kısmını alacaktır tabii. Bu bölünmeyi önlemek için onların da Partileşmesinden önce, aynı Parti içinde birleşmeyi... Deminden beri diyorum... tehlikesi de, doğru saydığımız görüş etrafında partileşen grup, o grubun partisi haline gelecektir ve binaenaleyh... mahfilken bir parti haline de gelmiş duruma girecektir...

Hikmet Kıvılcımlı: O zaman fraksiyonlar başlayacaktır. Oportünist, sağ sol sapıtma. Evet. Evet. Bir fikir. Buyurun efendim.

Bir başka dinleyici: Arkadaşın endişesi, zannedersen, madem başkaları da Parti kurmak istiyorlar, böyle eğilimleri var, dolayısı ile biz önceden bir parti kuralım, güçlenelim. Dolayısıyla onların Parti kurma çabalarını hiç olmazsa etkisiz kılalım, şeklinde bir endişe. Bence bu...

Birinci dinleyici: Hayır.

İkinci dinleyici: Yani öyle anlaşılıyor.

Hikmet Kıvılcımlı: Öyle yorumluyor arkadaş.

Bir başka dinleyici: Evet. Bence, temelde doğru görüşleri biz koyuyorsak, doğru ilkeler etrafında birleşiyorsak, işçi sınıfı içerisinde, kitleler içerisinde doğru çizgide çalışıyorsak, bizim çalışmamız bir ürün verecektir, meyva verecektir. Bunu böyle yaparak, abartarak veya üstüne üstüne giderek, zorlayarak ortaya çıkartmak zaten mümkün değildir. Somut çalışmalarla, doğru görüşlerle bu Parti kurulacaktır. Eğer bizim görüşlerimiz şu veya bu şekilde doğru değilse, yanlışsa, bunu zaten gerçekler ortaya koyacaktır. Buna karşılık onların geliştirdikleri görüşler doğruysa ve onlar doğru görüşler etrafında birleşmişlerse, böyle bir örgüt ortaya çıkarmışlarsa, bunu da

gene somut gerçekler ortaya koyacaktır. Biz şu anda doğru çizgi etrafında birleştiğimizi söylüyoruz. Ve sizin söyledikleriniz gayek açık: İşçi Sınıfı içerisinde çalışmadıkça, işçi sınıfına bu doğru görüşleri götürmedikçe, onlarla birlikte örgütlenmedikçe, bizim yapacağımız tartışmaların somut bir yarar sağlaması ihtimali zayıftır. Ama gene de, küçükburjuva kitleleri içerisinde ve diğer tabakalar içerisinde de arkadaşlar çalışacaktır, tabii. Bu ikinci planda bir çalışma olacaktır. Temel çalışma: işçi ve köylü sınıfı içerisinde olacaktır. Öyle olmak zorundadır. Bana öyle geliyor.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Teşekkür ederim. Bana da bu şık daha kuvvetli geliyor. Sınıfın önem kazanması faaliyetimizde, muhakkak öteki küçükburjuva teşebbüslerini... mamafih... buyurun.

Birinci dinleyici: Faaliyetimiz zaten sınıfın önem kazanması değil, sınıfı siyasi örgüt haline getirmek. Bu faaliyet içinde, yani bu faaliyet... en yakın gerçekleştirmek için, bu amacı gerçekleştirmek için, hangi... İki yönlü faaliyetimizin hangi yönüne, hangi ucuna ağırlık vereceğiz?

Hikmet Kıvılcımlı: Valla, öteki... Öteki bana bir şey, yani bir entrika, yahut kulis yapmak gibi geliyor. Prensip kavgası olmuyor. Yani prensip kavgası yapamıyoruz.

Dinleyici (devamla): Prensipler üzerinde anlaşmaya oturmak üzere yapıyoruz. Liderleri gelmiyorsa, kitleyi buna çekmek üzere...

Hikmet Kıvılcımlı: E, nasıl ref ederiz?

Dinleyici (devamla): İşte bunu araştırmak...

Hikmet Kıvılcımlı: Araştırma yapalım ama, araştıralım çocuğum. Mesela siz, düşündüklerinizi icabında, işte bir organımız var, oraya yazın. Öteki bütün arkadaşlar, bu noktada teklifler...

Dinleyici (devamla): Ama o organın şimdi belli bir görüşü var. Sizin de dile getirdiğiniz gibi. Bu faaliyette köylüyle ve işçiyle ilişkiler kurma, yani komiteleşme, komiteleşmeden gidelim, yani biraz güçlenerek, güç haline geldikten sonra, bu güç etrafında toplanan bir Partileşme görüşü var.

Hikmet Kıvılcımlı: İşte onun teşebbüsünü yaptık. Açık oturum, dedik. Gördünüz. Çil yavrusu. Kimse gelmedi. Kaçtılar. E, nasıl çağıralım? Gidelim, ne yapalım? Kırmızı balmumuyla çağırsak, gelmezler. Bir yolunu bulalım isterseniz, ama nasıl bulalım?

Dinleyici (devamla): Onları çağırdığımızı, gelmediklerini en açık biçimde yansıtalım, yani bunun ajitasyonunu yapalım gazetede, yayın organımızda. Birleşime gelmeleri gerektiği, gelmemelerinin ne demek olduğu...

Hikmet Kıvılcımlı: Tabii, bunlar yapılacak.

Dinleyici (devamla): Açık açık, yani gazetede mesela en ağırlık kazanacak konular bunlar olursa elbette onların davranışları da değişir.

Hikmet Kıvılcımlı: Düzelir mi diyorsunuz?

Dinleyici: Onlar düzelmez ama, kitle onları aşar ve o durum karşısında onlar biraz gelirler, aşılmamak korkusuyla...

Hikmet Kıvılcımlı: Hay hay. Yani organlarımızda, yahut toplantılarımızda, tartışmalarımızda, bu noktaya da arkadaşlarımız hep birlikte önem verelim. Yani bu...

Yalnız, gene diyeyim ki ben, işçi ve köylü yığınları içinde ağırlığımızı kullanmamız daha neticeli olacaktır.

Tabii arkadaşlar da söylesinler.

VATAN PARTİSİ TÜZÜĞÜ VE PROGRAMI ÜZERİNE YAPILAN DEMAGOJİLERE CEVAP

Bir dinleyici: Şu Vatan Partisi Tüzük-Programı yayınlanmamış olduğu halde, birçok arkadaşın elinde olmadığı halde ve özellikle Mihri Belli grubu tarafından el altından yanlış-doğru eleştiriliyor. Bu galiba..

Hikmet Kıvılcımlı: Ak-Aydınlık ta eleştirdi, gördük.

Dinleyici (devamla): Oysa bizde bir Program yok.

Hikmet Kıvılcımlı: İşte bugünkü oturumda bunu söyleyecektim, çocuğum. Yani, şimdi, bu küçükburjuva devrimcileri adeta beş gruba bölündü. Bu 5 gruptan: TİP ve Ak-Aydınlık, artık belirdi onların içyüzleri. Tamamen provokasyona doğru gidiyorlar.

Geride üç grup kalıyor. Birisi, işte: Genç-Türkler grubu diyeceğiz ona. Bütünüyle gençler. Dev-Genç, mevgenç, hepsi içinde. Ötekisi, bu Al-Aydınlık'ın grubu. Bir üçüncüsü de... Hangisidir?

Evet, onlar hepsi Genç Türkler, tamam.

Ben bunların isimlerini şöyle koydum: Yani orda da açıklayacaktım, izahını yapacaktık. Bu Genç-Türkler grubuna "Çete Yaratıcılar" diyorum. Bu Al-Aydınlık grubu da, şimdi "Parti Yaratıcısı" durumuna girdi.

Eski Çarlık devrinde, biliyorsunuz: bir "Allah Yaratıcılar" çıkmıştı. Bunlar, işte Gorki'ler, falan da dahil: "Bir Allah yapalım da, şu bizim Mujik onu sevsin. Bizim yarattığımız Allah olduğu için de, sosyalizme kazanmış oluruz onları", gibi bir tez güdüyorlardı.

Bunlar da buna benzer. Yani, "Allah Yaratıcılar" gibi, "Parti Yaratıcısı" rolüne çıktılar şimdi. Halbuki bugün için, yani Parti yaratılmıştır. Türkiye'de bir sosyalist parti 50 sene evvel kurulmuştur. Ve bugüne kadar, onun kendine göre geleneği-göreneği vb. teşekkül etmiştir. En son örneği de Vatan Partisi'dir. Bunun Tüzüğü de vardır, Programı da vardır. Daha ne yaratıyorsun be kardeşim?

Ama, bu Tüzüğün ve Programın 15 sene geçmiş üzerinden. Oturalım, içinde düzeltilecek şeyler var, elbette. Ben bile okurken, çeşitli yerler gördüm. Bunları düzeltelim. Yeni elamanları içine katalım.

Böyle demiyorlar. Biz oturacağız, diyorlar. Bir şey kuracağız, işte bilginler heyeti. Masa başında Dünyanın bütün programlarını ele alacak. Yepyeni bir program ve tüzükle yeniden çıkacağız.

İşte bu: "Parti Yaratıcılığı". Yani kendilerinin bir Parti yaratma sevdasını ortaya koyuyor.

Biz bu kanıda değiliz. Mutlaka Türkiye'deki hareketin bir 50 yıl geçmişinin gelenek-göreneğinden yararlanarak, en son somut örneği varsa onu ele alarak Parti

kurma teşebbüsüne girişmeliyiz. Kanımız o. Ve onun için işte bu şeyi de bir nüsha getirdim. Elimizde daha var birkaç tane. Çok arzu eden arkadaşlar olursa, onlara da verelim. Onlar da eleştirilerini yapsınlar.

Bir dinleyici: Pek mesele o değildi efendim. Bunu çok miktarda basacak mali olanağımız şimdilik yoksa, bizim bildiğimiz kadarıyla yani şu anda acilen yapmaya imkan yok. Gazetede tüzüğün yayınlanması, programın yayınlanması.. Bir sayfasını bu şeye ayırmanız...

Hikmet Kıvılcımlı: Hay hay. E, zaten bunu galiba yayınlıyacağız. Öyle bir şeyimiz var değil mi? Öyle bir teşebbüsümüz var. Yani yeniden basacağız ve belki içinde yeni dilimize daha uygun bir redaksiyon da yapılacak. Sonra bazı şeyleri daha düzgün, yani düzeltmeye de çalışacağız. Var öyle düzeltilmesi gereken şeyler.

Bir dinleyici: Hocam, Tüzükte, Menderes'le ilgili bir şey var mı? Diyorlar ki, işte İkinci Kuvayimilliyenin lideri olarak falan gösteriyorlar, diyorlar. Biz okumadık. Adamlar bayağı söylüyorlar, ciddi ciddi yani.

Hikmet Kıvılcımlı: Şimdi. Efendim. O şeyde vardır, bir önsözde. 54 senesinde Vatan Partisi kurulurken, "Gerekçe"si de vardır. O Gerekçe'nin üzerinde kuruldu. Yani teorik Gerekçesi ve Parti Tüzüğü, Programı... ona göre. İşçilerle oturuldu, konuşuldu, kabul edildi. Sonra bunu 57 senesinde bastırdık. Basarken de bir Önsöz koymak lüzumunu duyduk.

Önsöz şudur. Yanımda yok, olsa size de okurdum. Üç pasajı var Önsöz'ün. Birinci pasaj: Menderes'in İnebolu nutkundan alınmış, bir nevi itirafı idi. O zamana kadar, mesela bizim her tezimizi boğmak için uğraşan bu Finans-Kapital örgütünün lideri orada: Yani, burda aynı hatırlayamıyorum cümleleri. O İnebolu nutkunda: Yerli yabancı, dahilde hariçte bazı politika simsarları, bizim iktisadi bağımsızlığımızı baltalayarak, Türkiye'yi yeniden sömürge haline getirmek istiyorlar, gibi: Yani bir ateş püskürmesi var.

Bu, aşağı yukarı bizim ondan senelerce ortaya attığımız, savunmasını yaptığımız tezi, o teze en karşı olan adamın ikrarı, itirafı. Marksizmde bütün Ustalarımızın yaptığı budur. Herhangi bir Marksist, aydınlanması gereken noktayı ortaya korken, eğer o noktada bir düşman sözü varsa, onu alır, nakleder. E, düşman da bunu söyledikten sonra artık kimse itiraz edemez. Yani, dostlar zaten biliyor işin içyüzünü. O anlamda.

Biz de, Menderes'in bu bezirganlara, vurgunculara vb. çatan nutkundan iki pasaj koyduk. Birincisi bu.

İkincisi de: gene tam o sırada Menderes, biraz Köylü Partisiyiz, diye tutturdu. Köylü Partisi. Ondan sonra, Ağır Sanayi şeyine, İşçi sendikasına da başkan seçildi, fahri başkan. Biz de onunla: İnşallah diyoruz, maşallah işte şey oldu, başkan da oldu. İnşallah bunda devam eder, falan, şeklinde bir alay ediyoruz. İkinci pasaj da odur. İnşallah, maşallah!..

Üçüncüsü: Bize gelince diyoruz. Tabii, geçti şimdi. Menderes, İkinci Kuvayimilliyenin öncüsü, falan. Böyle bir laf zaten söylemek abes. Metin Ortada. Ama bu tarzda yorumlamak: işlerine gelenler yapıyorlar. Demagojinin bu kadar kötüsü de bizim memlekette geçer akçe oluyor. Ve mideleri de bulandırıyor, gördüğümüz gibi.

Üçüncüsü: "Bize gelince.." diyoruz. İkinci Kuvayimilliyeye, biz istesek de, istemesek de başlamıştır, diyoruz. Yani üst katta bu çözümlüş varsa, onu demek istiyoruz. Yani bir hareketin, bir sosyal oluşmanın iki şartı vardır. Bir, alt tabakaların onu istemesi, ama yetmez. Üst tabakaların da, bu işi beceremiyoruz artık, diye izhar'ı acz etmesi vardır.

Ha, o anlamda. Menderes de bu kadar açık koyduktan sonra, yani anti-emperyalist... Çünkü onun öncesi var. Zaten Menderes'in yıkılışı ayrı bir trajedidir. Ve ayrı bir çelişki şeysidir, kumpas kumkumasıdır. Onun üzerinde, geç kaldık, fazla girişmeyelim. Yalnız, Menderes ilk defa Amerika'dan gelen işaretlerle hücumu uğramıştır. Bu da bir realite.

İflas ettiydi Demokrat Parti. Yani, bir misli iş yapmadan, üç misli masraf yaptığı için, gırtlığa kadar borç geldi. Ve gittiler, Amerika'dan, 300 milyon dolar verirsene biz kurtuluruz, dediler. Amerika vermedi. Siz battınız artık. O kart eskidi, başka kart arıyor Amerika.

Bunun üzerine, ilk yazıyı New York Herald Tribün mü, birisi, tam ismi hatırımda değil ama, Washington'da çıkan bir gazete, ilk defa Menderes'e bir yayılım ateş açtı. Ve bunu bizim gazeteler tercüme etti. Eder etmez, 15 gün geçmedi: Bölükbaşı'lar, sülükbaşı'lar, bilmem şeyler, hepsi Anadolu'yu, şey de dahil: İnönü Paşa... Bütün muhalefet partileri Anadolu'yu kasaba kasaba dolaştılar. Bu Menderes yıkılmalıdır, demeye başladılar.

E, ben şaşım. Yahu, şimdiye kadar bu Menderes'in meşru oylarla gelmiş orda yanlışı var ama, falan filan, diye eleştiren bu adamlar, birden bire Washington'dan o işaret gelir gelmez, hani sinyali görünce: Yıkılsın bu, artık yaşayamaz, meşruiyetini kaybetti falan... Diye başladılar yaygaraya. Ve aradan birkaç gün geçmedi: Çünkü Menderes tam o sırada, belki hatırlayanınız da vardır içinizde: Moskova'ya gidecek. Kuruşçef'i de Ankara'ya çağırmişti. Kuruşçef'de gelecekti. Bunun üzerine tabii tapayı attı mesele. Ve bir gece aradan 15 gün geçmedi. Ne Kuruşçef gelebildi, ne Menderes gidebildi. Menderes'i 27 Mayıs alaşağı etti.

27 Mayıs Washington'dan direktif aldı, demek istemiyorum yani. Bu çelişkiler içinde böyle oluşumlar var. Menderes'in o durumu, daha 57 senesindeki nutkundan anlaşılıyordu. Tutacak dalı yok ve saldırıyor adeta.

Tam o sırada, biz de üçüncü olarak: İkinci Kuvayimilliyeciyiz biz, diyoruz. Ve başlamıştır. Üst katta da bu çatırdama oldu mu... Yani o anlama geliyor. Ve hatta sonunda da: İkinci Kuvayimilliyeye savaşı Türk Milletine uğurlu olsun, diye bitiriyoruz. Son sözü de budur.

Menderes başkan olsun... Yani, bunu biz nasıl söyleyebilmişiz? Bunu nasıl hafsalalarına sığdırmışlar ve bunu propaganda edebilirler? Şaşmak yetmez yani buna, başka bir şey lazım. Başka bir tepki.

Binaenaleyh problem bu. Bir olay olmuş. Biz olayı değerlendirmişiz. Ve nitekim, ondan da iki sene, üç sene geçmemiş: Hakikaten İkinci Kuvayimilliyeye başlangıcı sayabileceğimiz, 27 Mayıs patlamış. Yanlış da olmamış o teşhis. Yani İkinci Kuvayimilliyeye başlamıştır demek, Menderes bunun başkanı olmuş demek midir canım? Bu kadar da Türkçe bilmiyorlar mı bunlar? Biliyorlar. Ama böyle yorumlamak ta işlerine geliyor. O mesele budur.

(...)

İkinci Kitap

Birinci Bölüm

DURUM YARGILAMASI

Sevgili Arkadaşlarım,

Burada kanlı biçimler almış Sınıflar Savaşının en ateşli günlerinde epeyce serinkanlı olması gereken bir “Durum Yargılaması” yapmak istiyorum. Savaşan askerler, savaşın her aşamasında: “Durum Muhasebesi” dedikleri, bir araştırı ve inceleme yaparlar, ondan sonra gene savaşa geçerler. Ben de, kutsal İkinci Kurtuluş Savaşımızın şu aşamasında, size, birinciyi de görmüş bir arkadaşınız olarak, kısa bir yargılama, durum yargılaması yapmayı deneyeceğim.

Bunun nedeni: hepimizin bildiği konu... Siz yaşta, hatta belki de sizden daha küçük yaşta iken, Bilimsel Sosyalizme eriştiğimiz zaman: şimdi düşünüyorum, büyük bir iyimserlikle, eğer bir gün çoğalırsak, sosyalizm savaşçıları olarak çoğalırsak, kim bilir ne büyük kardeşlik, sevgi ve anlaşma içinde yeni bir ortam yaratacağız, bu geri Türkiye’de, diye düşünürdük.

O ilk, biraz da ütöpik özlemimiz, 50 yıl sonra bugünkü durumuyla nasıl gerçekleşti? Tabii, hiç de o zamanki ütopya olmadı. Çünkü, biz o zaman yalnız karşımızda egemen, sömürgeci sınıfları görebiliyorduk. Hem, yalnız karşımızda görebiliyorduk. Halbuki onlar, sonradan öğrendik ki içimize öyle girerlermiş ve bizi birbirimize kırdırmak için öyle oyunlar yaparlarmış ki: onlarla dövüşmek, bizim kendi aramızda geçen çekişmeler yanında, adeta zemzemle yıkanmak olurmuş. 50 yıllık deneyin böyle bir sonucu karşısında bulunuyoruz.

Bu sonuç, elbette hiçbirimizi şaşırtmamalı. Çünkü biz de, 50 yıl önce ütopya yaparken, sosyalizmin balayını yaşarca büyük bir iyimserlikle geleceği düşünürken, şüphesiz, Marksizmin başlıca düşünce metodu ve mantığı olan Diyalektiği pek de iyi kavramış hele hayatta denemiş değildik. Onun için, her kavganın,, hayatın her aşamasının nasıl en müthiş çelişkilerle dolu olduğunu bir an unutabiliyorduk. Ama bugün, 50 yıl sonra, artık bu gibi unutkanlıkların gerçek dışı kaldığını öğrendik.

Elbet bu öğrenim size bir kötümserlik aşılama anlamına gelmez. Onu biliyorsunuz. Yalnız, bu gerçekliğin şu andaki durumu üzerine birkaç yargı yapmak yararlı olacak kanısıyla değerli vakitlerinizi alıyorum.

Türkiye Modern çağa girdi gireli, biliyoruz, daima iki cephe çatıştı: İlerici kanat, gerici kanatla yüzlerce yıldan beri dövüşüyor. Bunun en son, Birinci Kuvayimilliyeye dediğimiz aşamasında (yani, adeta Tarihöncesi sayabileceğimiz, ondan önceki ilerici-gerici kavgalarını bir yana bırakırsak) Birinci Kuvayimilliyeye aşamasında, gerici-ilerici içyapımızda bir Tefeci-Bezirgan dediğimiz, Antika medeniyetlerin yadigarı olan Hacıağalar, Eşraf, Agavat diye anılan (şimdi 400 kasabamızı ahtapot gibi sarmış ve 20 milyon, 25 milyon köylümüzü karantina, hatta sıkıyönetim altında kendine oy davarı yapmayı becerebilmiş olan) Tefeci-Bezirgan sınıf; ve onun yanında, bizde Levanten denilen, başka ülkelerde Komprador adını almış, belirli merkezlerdeki sınıf, burjuvazinin o zaman için en ağır basan zümresi, gerici zümreydi. Kompradorların arkasında yabancı Emperyalizm vardı, Hacıağaların arkasında da Saltanat dediğimiz şey vardı.

İlericiler de: Kuvayimilliyeciler'di.

Bu iki cephe arasında büyük halk yığını adeta nötrale bir ağırlık gibi duruyordu.

Bugün, devrimcilerle halk yığınının durumunda, hayli değişiklikler olmasına rağmen: büyük, kökten bir başkalık, yani kalite değişimi olmadı.

Yalnız, gerici kanatta, eski Tefeci-Bezirgan Hacığa sömürgenleri, olduğu gibi bütün Anadolumuzu kaplamış olmakta devam ediyorlar. Yalnız, Levanten Kompradorların yerine, Finans-Kapital değimiz, burjuvazinin en kodaman parabalalarının ve yalnız burjuvazinin değil, büyük arazi sahiplerinin de en kodamanlarının elele verdikleri bir zümre tasallutu ve tahakkümü mevcut.

Bu ortamda Devrimciler kimlerdir? diye önümüze çıkan soruyu araştırdık mı, ister istemez iki alan ayırmak gerekiyor.

Birisi: Yerin altında kalmış devrimciler, diyebileceğimiz insanlar. Bunlar hakkında burada hiçbirimizin esaslı bir fikri yok. Oradaki güçlerin durumunun yargılanmasını yapmak, şu anda elimizden gelmez. Adeta, eskilerin bir deyişi vardır: “Gün doğmadan, meşime-i şebten neler doğar?” (yani, gündüz olmadan, lohusa gecenin ne doğuracağı bilinmez) derlerdi, yerin altı bizim için aşağı yukarı bu deyim kapsamında kalıyor.

Yerin üstünde devrimciler: işte hepimiz o insanlarız. Ve burada, yer üstü devrimci çabası ve savaşı içinde bulunuyoruz. Gene hep bildiğimiz gibi: bir Solcular var, bir de Sosyalistler var, devrimciler içinde.

Solcuların kimler olduğunu burda saymayı fazla önemsemiyoruz herhalde.

Sosyalistlerin kimler olduğunu aradık mı, yani toplum ölçüsünde az çok örgütlü veyahut örgütlüyü andırır savaş yapan sosyalistler dedik mi: bunlar da iki tip gösteriyorlar. Birincisine, az çok ekonomik diyebileceğimiz (ona kısmen sosyal karakter de karıştırabiliriz.): Dernekler, Sendikalar, hatta bazı Odalar vb. giriyor. Bunlara adeta Dernek Yolcuları diyebiliriz, sosyalizm savaşçılarının Dernek Yolcuları diyebiliriz. Bunlar üzerinde de, burada Durum Yargılaması yapmak uzun olur.

Asıl hepimizin zihnini kurcalayan öz konu: Siyasi İktidar savaşı yapacak, Parti Yolcuları durumunda olması gerekenlerin bugünkü düşünce ve davranışlarının anlamıdır.

Çünkü, hep biliyoruz: gerek ekonomik, gerek küçültülmüş anlamda sosyal... Çünkü, politik iktidar savaşı da, en sonunda elbet bir sosyal savaştır, onun içine girer. Ama, pratikte bunu ayırmak gerekiyor. Genel anlayış: sosyal savaşı, sanki politikadan ayrı bir şeymiş gibi, derneklere bağışlamış. Bunlar hepsi politik savaşın çeşitli parçaları halinde sürüp gidiyor. Ve bu parçaların hepsi, kendi alanında, kendi yönünde bölünmüş bir iş gibi: kavganın, sınıflar savaşı dediğimiz kavganın bir parçasını güdüyorlar ve uygulamaya çalışıyorlar.

Parti Yolcuları, yani siyasi iktidar savaşı yapma yolcuları diyebileceğimiz insanlar kimlerdir? Ve bunlar bugün kaç parçadırlar? Onun üzerinde kısa bir durum yargılaması yapmak, her halde sizin de önereceğiniz tartışmalar için bir kaneve olabilir sanıyorum.

Bu siyasi iktidar savaşı güden akımlar, başlıca, benim görebildiğim kadarıyla: 5 parça görünüyorlar. Tabii, bunların her birinin içinde de: ikinci kerte bölünmeler

diye, başka parçalar var. Ama, şöyle bir, anaçizisinde ayırım yapmak gerekirse, 5 parça görüyoruz.

Birisi: TİP dediğimiz Türkiye İşçi Partisi. O da kendine göre siyasi iktidar savaşı yapan bir örgüt durumunda.

Ondan sonra: Özellikle Yeni-Aydınlık diyebileceğimiz, Aydınlık dergisi çevresinde çıkmış bir sosyalist akım oldu. Bu da, bildiğimiz gibi, iki parçaya bölündü. Birisi Ak-Aydınlık oldu, ötekisi Al-Aydınlık oldu.

Bu üç akımın yanında, üstünde, belki de her yanında: bir de Gençlik, büyük gençlik yığınınımızın savaş ve örgüt denemeleri var ve uygulamaları var.

Bunları gözden geçirirken, hepsi üzerinde kısa bazı karakteristikler yapmak yararlı olacak.

TİP:

PARLAMENTARİZM-SENDİKALİZM BATAĞI

TİP, bildiğimiz gibi, bir ABA'cı tepenin eline teslim edilmiş idi. ABA'cı diyoruz: isimleri A, B, A diye başladığı için. Bunlar, hepimizin izlediği gibi: önce, Türkiye'de sosyalizm tekeline temsil ettikleri iddiasındaydılar. Sonra, bunlardan “sosyalistlerin kursağında kalacak” şeklinde sosyalizmi yutmuş olduğunu ve kursağından çıkaramayacağını sanan Memedali Bey, bildiğiniz gibi, öteki grup tarafından tasfiye edildi. TİP'ten, bu baston yutmuş sosyalizm diyebileceğimiz akım atıldı.

Ondan sonra, onun yerini kim tuttu? Son gelişmede gördük: bir hanım tuttu: Tabii, göğsümüzün iftiharla kabarması lazım. Toplumumuzda en çok ezilen insanımız, bir işçi sınıfı örgütünün başına gelmiş: ne alkışlanacak şey...

Ne yazık ki, bu hanım ve arkadaşları da, TİP'in o baston yutmuş eski şefine karşılık: bir tezgah tar tutum içine girdi. Tezgahtı kurtardık, dedi. Ve şimdi, işte kumaş dokuyacağız. Ne Hint kumaşı dokuyacak? Bildiri yayacak ve ara sıra da Parlamentoda nutuk çekecek.

Bu, bildiğimiz gibi, militan sosyalizm değildir. Bunun dünya ölçüsünde bilinen adına: Parlamentarizm denir. Ve o Parlamentarizmi de destekleyen, sözde işçi örgütü sayılan Sendikalizm vardır. Sendikalar, işçi sınıfı içine sokulmuş veyahut girmiş aristokrat işçilerin elinde olduğu için Sendikalizm adını alacak tiptedir. Öteki beylerin, hanımlarınsa, politik davranışları: tamamen Parlamentarizm adıyla anılan, yani Meclis bülbüllüğü biçiminden öteye geçemedi.

Bunlar üzerine bir küçük cümleyle karakteristik yapmak istedik mi, kendimizin söylemesindenense, bir Usta'nın şu sözünü aktaracağım. Diyor ki:

“Uygulaması burjuva demokrasisinin gerçekten halk dostu olabilirmiş sanısını uyandıracak şartların ve kanun maddelerinin tasarılarını hazırlama yolunda çabalar denli toyca ve kısırca bir iş olamaz.”

Parlamentarizmin bence dört başı mamur tanımlaması bu cümleyle gösterilir.

Şu halde, bu 5 kol sosyalist akım içinde, TİP kolunun karakteristiği: bu iki satırla yeter kadar aydınlanmıştır, sanıyorum.

AK-AYDINLIK: MÜNAFİK ÇOCUKLAR

Geri kalan dört daldan birisi Ak-Aydınlık dalı. Bu Ak-Aydınlıkçuların üzerinde çok şey söylenebilir. Yalnız, ben onları biraz uykudagezer durumda görüyorum: “sair-i filmenam” derdik eskiden. Yani, olaylar içinde böyle bir bunalımları var bu çocukların.

Ne yazık ki, çocuk olmalarına rağmen, biraz da münafıkça çocuklar. Olayları olduğu gibi, kendi çabalarını, iddialarını göz önüne koyunca: ister istemez bu sonuç çıkıyor.

Bunların teorik ana prensipleri, (ilkeleri, diyorlar onlar) ilkeleri, şöyle ne diyorlar diye merak edip bakılınca, birkaç noktada odaklaşıyor. Ve bu odaklaşmada bizim genel olarak sapıtma saydığımız birkaç eğilim ister istemez kendini gösteriyor.

Mesela, Marksizm deyince, Ustalarımızın her an hatırlattıkları, boyuna tekrarladıkları vazgeçilmez bir diyalektik gerçek vardır. Olaylar, mutlak surette, hoşumuza gitsin gitmesin -tıpkı askerlikte kurmayların “Durum Yargılaması” yaptıkları zaman en acı gerçeği de hiç bir kumandandan çekinmeksizin koyuşları gibi-koyulmalıdır, der bizim diyalektik mantık ve metot prensibimiz. Ayrıca, her olayı mutlaka somutça ve objektif olarak koymak, onun, püf noktası dedikleri halk dilinde, kritik momentini yakalamak diye prensipleri vardır. Onun için Usta diyor ki:

“Soyut gerçek yoktur. Gerçeklik her zaman somuttur.”

Hepiniz okudunuz bu satırları. Ben bir derliyorum.

İşte bu Ak-Aydınlık Sosyalist Beğciklerinde diyeceğim, en iflah olmaz hastalık burda başlıyor. Herhangi bir problemi ellerine aldılar mı, soyut kavramlarla o problemi çözebileceklerini, hatta çözebildiklerini ve onun etrafında istedikleri gibi konuşabildiklerini umuyorlar. Bu ise, daha başlarken, söze başladıkları anda, Marksizm'in dışına kendilerini atmış oluyor. Çok acıklı bir şey oluyor.

Ve bu yüzden, soyut kavram kavgası yapma sevdası ve hastalığı yüzünden, kendi toprağımızın, kendi insanımızın problemlerine eğilmek gibi, Marksizm'in alfabetik emri olan bir tutumu bir türlü ciddiye alamıyorlar. Ve ciddiye alana da adeta kızıyorlar. Ona da dikkat ettim. Öfkeleniyorlar. Nasıl olur, Mao'nun yazdığı gayet yalınkat hakikatler ortada dururken, işte Kastro'nun bilmem ortaya serdiği gerçeklikler dururken, biz Türkiye'de daha ne arıyacağız, falan der gibi... Arayanın da üzerine üzerine yürüyorlar.

Oysa, hiçbir olay ve onun yorumu ve tabii değiştirilmesi... Biliyorsunuz, bizim için Bilim: kitaplardan alınmış pasajlar değildir. O bizim rahmetli üniversitenin diyelim alimane metodu: gir kütüphaneye, 500 tane kitap indir masanın üstüne, aç sayfalarını, hepsinden birer pasaj, referansları da doldur altına, diz alt alta... Oldu sana ilim. İlim bu değil arkadaşlar, biliyorsunuz. Biliyoruz, yahut hiç değilse.

İlim, Marksizme göre: olayların yorumlanması ve değiştirilmesi düşünce ve davranışıdır. Olay bir yerde yoksa, ilim de yoktur. Olayların da içinde, gene diyalektik püf noktası yakalama anlamında: mutlaka olaycığı aramak gerekir. Çünkü olaylar da bir mahşer halindedir, gerek Toplumda, gerek Varlıkta. Bu mahşerin içinde yönelmek için ilim yapılır; bilim yapılır. Yönelmek için de, olaylar içindeki olaycığı yakalamak, zinciri sürükleyecek olan halkayı, ana halkayı ele geçirmek bilimin birinci görevidir.

Oysa, Ak-Aydınlıkçılar, bu noktada tamamen kitapçıl davranmaktan daha üstün bilim olamayacağı kanısındalar. Ve o zaman, ister istemez, insanı indiriyorlar adeta. İnsan, biliyorsunuz, zeki bir yaratıktır. Taklit de toplum hayatında bir hayli rol oynar ama, mutlaka yaratıcı düşüncedir insana yaraşan. Yaratıcı düşünce de, kitaptan hemen ezberlenip alınabilecek parçacıklar olamaz... Mutlak hayattan, hayat deyince, sosyalizm savaşı mevzubahisse, elbette sosyal hayattan alacağız o yaratıcı düşünce ve davranış ilkelerini, prensiplerini. Bu da, her şeyden evvel, taklitten kaçınmakla olur.

Başka ülkeleri, onun kimi doğru, haklı, güzel prensiplerini alıp alıp eğer Türkçeye aktaracaksak, bu ilim olmaz. Mutlaka kendi ülkemizdeki en orijinal olayların içindeki olaycıkları seçeceğiz ki, orada dünyaya da yeni bir ses, yeni bir düşünce ve davranış örneği verebilelim.

Bütün Ustalarımız, dünyanın her yerinde, her zaman bunu yapmışlardır. Onun için, bir Usta'nın, en büyük devrimi başarıyla sonuçlandırmış olan Usta'nın, kendi çok geri, yani bizim Osmanlı İmparatorluğu kadar geri ülkesi için devrimci savaşa girdiği zaman, gene hepimizin bildiği bir sözünü burada bir daha hatırlatmak isterim. O söz aynen şudur:

“Yalnızca, devrimin Batı Avrupa'ya yayılmasını öngören parolaları değil, Batı'daki devrime katkıda bulunacak parolaları atmalıyız.” diyor.

Sloganlar: parolalar... Yani, her devrimci için kendi sosyal, politik, ekonomik ortamının bütün ilişkilerini, yani olaylarını ve çelişkilerini gerçekten kavramak demek, başka hiçbir ülkede...

Biliyoruz, gerek Antika çağda, gerek Modern çağda, dünyanın hiçbir parçası birbiriyle at başı paralel gelişime girememiştir. Daima bir parça ilerlemiştir, Bezirgan ekonomide de. Hele Kapitalist ekonomide büsbütün... Dünyanın bir tarafı, işte gök tırmalayan binalarla, adeta göğe fırlamış bir bayındırlık sağlamıştır. Ötede sömürgeler, yerin dibine doğru, ondan önceki kendi uygarlıklarını dahi yitirerek, çöküp, batıp gitmiş duruma gelmişlerdir. Bu, ister istemez, yeryüzünde her ülkenin ötekinden bambaşka ilişki ve çelişkiler mahşerini yaratıyor.

İşte o ilişkiler üzerinde, bizim, eğer gerçekten Marksist diyalektik metodu ve mantığı kullanırsak, bizim bulup çıkaracağımız, birçok, başka ülkeler için de değeri olan düşünce ve davranışlarımız olacak. Usta diyor ki: Marifet başkasını taklit etmek, oradaki hazırlop prensipleri yutuvermek değil. Bizim de, icabederse ve her zaman için, onlara, başka ülkelere verecek katkılarımız, buluşlarımız, düşünce ve davranışlarımız olmalıdır.

Bu Ak-Aydınlıkçıların, bu noktada da, genel olarak ele alındıkları zaman karşımıza birkaç tutumları çıkıyor. Bu tutumların bir tanesi, eğer müsaade ederlerse: Tekerleme tutumu diyeceğim... Kimi bellenişmiş, aşırıca yazılmış, çizilmiş alfabetik doğruları en çok tekrarlamak suretiyle, büyük bir iş yapma sevdası... Bunun için gene bizim Ustamız... Kendileri de okumuşlardır, bilirler. Hepimiz de okumuş, biliriz, ama: uygulamak başka, bilmek başkadır, biliyorsunuz. Bu da diyalektiğin en birinci şeysi: yani bilmekten bambaşkadır uygulayabilmek. Onu okuyacağım. Orda diyor ki Usta:

“Partimiz içindeki dövüşlerin tarihini bilmeksizin dışardan yargı yürütenler bu işi yapamazlar.”

Birinci söz bu. Hangi ülkede isek, mutlaka orada yapılmış, bizim giriştiğimiz savaşın tarihçesi üzerinde bilgi sahibi olmamız gerek. Eğer bunu kulaktan kapma,

üstünkörü birtakım formüllerle ezberlemişsek, Marksist bir düşünce ve davranış içinde olamayız. Gene diyor Usta:

“Nasıl Ekonomistler şu anın siyaset görevlerini anlayamamış olmalarını gizlemek için, politikanın ekonomiye tabi olduğu yolunda ilkel gerçekleri ileri sürüyorlardıysa, tıpkı öyle, Yeni-Iskraçılar da (ki biz ona şimdi Yeni-Aydınlıkçılar da diyebiliriz.) toplumun siyasi kurtuluşunun şu anda bize yüklediği devrimci görevleri anlayamamış olmalarını gizlemek için, politika bakımından özgürlüğe kavuşmuş bir toplumun bağrındaki dövüş konusunda ilkel gerçeklerin sözünü edip duruyorlar.”

Cümle biraz uzun olduğu için, okuyunca belki anlaşılmadı. İki sözcükle açıklamaya çalışalım.

Bir Ekonomizm vardır, çıkmıştır: İşçilerin gündelik kavgalarıyla meşgul olalım ve politikayı burjuvaziye bırakalım; çünkü politikadan o anlar, efendiler bilir, biz işçi sınıfı alçakgönüllü adamlarız, onların kuyruğunda gideriz, anlamına gelen.

İşin tuhafı, bizde olduğu gibi orada da, bu Ekonomistler Marksist geçiniyorlar. Ve Marksist geçindikleri için de, Marksizm'in klişe bilinmiş ilkel gerçeklerini, yani alfabe sayılacak belirli hakikatlerini boyuna tekrarlıyorlar.

Bu neden ileri gelir, diyor. Çünkü, bu Yeni-Aydınlıkçılar, şu anda bize siyasi kurtuluşun yüklediği devrimci görevleri anlayamıyorlar. Onun için de, boyuna bize, hani terciye tere satarca, ilkel gerçekleri tekerleyip duruyorlar.

Bunun örnekleri üzerinde durmayacağım. Hepiniz, her gün bu sosyalist geçinenlerin yazdıklarını, çizdiklerini izliyorsunuzdur. Bu açıdan ayarlayabilirsiniz.

Usta bunlar için şöyle diyor:

“Marksizm'in bütün canlılığını yok eden yobazca tutum yüzünden bunlar öyle körleşmişlerdir ki, başka yerde söyledikleri çok doğru sözleri bu gibi kararların kof sözlere çevirdiğini fark edememektedirler.”

Bu Ak-Aydınlıkçı grubun en çok düştükleri kuyu bu oluyor. Bakıyorsunuz, bir sürü doğrular diziyorlar yanyana. Ondan sonra, onlardan bir sonuç çıkarıyorlar: kuyunun dibine düşmek gibi oluyor. Ve tabii, bütün o söyledikleri doğrular bile kof söz haline geliyor, boş söz, boş laf, lakırdı haline geliyor. Bundan kurtulamıyorlar.

Ve örnek olarak Usta, “+nlü Martinof'un kuvvetli broşürünü alınız” diyor. “Çarlığa karşı halk ayaklanması üzerine”... Bu deyim ne kadar sık kullanıldığını biliyorsunuz: Silahlı halk savaşı, falan filan, diye... Orada da Ekonomistler bu tutumdalar. “Devrimi sonuna dek vardiya” diyorlar, ve “tutarsız burjuvaziye karşı iç sınıflara dayanma” gibi bir yığın doğrular söylüyorlar. Yani, bu gibi söylevlere rastlayacaksınız, diyor. Bol bol. Ama, bundan çıkacak neticeye vardık mı, bütün söyledikleri o hakikatleri dahi çürütmüş duruma geliyor, diyor.

Ak-Aydınlıkçı grubun sosyalizm düşünce ve davranışı, ana çizisiyle bu tutumda görünüyor. Ve bu tutum yüzünden, gene Usta'nın bir sözünü hatırlayacağım. Bol bol, çok cesur, atak davranış ve düşünceler görünüşünde öneriler sık sık yapıyorlar. Bunda en çok üzerinde durdukları, mesela işte silahlı halk savaşı, falan. Ve bundan zafere hemen ulaşmak. Usta diyor ki:

“Bir zaferin temel şartlarının bulunmadığı bir durumu geniş zafer olarak nitelendirmek, Sosyal Demokrasi için hiçbir zaman hoş görülmecek” bir şeydir.

Yani biz, bulunduğumuz şartlar içinde objektif ve somut bir savaşın zaferi oluşumunu yaşamıyorsak, o zaferi hemen bugün yapmışız, yapabilirmişiz gibi görünmekle, kimi aldatıyoruz? Sadece kendimizi. Yahut sanıyoruz!!!!!!! Dikkat! Orijinaline bak!!!

Bunların, bu Usta sözleri ışığında yaptıklarının bütün ayrıntıları çok fazla sürer. Yalnız, en son tutumları iki noktada toplanıyor. Böyle, ne söylüyorlar, diye insan okuyunca, sonuç, nereye varıyor bu sözler, falan?

Birisi: Türkiye'de "Vurucu Güçler" adını verdiğimiz gerçekliğin, gençlikle ve halkla arasını açma sevdasına benzeyen çıkışlar yapıyorlar. İşte, bu gericedir, emperyalist ordusudur, buna vurun falan filan şeklinde... Ve bunu haklı çıkarmak için de, birtakım ilkel doğruları yanyana dizip akıllarınca adam kandırmak sevdasındalar.

Halbuki, bugünkü şu anın devrimcilere yüklediği görev nedir? Bunu biraz düşünseler: gençlikle ve halkla Vurucu Güçlerin arasını açar gürültüler çıkarmak, tamamen bir bozgunculuk yaratmaktır.

Onun dışında, ikinci davranışları (daha birçok davranışları var ama, en çok göze batan): dikkat ederseniz, Çin'den maçınden alınmış bazı popüler broşürlerden çeviriler, aktarmalar yaparak, her cümlede, dikkat ettim ve şaşırdım kaldım: Amerikan Emperyalizmi, der demez, arkasından: ve Sovyet Sosyal Emperyalizmi...

Şimdi, düşünün: Türkiye bir Amerikan sömürgesi durumuna gelmiş, dört bir tarafımız radarlı Amerikan silahlarıyla çepeçevre sarılmış. Böyle bir ülkenin devrimci sosyalistim diyen insanı: Amerikan emperyalizminden bahsetti mi, onun yanına mutlaka bir de Sovyet sosyal emperyalizmini koymak lüzumunu duymuş. Bunun pratik neticesi nedir?

Bırakalım: Mao söylemiş, cao söylemiş, bizi ilgilendirmez. Sonucu nedir bunun? Türkiye'yi silahlı baskısı altında sömürgeleştiren bir emperyalizmin yükünü yarı yarıya hafifletmektir. Amerikan emperyalizmine karşıyız ve Sovyet sosyal emperyalizmi... Onu dedik mi: E, nerde? Onun üssü yok. Yani, Türkiye'de üssü olsa, haklı o zaman. Onun da üssü var: ikisine de karşıyız. Üssü olana bir saldırı yapmak icabetti mi, onun yanına bir başkasını da katıp böylece Amerika'nın yanına: Senin kadar o da suçludur, korkma, ona da vuruyoruz, demek... Bu ne olabilir? Yani bunun basit anlamı nedir?

Biliyoruz, bütün burjuvazi, yıllardan beri, hatta diyebilirim ki bildik bileli, 50 yıldan beri hep bunu ortaya atar. Ve bunun, bu sözcüğün maskesi altında da, Türkiye'de her devrimci girişimi boğmak yollarına gider. Yalandır ama, burjuvazi onu kullanır.

Şimdi 50 yıl sonra, bir de bakıyoruz: Keskin sosyalistim diyen bir grup insanımız çıkıyor, yaşını başını unutarak, bir anda Amerikan emperyalizminin Türkiye'deki kabusunu eleştirirken, onun yanına hiç Türkiye için bugün aktüalitesi bulunmayan bir başka küfürname yaratmak gereğini duyuyor.

Bunu, bildiğimiz gibi, dünyada CIA geniş ölçüde uyguluyor. Ama, bir sosyalist olarak, bizim ülkemizde sosyalizm adına böyle bir uygulama yapmak, son derece tehlikeli ve ne dediğini bilmez olmak anlamına geliyor.

Onun için, ben, adeta bu formüllere varan öteki bütün doğru sözlerini bu Ak-Aydınlıkların, bir nevi kundakçılık sayıyorum. Ve kendilerini burada bir kere daha; arkadaşlar önünde, belki son olarak, uyarmak isterim.

II

GENÇ TÜRKLER: ÇETE YARATICILARI

Bu iki akım yanında, bizim Türkiyemizin devrimci geleneğinde orijinalitesi saydığımız bir Genç Türkler olayı var. Ki, başta Dev-Gençli arkadaşlarımız olmak üzere, çeşitli gençlik devrimci örgütleri ve girişimleri bulunuyor.

Bunların egemen eğilimleri, biraz da büyük çalışan yığınlarımızdan uzak düşmeleri yüzünden, ister istemez, böyle... Biz şimdi olumlu yanları üzerinde durmuyoruz. Eleştiri yaparken, mümkün merteye, vaktimizin kısalığını da hesap ederek, olumsuz düşen yanlarını göz önünde belirtmek istiyoruz.

Bunların da en çok unuttukları nokta: Yığınlarımıza ve en başta İşçi Sınıfımıza dayanma, ama sözde değil tabii, örgütle gerçekten dayanma gerçeği üzerine gereği kadar ağırlık vermemiş olmaları biçiminde görünüyor.

Bir broşür yayınlandı. O broşürü unutmuşum bir yerde, getiremedim. Ondan size pasajlar okumak isterdim. Broşür, dünyanın en güzel ve iyi dileğiyle kaleme alınmış. Ama biz tabii bu güzel ve iyi sözlerin hangi sonuca vardığını aramak gibi nankör bir alışkanlık içindeyiz. Ve orda, bir de bakıyoruz, asıl önemli dayanak olması gereken yığınlar problemi gölgede kalmış. Yığını kaybedince de, yapacak şey nedir? Al silahı, çete savaşı yap. Bu duruma geliyor, adeta.

Oysa, bunun gerekçesini o broşürükte hangi ideolojik temele dayandırdıklarını, hep okudunuz, bilirsiniz. “İki Taktik” broşürünün bir pasajı alınır ve ondan, sonuç olarak bu tekliflere varılır.

Onun için, ben burda, “İki Taktik”in içinden, onların da bildikleri, ama bizim burda bir kere daha serinkanlıca ve arkadaşça koyup, üzerinde durmamız gereken birkaç pasajını tekrar hatırlatacağım, müsaadenizle. Onun önsözünde, asıl Usta devrimci arkadaş şöyle yazmış:

“Başarımız, bir yandan siyaset durumunu doğru değerlendirmemize, taktik parolalarımızın doğru konulmasına bağlıdır.”

Birisi bu. Ama bunun doğruluğunu ölçecek nedir? İkinci cümle geliyor ardından:

“Öte yandan, işçi yığınlarının gerçek dövüşçü gücünün o parolaları tutmasına bağlıdır.”

Demek ki biz, bir parola atar da, o parolamızı havada, askıda bırakırsak, yani büyük yığınlarımız, başta İşçi Sınıfımız o parolayı can yoldaşı, can prensibi saymazsa, o parolanın doğruluğu, soyut doğruluğu hiçbir şey ifade etmez, demek istiyor. Çünkü:

“Gerçek sosyalist savaşta, gerçek devrimciler, belirli bir sınıfı dövüşe çağırırken, ona gene belirli, hemen elde edilmesi gereken hedefler gösterirler”, diyor.

Politikada herhangi bir slogan atmak marifet değil. Hatta, bilirsiniz, o Lenin'in Kautsky için sözünü, bir makalemizin de başına koymuştuk, bililtizam. Orada, Kautsky çok hinoğluhin adam, der Lenin. Çünkü, bir slogan atmakla, işçilerin bütün problemlerinin ve savaşlarının üstüne adeta kül atmak, işçilerin gözüne kül serpmek durumuna düşüyor.

Binaenaleyh, slogan atmak: parlak olsun, doğru olsun, falan yer için, filan yer için... O değil. Bütün mesele: bizim o ortaya attığımız parolayı, çalışan yığınlarımız ve en başta elbette işçi sınıfımız benimsiyor mu, benimseyebilir mi? Benimsemesi için, hemen elde edilmesi gereken hedefler gerekir, diyor. Bunu, dünyanın en büyük devrimini, yani bilimsel sosyalizm devrimini yapmış insan böyle koymuş. Ve böyle de başarıya varmış.

Binaenaleyh, biz bir parolanın, soyut olarak dünyanın en doğru parolası olmasına yeterli gözüyle bakamayız. Mutlak yığınlarla ilgisi bulunduğunu görmeli ve düşünmeliyiz. Ve tıpkı bizim ülkemize benzeyen bir tutum için de söylüyor Usta bunu. Diyor ki:

“Proletaryanın, hele köylülerin dağınıklığı, gerici zihniyeti, bilinçsizliği korkunç kertededir.”

Dikkat edin. Aynen bizim yığınlarımızın yıllar yıldır bırakıldığı hava içinde o zaman, o ülkenin proletaryası, işçi sınıfı ve hele köylüleri. Ama bundan bedbin değiliz, diyor. Çünkü emekçileri devrim aydınlatır ve bilinçlendirir. Zaten bu satırlar da yazılırken, biliyorsunuz, devrim başlamıştır, o geri ülkede. (1905 patlamıştır.)

Yığınla İlişki ne olabilir? İşçi sınıfının bizim atacağımız parolaları benimsemesi için hemen elde edilmesi gereken hedefler göstermek nasıl olur? Sorusuna da, gene aynı, bizim o broşürü yazan sevgili, değerli arkadaşlarımızın, genç arkadaşlarımızın pasaj aldıkları “İki Taktik”te şöyle bir pasaj var. Onu ibretle okumak lazım.

“Günlük ayrıntılı çalışmalarda güçlerin hazırlanmasını küçümsemek hiçbir zaman akıldan geçmez.”

Sınıfın günlük, ayrıntılı çalışmaları içinde olacağız bir kere, ki attığımız sloganı sınıf -devrimci sınıfa- benimseyebilsin. Ve buna örnek gösteriyor. O zaman, orda en az ihmal edilen de buymuş. Ondan sonra o parlak, kuvvetli, keskin, büyük devrimci sloganlar atılmış. Bakın ne diyor?

“Partinin...” diyor. Hiç unutmamamız gereken bir sözcük bu? Ortada bir “Parti” var önce. Siyasi iktidar savaşı yapan memleket ölçüsünde, dünya ölçüsünde bir “Parti” var. Ve:

“Partinin, (diyor Usta), tek bir komitesi yoktur ki, tek bir semt komitesi yoktur ki, bu yönetici organların tek bir toplantısı yoktur ki, tek bir fabrika grubu yoktur ki, dikkatini, zamanının ve gücünün yüzde 99'unu, önemi 1895'ten beri kabul edilmiş bulunan o görevlerin yerine getirilmesine harcamış olmasın.”

Demek ki, oradaki devrimciler, hem “Parti” içinde ordulaşmışlar, hem de yığın içinde, yığının hiçbir günlük kavgasını ihmal etmemişler. O kadar ki, her komite, her semt komitesi, her fabrika içinde yığının, işçi sınıfının her günlük problemlerini yüzde 99 çalışma konusu yapmış. Ve bunu, bu çalışma konusunun önemini de, 1895 olaylarından beri ağır basar görmüş.

1895 olayları, biliyorsunuz, o ülkede işçi sınıfının geniş grevlere geçmesi ve büyük üniversite gençliğinin de bu grevlere geniş ölçüde katılması biçiminde bir gelişimdir.

Türkiye'de, nedeni uzun bir tarihi gelişimle, işçi sınıfımızın her günkü savaşı, sınıf savaşı daima yerin altında boğulur durumdaydı. Ama, orada 1895'de, bizde 1970 yılının hiç değilse 16 Haziran'ında hemen suyun yüzüne çıktı.

İşçi sınıfını, artık bugün... Gazeteler hiçbir zaman gereği gibi ele almıyorlar. Ama, hepimiz, biraz işçi havadislerini eğer izliyorsak, kıyıda köşede görüyoruz. Her gün, her fabrikada direnişler, işgaller, grevler... Sistematikman, adeta bir harman yangını gibi: biri sönmeden öteki patlıyor, öteki sönmeden daha öteki. Ve bu, Türkiye'nin yarı ekonomisini temsil eden İstanbul ölçüsünde olduğu gibi, artık İstanbul çerçevesine de sığmıyor. En ücra Anadolu semtlerimizdeki işçi sınıfının çalıştığı işletmelere de yavaş yavaş giriyor, oralarda da görülüyor.

Şimdi, sınıf bu durumda iken, bizim yüzde 5 emeğimizi bile bu sınıf olaylarına harcamadığımız göz önüne konursa, o halde devrimci eylemimizin soyut doğruluğu nasıl etken olabilir? Bunu unutmamak lazım.

Örgüt konusunda da, gene bu açı birinci derecede önemli oluyor. Diyor ki Usta:

“Bana, komite üyesi olmaya elverişli işçi yok denildiği zaman, rahatsız oluyorum.”

Türkiye'de de çoğu devrimci arkadaşların, aydın devrimci arkadaşların tepkileri, adeta içgüdüleriyle bu oluyor. E, canım, hani işçi nerde bulalım? Yani, kendi kalitemizde işçi yok ki, falan... Ama, Usta diyor ki: böyle bir şey söylediniz mi, ben rahatsız oluyorum. Yapmayın bunu, diyor. Ve ondan sonra da, şunu belirtiyor:

“Komitelere...” Hangi komitelere? “Parti” komitelerine.

“Komitelere işçileri sokmak, yalnız ideolojik bir görev değildir.”

Yani, soyut bir düşüncenin gereği, işçi sınıfına da bir paye verelim, anlamında değildir, diyor.

“Aynı zamanda, siyasi bir görevdir de. İşçilerin bir sınıf içgüdüleri vardır. İşçiler kısa bir siyasi çalışmayla sağlam sosyalist olurlar.” diyor. “Bütün kalbimle, her komitemizde 2 aydın için 8 işçi bulunmasını dilerim, temennini ederim.” diyor.

İşte, bizim Genç Türkler yoldaşlarımızın diyeyim, en çok ihmal ettikleri bu ikinci problem. Parlak, çok büyük, doğru sloganlar, parolalar atmak yetmiyor. Mutlaka, onlara yüzde 1 önem veriyorsak, yani enerjimizin yüzde 1'ini oraya harcıyorsak, Usta öyle diyor, yüzde 99'unu da sınıf içinde harcayacağız. Ve somut olarak da teklif ediyor; Lütfen, bir aydının 4 tane işçi koyun yanına, komiteler böyle olsun, diyor.

Bu kısa gerçekler bütün somutluğu ile önümüze çıkınca, Genç Türk arkadaşlarımızın nereleri ihmal ettiği kendiliğinden anlaşılıyor. Tabii bu ihmal edilince, büyük yığın unutuluyor.

Türkiye'de bugün, artık hepimizin bildiği, burjuva istatistiklerinin koyduğu (1965 istatistiğinde): 3 milyon küsur gündelikçi insan var. Bunun 1 milyonu kapıkulu, memur, falan filan taifesi diyelim. 2 milyon üretimde çalışan işçi sınıfımız var. Bu kadar muazzam bir sınıf. Ve bu sınıf, hiç değilse son yıllarda, burjuvazinin Finans-Kapital zümresinin o tahammül edilmez baskısı ve tahakkümü altında, artık her an, her saat, her fabrikada, her işletme yerinde sınıf savaşına girmiş.

Böyle bir sınıfı biz ihmal edersek, onun dışında kaldığımız için, zaten azınlıktayız: kolayca ezilebiliriz, evvela. Yani kendi emniyetimiz açısından yanlıt içine düşeriz. Fakat, eğer devrimciysek ve devrimciliğimiz sosyal devrim anlamına geliyorsa -ki odur bilimsel sosyalist devrim- her devrimin, tarihte her olayın, her büyük

değişikliğin olduğu gibi, sosyal devrimin de birinci şartı: büyük yığınların o devrimden yana düşünüp davranmalarıyla sağlanır. Büyük yığınlar dışında sosyal devrim düşünmek hayal olur. Ayrıca da, biz düşündük mü, kendimize de yazık olur.

Bu duruma en çok acımak, bu durumun üzerinde durmak hepimizin görevi olmalıdır kanısındayım. Bu durum ihmal edildiği içindir ki, Genç Türklerimiz: adeta Çete Yaratıcıları diyebileceğimiz, yani Gerilla yaratıcılığı içinde, devrimcilik gerçekleştirmek ister duruma girdiler, giriyorlar. Onların o büyük, güzel, hatta kahramanca eylemlerini küçümsemek, hiçbirimizin elbette hatırından geçecek kadar saygısızlık göstermesine yer vermez. Elbet onları selamlarız, yürekten benimseriz. Ama bazı, acı da olsa, gerçekleri birbirimize hatırlatmazsak, bizim kardeşliğimiz, devrim arkadaşlığımız nerde kalır?

O açıdan ben, bu Çete Yaratıcılığı diyebileceğimiz, (Türkçesi çete, Gerilla işte İspanyolcası) durumundan kurtulma yollarını elbirliğiyle aramanın zamanı geldiğini, hatta çok ta geçtiğini bir saniye bile unutmamak gerektiği kanısındayım.

AL-AYDINLIK: PARTİ YARATICILIĞI

Dördüncü akım: Genç Türklerimize “Çete Yaratıcılığı” demiştik, bu dördüncü akım da Parti Yaratıcılığı diyebileceğimiz bir akım durumunda gözüküyor. Al-Aydınlık akımı diyorum ben. Siz ne diyorsunuz, bilmiyorum.

Bu akımın kendine göre çok doğru sloganları ve teklifleri, davranışları, düşünceleri var. Ve tabii, belki hakikate en yakın olanı da, olanlarından biri de diyelim, bu akım oluyor. Yalnız, bu akımın teorik ve pratik alanda, uzatmayalım, ayrıntılarına girmeksizin, birtakım yanlışları var. Temelli yanlışlar olmasalar, bunlar üzerinde durmak belki icabetmez.

Evvela, bir tarihi yanlış var: Türkiye'nin sosyal yapısı ve devrimler tarihi karakteristiği sırasında. Örneğin, 1919-23 Birinci Kuvayimilliyeye devrimini kim yaptı? sorusuna verdikleri karşılık, biliyorsunuz: Asker-Sivil Bürokratlar yaptı, diyorlar.

Yani, böylece, modern toplumda sosyal sınıf olmayan bir zümrenin... Ki buna biz gerekince Vurucu Güç diye bir rol tanımak durumundayız, elbette. Ancak, ne kadar Vurucu Güç olursa olsun, eğer sosyal sınıfa dayanmazsa, bu Vurucu Gücün kendi başına modern bir toplumda ne devrim yapması, ne onu başarıya götürmesi imkanı yoktur.

Gene bunun gibi, bugün için de, yani Birinci Kuvayimilliyeye için olduğu gibi, bugün için de: uzun aylar diyelim -yıllar pek geçmedi- bir yanlış termle yanlış teşhis, sınıf teşhisi koydular... Komprador Burjuvazi diye bir laf çıktı, ortaya. Ve son zamana kadar devam etti. Günlük burjuva basınında hala sürüp gidiyor. Ama, bizim sosyalistler arasında epeydir sesi kısıldı bu termin.

Komprador Burjuvazi: bizde Levanten adını alır, bildiğiniz gibi. Fakat bunlar daha Birinci Milli Mücadele biter bitmez, Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından temsil edilen akımla tasfiye edildiler.

Fakat, bu tasfiye, ekonomik alanda yeni uygulamalara geçilir geçilmez, Türkiye'de Komprador'un yerine Finans-Kapital dediğimiz, modern bir zümrenin geçişini

kaçınılmaz kıldı. Bunu düşünerek yaptılar, değil. Tam tersine. Hatta bunun, böyle bir gelişime varmaması için, birçok tedbirler aldılar.

Mesela, bu Finans-Kapitalin bugün Türkiye'de en böyle seçkin örneği, bildiğiniz gibi, İş Bankası grubudur. Bunu kurarlarken, biliyorsunuz, Mustafa Kemal Paşa'nın kayınbiraderi, Muammer, gitmiş: bir İthalat-İhracat şirketi kuralım, 250 bin liramız var, demiştir. İthalat-İhracat şirketi kursalar halbuki Komprador Burjuvaziye katılacaklar. Onu hesap etmiyorlar da, ecnebi, yabancı Kompradorların yerine milli bir sermaye koyalım da, yabancı sermayenin sömürsünden Türkiye kurtulsun, gibi bir iyi düşünceyle davranıyorlar.

Fakat daha bunu düşünürken, anlıyorlar ki (ticaretin uluslararası ölçüde ilişkilerini bilerseniz, siz de derhal bu anlayışa varacaksınız): Bu Kompradorlarla, böyle 250 bin lira gibi bir sermayecikle karşılaşmak, dövüşmek ve başarı kazanmak, hayalden daha büyük bir bozgun verebilir insana.

Onun için, o halde bir Banka kuralım, diyorlar. Ve banka kuruluyor. Kurduğu zaman da, bankaya 14 tane mepus koyuyor. 17 tane Tefeci-Bezirgan artığı "Zade" koyuyor. Hepsi zadelendir. 17 zade: bunlar, Tefeci-Bezirganların derebeyileşmiş olan büyük toprak sahibi, büyük nüfuz sahibi kimselerdir. Bir 6 tane de, modern kapitalist sayabileceğimiz kapitalist giriyor, kurucu olarak.

Fakat Paşa... Şimdi anlıyoruz, o olayı incelerken. Zaten o katılan 17 hacıağa ve kapitalistin on para koydukları yok. Gene Paşa'nın parası: 250 bin... Hindistan'dan 500 bin gönderilmişti kişiliğine. O onu Garp Cephesine vermişti, biliyorsunuz. Garp Cephesi zafer kazanınca, Heyet'i Vekile kararı ile, 350 bin geriye alındı. Onun 250 bini ile de banka kuruldu.

İşte bu banka, sermaye sahibi sıfatıyla, kimi isterse oraya alır ama, 17 tane bilmem ne zade girdi kuruculara. Bunlara, İdare Heyeti'nde, hiçbirine yer vermiyor.

Mepus dediklerimiz ise: Türkiye'nin tarihi gelişimi içinde Sünuf'u Devlet adını almış olan; yani Osmanlı toplumunu 500 sene kayıtsız şartsız idare etmiştir. Toplumun büyük yığını, pasif olarak daima onun emrinde büyük çiftçi yığını olarak kalmıştır. Mepuslar o zümrenin mensuplarıdır. O tip, işte dört sınıftır, biliyorsunuz: Seyfiyye, İlmiyye, Kalemiyye, Mülkiyye... Bu dört sınıf Memleket dediği Türkiye'yi istediği gibi idare etmiş. Tabii, istediği gibi idare olmaz tarihte. Yani, o anlama geliyor, demek istiyoruz.

Bunların en son Vurucu Güç olarak Kuvayimilliyeye katılmış olanları, hepsi mepus ve Paşa'nın yakınları. Paşa onları geçiriyor, İş Bankası'nın başına koyuyor. Hiç para vermeyen agavatı da, alıyor -o da bir sınıfa dayanma ihtiyacının etkisi ve tabii sonucu oluyor- onları da kuruculuğa koyuyor.

Fakat bu konur konmaz, bir de bakıyoruz, birkaç sene içinde İş Bankası, Devletçiliğimizin de yarattığı fiili tekel yüzünden -Türkiye ölçüsünde bütün o zamanın en ağır basan üretim dallarını tekelinde topluyor. İşte buna biz Finans-Kapital diyoruz. Yani kapitalist sınıfının da, büyük arazi sahiplerinin de, yani o zade'lerin de hepsinin kümeleştiği bir banka etrafındaki topluluğa Finans-Kapital deniyor, dünyada, yeryüzünde.

Bunu Al-Aydınlik uzun süre gereği gibi değerlendiremedi. Ve değerlendiremeyince, bugünkü Türkiye'nin sosyal sınıf ilişkilerinin, karakteristiğinin dışında kaldı. O yüzden, o yanlış yüzünden de, birçok yanlış konklüzyonlara vardı.

Bunlardan bir tanesi, bildiğimiz gibi, bir ara hemen hemen pek çok gencin ağzında dolaşan: “Türkiye’de ne işçi sınıfının, ne de küçükburjuvazinin bir Partisinin kurulma olanağı yoktur”, şeklinde bir formüle bağlandıydı. Tabii bu, yanlışların en büyüğüydü.

Türkiye’de işçi sınıfının, herhalde duymuşluğunuz olması lazım, ama onu yazanların mutlaka bildikleri gibi: 50 seneden beri kurulmuş işçi Partileri vardır, sosyalist Partileri vardır. Bu Partilerin o zaman yenilgiye düşmüş olmaları, var olmuş olmalarını ortadan kaldırmamıştır.

Binaenaleyh, bugün, önümüzdeki aşamada görevimiz, böyle yoktan bir şey var etmek değildir. Çünkü öyle oluyor sonra. Yani, biz bugün artık yoktan bir şey yapacağız, anlamına geliyor o formülasyon. Olmaz diyorlar. Sonra birdenbire, tabii olmazın çok olumsuz sonuçlar yarattığı görülünce, 180 derece bir öbür yana geçmek suretiyle: hemen bu gece, sabaha karşı bir Parti kuralım, diye bir telaş belirdi, bildiğiniz gibi. İki de iki uç, ortası yok.

Oysa bugün konu, yeni aşamada: bir 50 yıllık tarihçesi bulunan Türkiye’nin sosyalist hareketinin ve sosyalist Parti tutumunun Reorganizasyonu’dur, yeni baştan örgütlenmesidir. Buna alçak gönüllülikle ve büyük bir gerçekçilikle el koymak gerekir, kafa koymak gerekir. Yahut baş koymak, halkımızın dediği gibi.

Böyle bir kaçınılmazlık göz önünde durup dururken, onu, o yanlış sosyal sınıf ilişkileri üzerindeki yanlış teşhisin, değerlendirmenin sonucu olarak, bir uçtan bir uca sallanan biçimde koymak, bildiğiniz gibi proletaryen bir problem koyuş olmaz. Tabii, işçi sınıfına yarışır bir çözüm de getirmemiş oluyor.

Bunun çeşitli aksaklıkları üzerinde duramayacağım. Elbet ana çizisini göz önünde tuttuktan sonra, hepiniz -yani hepiniz diyebilirim: yüksek tahsil seviyesinde arkadaşlarınız- bu açıdan mutlaka o yazılan, çizilenlerin değerlendirmesini benden çok daha iyi yapacaksınız. Ben sadece, eski bir arkadaşınız sıfatıyla, birkaç aklımın erdiği açıklamayı burda yapmakla yetineceğim.

Fakat işte bu... Dün akşam da bir konu vesilesiyle söylemişim: Çarlık devrinde kimi aydınlar, o geri Mujik vb. nüfusunu sosyalizme kazanmak için, “Allah Yapıcıları” diye bir doktrin tutturdular. Yani bir Allah yaratalım ve köylüyü öteki dinlerden koparalım, bizim dine, Sosyalizme gelsin. Sosyalizmi böyle mistik bir küçükburjuva hadisesi saymak.

Bu arkadaşlar da, bir zaman olmaz, olanaksız dedikleri siyasi iktidar savaşı yapacak Parti örgütü için: şimdi, olur ve hemen bugünden yarına yapalım, telaşı içindeyken, o duruma düşüyorlar. Yani, Allah Yapıcıları değil de, Parti Yapıcıları tutumuna girmiş oluyorlar.

Oysa Parti Yapıcılığı konu değildir. Parti geleneğini, göreneğine, tarihini, deneylerini vb. göz önünde tutarak, bugünkü aşamada da bir Reorganizasyon yapmak lazımdır. Ve bu Reorganizasyonda hangi prensipleri, hangi parolaları, hangi davranışları koyacağımızı bir kere daha, hep birlikte, arkadaşça, kardeşçe, koyup çözmemiz lazımdır.

Bu iddiayı da, beşinci Sosyalist akım diyebileceğimiz, düşünce ve davranış ortamı, somut örnekleriyle koyuyor ve koyacaktır tabii.

Benim görebildiğim kadarıyla, bugün Türkiye’de sosyalist diyebileceğimiz devrimcilerin “Durum Yargılaması”, şu birkaç kelimeyle özetlediğim biçimdedir.

Bunun ayrıntıları üzerinde durmayacağımı söylemişim. Tekrar etmekle başınızı ağrıtmayayım.

İkinci Kitap İkinci Bölüm

SORULAR-CEVAPLAR

PROLETARYA PARTİSİNDE: BÜTÜN ORGANLARDA İŞÇİLERİN AĞIRLIKTA OLMASI TÜM OLUMSUZLUKLARI YOK EDER

Hikmet Kıvılcımlı: Şimdi, bu söylediklerim içinde ve dışında, sevgili arkadaşlarımla zihinlerinde belirilmiş ve oldukça kısa -yani nutuk çekmemek şartıyla, birbirimize nutuk çekmeyelim- ama özet olarak bazı problemler hepimizin kafasında her gün fişkiriyor... Bunları öne koyup, arkadaşça tartışma veyahut karşılıklı eleştiri yapmaya çalışalım. Bunu teklif ediyorum. Benim sözüm burda şimdilik bitiyor. Eğer bu tarzda görüşmeye vaktiniz varsa, dileğiniz, arzunuz varsa, bunu yapmaya çalışalım.

Başka var mı efendim?

Bir Eleştirici: Efendim, ben...

Hikmet Kıvılcımlı: Rica ederim, buyurun.

Eleştirici: Pratikten geçmiş, (...) pratik eylemlerden geçmiş kişiyim. Fakat... Teorik bilgiyle, bizim Türkiye'deki 50 yıllık mücadelenin... Aydınları inceleyelim, bakalım. Onların çeviri yaptıkları kitaba bakalım. Ben öyle zannediyorum ki, Türkiye'deki aydınların pratik deneyleri yok. Sol yayınlarda bilhassa.

Ben, Lenin'in "BİR ADIM İLERİ, İKİ ADIM GERİ" kitabını tam 11 günde okuyabildim. Benim geldiğim sınıf için değil. Sanki aydınlar için yazılmış kitap, çeviri yapılmış. İçerisinde benim anlamadığım, yabancı olduğum terimlerin oluşu, bunlara açıklık sağlanmayışı.. Yani parantez içerisinde: Bizim gibi yoksul işçi ve köylülerin okuyacağı.. Olması gerekirdi. Bir sürü sözlük karıştırmak zorunda kaldık.

Şimdi, ben iki yıl teorinin anlamını bilmeden, pratikte koştum. Bir sürü hatalar yaptım. Bilhassa TİP'in Aydın delegesi olarak (...) kongresine katıldım. Aybar konuşuyordu: Hoşuma gidiyor, çok güzel... alkışlıyorum. Behice Hanım konuşuyor: Tamam, o daha güzel konuşuyor. Halbuki ikisi birbirini çekiştiriyor. Ben hangisini alkışlamalı diye, yahut hangisi daha iyi konuştu diye, çözemiyorum. Bir Aybarcı oluyorum, sonra Arenci oluyorum.

Demek istediğim, ben, teori bilmediğim için... Demek ki, ben bu terimlerin anlamını dahi bilmiyorum ve teori bilmediğimden dolayı bir sürü hatalar yapıyorum. Yani, böyle işçi sınıfının örgütü konusunda, ben derim ki: Teori ile donatılmış, pratik deneylerden de geçmiş. Fakat dört işçiye bir aydın: O sözü doğru. Fakat hepsinin de teori ve pratik ile donatılmış, yoğrulmuş kişiler olması lazım.

Hikmet Kıvılcımlı: İşte o Parti içinde olur.

Eleştirici: Parti içerisinde. Yani böyle şeylerden Parti oluşturulmalı.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Şüphesiz. Teşekkür ederiz. İşçisiniz herhalde. Sözlerinizden onu anlıyorum.

Eleştirici: Köylüyüm.

Hikmet Kıvılcımlı: İşçi, köylü...

Bir arkadaşımız aydınlardan şikayet ediyor. Aydınlar, bir takım Sözcükler uydurdular. Hele son zamanda, biliyorsunuz: Öztürkçecilik diye, ki Türkçenin de dışında, Türkçe kuralları dışında bir yeni Medrese dili çıktı. Eskiden Arapça, Acemce Medrese dili idi. Halk anlamazdı. Şimdi, biz devrimci gençler bir öztürkçe icat ettik, işte halkımız bunu da anlamıyor. Bundan şikayetçi. Haklıdır.

Ancak, bunun tartışılacak yanı da yok. İşte dinledik. İnşallah bundan sonra -öyle diyelim- bu hatamızı düzeltme yoluna gireriz. Ama tabii, bu hatayı düzeltmenin yolu, teker teker kişilerin ne düşüncesiyle, ne davranışıyla olamaz. Mutlak, Türkiye'de gerçek anlamıyla işçi yığınlarına, köylü yığınlarına dayanmış bir Proletarya Partisinin var olması şarttır. Benim kanım bu. Arkadaşlarıma söyleyeceğim.

TÜRKİYE DEVRİMİNİN STRATEJİSİ

Başka bir noktada?

Rica ederim. Ben rica etsem, arkadaşlar bir zahmet etsinler de: Hem burada konuşurlar, daha yaygın olur. Olmaz mı? Zahmet etseniz. Daha iyi olacak.

Bir Eleştirici: 50 yıldır, bir sosyalist hareket söz konusudur. Ve doğrudur. Gerçekten Türkiye'de sosyalist hareketi oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Ve dünya sosyalist hareketi içindeki dünya ülkelerinin işçi sınıfı Partilerine baktığınızda, bizim sosyalist hareketin ilk Partisinin kurulması, diğerlerine göre oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Hemen hemen kendisinden çok az sayıda bir parti bırakmaktadır, kendisi gerisinde. Bu bakımdan, oldukça uzun sayılan bir geçmişe sahip olan bir Parti kurulmuş Türkiye'de.

Fakat Türkiye'de -Sayın Doktor'un konferansında dediği gibi: Reorganizasyon da desek, veyahut yeni baştan kuruyoruz da desek, 1971 senesinde bir gerçeklik var: Türkiye'de işçi sınıfının öz örgütü yok. Bunu bangır bangır bağırıyoruz.

Bu, işçi sınıfının öz örgütünün olmamasında teorik ve pratik sorumlulukların varlığı şüphesizdir. Ve 1971 senesinde sanıyorum ki, bu konuda... Ben de katılıyorum: Doktor'un gençlik hareketinden gelmiş olan bizlerin bazı yığınlarla ilişkiler konusundaki hatalarımıza. Fakat bunun yanında, birçok tabii olumlu yönlerimiz vardır. Ve devrimci hareketin, özellikle son yıllarda oldukça şiddetlenen devrimci hareketin önemli görevleri yerine getirilmektedir. Bizim kuşağın bu konuda sorumluluğu, benim kanaatimce, oldukça azdır.

1971 senesinde Türkiye'de sosyalist hareketi yöneltecek ve Türkiye sınıflar kavgasında görev görecek ve Türkiye'deki devrim yolunu çizecek bir siyasi Partinin olmaması, teorik ve pratikçe hangi sorumluluğun altındadır? Ve bu konuda bize deney olarak neler verebilirler? Bizim önümüzdeki dönemde, gelecek kuşaklara 10 yıl sonra: İşte Türkiye'de bir işçi sınıfı Partisi yok, bundan dolayı ne yapmalıyız? Gibi bir

soruyla karşılaşmamamız için, şimdiden bize teorik ve pratik hangi ödevleri verebilirler? Sorumluluk açısından, teorik ve pratik sorumluluklar nelerdir? Birinci sorun bu.

İkincisi: Dünya Halklarının devrimci mücadelesi oldukça şiddetlenmektedir. Bu, emperyalizmle toptan (...) gittiğimiz bir çağda, genel bir doğrudur. Bunu, günümüzde çoğu arkadaşlar... Orta Doğu Devrimci Çemberi olarak ANT çevresi attı. Arkadaşlar bilirler. Fakat bugün oldukça tutulmaktadır. Orta Doğu Devrimci Çemberi, yahut Orta Doğu'nun ortaklaşa mücadelesi Dünya uluslararası mücadelesi (...) altında: Türkiye'nin veya herhangi bir ülkenin somut sınıf mücadelesi gözden kaçırılmaktadır.

Bu gözden kaçırılırken, iki eğilim görüyorum. Birisi: Benim kanaatimce... Sayın Doktor'u bu noktada eleştiriyorum. Birincisi: Türkiye'nin sosyal pratik, sosyal sınıflar savaşına derinliğine dalmak ve muhtemel olan bir, uluslararası emperyalizmin daha (...) olması, gözden benim kanaatimce, kaçırılarak, Türkiye'de halk savaşını daha sınıflar arası mücadele, daha sağlam bir (...) oturtulması için, yeni öneriler gereklidir.

Bu bakımdan, Halk Savaşı konusunda, hocamızın da bir açıklık getirmesi gereklidir, benim kanaatimce. Yani, Türkiye'de acaba, bazı arkadaşların kafasında şöyle sorular var? Benim kafamda kesinlikle yoktur. Doktor'un kitaplarını okudum. Türkiye'de bir Sovyetik ayaklanma tipi mi? önerilmektedir, görüşü vardır. Buna cevap olacaktır.

Yani ikinci sorum: Türkiye'de mutlak ve zorunlu olarak -evrensel olarak her ülkenin geçmesi zorunludur- bir uluslararası mücadele ve çizgisi olan silahlı mücadelenin gerekliliği, şartlar zorunlu olarak Türkiye'yi böyle bir aşamaya sokmuştur. Bugün, bunun gerektirdiği taktik şeylere girmemiz gereklidir. Bu da benim takılmadığım konudur. Bugün Türkiye'de her yönüyle, gerek kitle mücadelelerini hızlandırmak, gerekse aktif eylemleri geliştirmek ve aktif eylemleri kitle mücadeleleri içinde eritmek gereklidir. Bunların ışığında, yani sosyal sınıflar savaşı ve uluslararası halk savaşları döneminde, Türkiye sosyal pratiği bize nasıl bir devrimci mücadeleyi getirmektedir? Bu konuda da bir açıklama yapmasını istiyeceğim.

†çüncü mesele: Sayın Doktor'un SOSYALİST Gazetesini inceliyorum. SOSYALİST Gazetesinde, Türkiye'deki devrimci harekete ilişkin bazı konularda, bazı eylemlerde tavrı ve eleştirileri biraz, benim kanaatimce, sekterce olmaktadır. Bu konuda daha sekter olmamasını ve sosyal gerçeklik... Örneğin: Türkiye'de son olaylarda, bazı eylemlerin devrimci arkadaşlar tarafından yapıldığı açıkça ilan edilmiştir. Bu bakımdan, yani bunlara bir provokasyon mahiyeti verilmesi SOSYALİST Gazetesinde neden dolaydır? Acaba teorik ve pratik yanlışlıklar bakımından bir provokasyon mudur? Yoksa, Türkiye'nin bugün gerektirdiği devrim mücadelesi adımında (...) bir provokasyon mudur? üç sorum budur.

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederim.

Efendim, ilk kağıdı getiren arkadaşımızın sorusuna, daha önemli konular çıktığı için, biraz geç kaldık. Bir arkadaşımız, 957 senesi Vatan Partisi Gereğesinin önsözündeki bir problem hakkında soru sormuştur. Küçük bir soru. Tabii, ilginç bir soru aynı zamanda. Yani, bugünkü psikolojimizi de aydınlatacak anlamda ele alınması gerekir.

Yalnız, şimdi daha derin ve geniş, yani böyle kişisel bir hatanın var mı, yok mu olduğundan daha önemli: Türkiye'de sosyalist düşünce ve davranışın ana çizileri

üzerine sorular açılıyor, eleştiriler yapılıyor. Bunları mı önce yapalım? Yoksa, önce kağıda mı?...

Çünkü onun da bir öncelik hakkı var. Hepsinden önce geldi. İsterseniz bundan başlayalım. Sizin teklifinize kalmış. İsterseniz, önce işte şimdiki arkadaşımızın yönelttiği eleştiri açısından konulmuş problemler üzerinde fikirlerimizi ortaya sürelim. Ne diyorsunuz?

Öneriyi veren arkadaşına rica edeyim öyleyse?

Ha, peki efendim, teşekkür ederim. Ben, önemi bakımından, onu sonraya bırakmak daha doğru olur, kanısındayım. Müsaade ederseniz.

Son üç konu var. Birincisi sonuç olarak: Türkiye bir Sovyetik devrim tipi mukallitliği mi yapmalıdır? anlamına geliyor.

Benim, daha ilk başta, bütün çırpınarak anlatmak istediğim problem, biliyorsunuz: Şu maymunluktan kurtulalım, dünyanın başka ülkelerinde gelmiş geçmiş modelleri aynen taklit etmekten kurtulalım, prensibidir. Binaenaleyh, bu tarzda bir sabit fikir dediğimiz, bir skolastik, bence aklıma gelmeyen bir noktadır. Varit değil yani, böyle bir taklitçilik. Bu kadarla yetineceğim, o nokta hakkında.

Ondan sonra, bir de, Halk Savaşları'nın bugün Türkiye'de özellikle işte Genç Türkler dediğimiz kesimin son derece kahramanca direniş ve davranışları biçiminde cereyan eden, hatta silahlı çatışmalara varan yakıcı günlük olayları var. Bunlar hakkında ne düşünüyoruz? Sorusu geliyor, eğer yanılmıyorsam. Öyle değil mi? Evet.

Şimdi, arkadaşlarım, bundan birkaç sene önce Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde de buna yakın bir problem önümüze çıkmıştı... Hatta bazı genç arkadaşlar: Nasıl biz devrimde değil miyiz, devrim içinde? Falan diye, bayağı yadırgamışlardı o zaman.

Oysa, Devrim deyince, bizim Bilimsel Sosyalist açıdan Devrim: İyi anlaşılması gereken, en önemli problemdir. Devrim nasıl yapılır? İş oraya geliyor. Devrim yapılır mı? Yapılır. Devrim, devrimciler tarafından "yapılır", tabii. Ama, devrimcilerin tamamen subjektif olanakları meselesi midir? Hayır. Binaenaleyh, devrimciler tarafından da yapılmaz." Yani, Devrim: Ne bir devrimci zümrenin, ne bir devrimci sınıfın yapabileceği bir olay değildir. Bizim, hiç değilse Bilimsel Sosyalizm açısından, devrim anlayışımız bu.

Devrim tamamen objektif bir sosyal (Sosyal Devrimden bahsediyoruz), bir sosyal olaydır. Ve bizim Ustalarımıza göre, devrim deyince: Temelinde, üretici güçlerle üretim ilişkileri çelişkisinin bir patlamaya varması yatar. Devrim deyince biz bunu anlıyoruz.

Şimdi, problemi bu açıdan koyduk mu: Devrimcilik nasıl olacak? Sözünün karşılığı bundan çıkarılabilir. Bir kere, bizim Bilimsel Sosyalizme göre, Devrimin (bütün olaylarda olduğu gibi): Bir uzun birikim devri vardır; bir de, diyalektikman, o uzun birikim sonuna gelince, ansızın atlaması vardır. Ki bu atlama, bildiğiniz gibi, o toplumda var olan bütün mülkiyet ilişkilerini, yani hukuki ve diğer bütün ilişkileri altüst eden, yani, üstünü altına, altını üstüne çıkararak bir değişiklik demektir. Bu ani olur. Bildiğiniz gibi, varlıkta da böyledir, toplumda da böyledir.

Şu halde Devrim dedik mi: Mutlak surette bunu içimizden herhangi büyük bir avuç kahramanın tek başlarına başarması, biraz güç bir konudur. Yani sosyalizm, Bilimsel Sosyalizm açısından bunu öyle koymak, bilimin tam içinde bir davranış ve düşünce olamaz. Alfabetik Marksizm'in bize öğrettiği bu.

Ve bunu, tabii Marksizm bir gökten inmiş kitaptan çıkardığı vahiyle bize anlatmamış. İnsanlık tarihinin modern toplumda geçirmiş olduğu çeşitli devrimleri birer birer -hani laboratuvarında kobayı yatırıp da nasıl üzerinde tecrübe yapıyorsa- toplumun içinde geçmiş tecrübeleri öyle tarafsız bilim görüşüyle ele almış, onların inceleniminden sonuç olarak çıkarmış. Ve bunun diyalektik bir gidiş olduğunu, binaenaleyh devrimin önce, yani genel çizileriyle uzun bir birikimden sonra, ani atlayışlarla olacağını koymuş. Her yanda, her alanda olduğu gibi.

Ondan sonra da, devrimin herhangi bir zümre, bir sınıf, vb. problemi olmayıp, millet ölçüsünde bir milli bunalım problemi olduğunu koymuştur. Yani devrim, sosyal devrim öyle bir değişikliktir ki: Toplumun ne bir zümresi, ne bir sınıfı, ne birçok sınıfları yalnız başlarına arzu ettikleri için, hatta mecbur oldukları için, bugünden yarına yapabilecekleri bir olay değildir. Yaparız derlerse yanılmışlardır, yanılırlar.

Bunu anlamak zorundayız Türkiye'de de. Milli ölçüde kriz ürünüdür devrim. Dünyanın hangi yerinde başarılı sosyal devrim olmuşsa -bugün de, dün de- gözümüz önüne getirelim: Bunlar hepsi Milli ölçüde buhranların ürünü olmuşlardır.

Yani, milli ölçüde deyince, biliyorsunuz, Ustaların bir formüle edişleri vardır: Alt yığınlar (diyelim ki, Türkiye'de işçiler, köylüler, esnaflar ve diğer bütün aydınlar, bunlara alt yığın diyelim) bunlar her an için sömürge tahakküm sınıflarının baskısı altında illallah demişlerdir. İstemiyoruz biz bu düzeni, bir devrim olsun demişlerdir. Fakat bu yetmez, der bizim Ustalar. Bunun yanında... Halk yığınlarının, yani ben Fransızcasından okumuştum: "Je ne veu pas" demesi yetmez. üst sınıfların da, sömürge, egemen sınıfların da: "Je ne veu pas" demesi, yani ben bu işi yapamıyorum artık, beceremiyorum, bu işin altından kalkamıyorum demesi lazım. Bunun da bir yığın semptomları olur.

Binaenaleyh, biz şimdi, Türkiye'de bugün Halk Savaşı acaba birikim çağında mıdır, yoksa atlama çağında mıdır? Önce bunu ele alıp, koymamız gerekir. Ondan sonra, eğer bu aşamada gerçek sosyal devrim konu ise, bu devrimi gerektirecek biçimde alt tabakaların üstündekiler de bunalıma katılmak suretiyle tamamlıyorlar mı? Ona bakmak icabeder. Ki, burada, genel çizileriyle korsak: üst sınıfların, tahakküm eden sınıfların, adeta paniğe uğramaları anlamı çıkar.

Onları paniğe düşüren olaylar ne olabilir? Onların üzerinde hepimiz az çok bir fikir sahibisiniz. Yalnız Güney Amerika'daki olaylar üzerinde bir Fransız burjuva dergisinin bir sözü hatırıma geldi. Onu burda size okuyayım. Orda diyor ki: Daha iyi, özetleyeyim ben size. Çünkü, inanabilirsiniz ki, bunu değiştirmekte hiçbir çıkarımız yok. Diyor ki:

Bu Güney, Latin Amerika'da gerillalar şimdiye kadar olurdu. Bunlara boş veriyordu Amerika, U.S. Amerika Emperyalizmi. Olur, biz bunun hakkından nasıl olsa geliriz, derdi. Fakat, son gelişmeler: Ordunun da vurucu güç olarak desteklediği yeni gelişimler önünde, Amerika'nın ödü patlamaya başladı, diyor. Bu mealde söylüyor.

Şimdi, demek, Devrim içinde belirli bir zümrenin ne kadar kahramanca, ne kadar etken sayılabilecek tutumu olursa olsun, eğer üst sınıflar paniğe uğramamışsa, devrimin, sosyal devrimin bugünden yarına gerçekleşmesi, temennimiz de olsa gerçekleşmesi biraz güç olur. Veyahut olmaz. Yani bir sonuç çıkıyor. Bu belki biraz soyut bir kavram gibi ama, gerçeklerin dışından alınmış bir kavram değil. Gerçeklere dayanan araştırmalar bunu böyle koyuyor.

üst tabakanın, tahakkümcü sınıfların bunalımları nereden anlaşılır? Dendiği zaman, işte gene bizim Ustalar, çeşitli semptomları saydıkları sırada, bir tanesini de, herhalde bilirsiniz: İki de bir kabine değişmesi, onun yerine gelenin bir daha tekerlenmesi vb... gibi semptomlar şeklinde koyuyorlar.

Bizde, şu ana bakarsak: Bütün sosyal sınıflarımızın katıldığı bir devrim mayalanması günün meselesi olmuş mudur? Yani, elbette İşçi Sınıfımız her gün Grev yapmak suretiyle, bir eylem büyüüsü içinde. Büyük Köylü yığınlarımızın tek tük semtlerinde, Toprak işgalleri biçiminde hakikaten devrim havasını koklatan davranışlar ve olaylar oluyor. Bütün bunlar bir devrim semptomu. Ama, çoğunluğuyla alt sınıfların, ezilen sınıfların devrim atılışını gösteriyor. üst tabakalarda, bir Demirel'i dokuz düvel daha düşüremedi, görüyoruz. Yani böyle de bir acı gerçek var.

Şimdi, demek ki üst sınıfların krizi... Bugün için hiç değilse, belki yarın sabah, bilmiyoruz, belki bu gece yarısı her şey değişir, onu da bilmiyoruz. Ama, bugüne kadarki olayların ışığında bakarsak, bugün için yok öyle bir şey. Evet, bezirgan Partiler arasında bir hayli şiddetli diyeceğimiz çekişmeler geçiyor. Ama bu kayıkcı dövüşünden öteye gitmiyor, maalesef.

Nitekim, içlerinden bir kısmı, bir kutsal cephe kurmak teklifiyle sahneye çıkıyor ve Türkiye sathında devrimciliği bütün silahlarıyla, devlet gücüyle baskı altında tutması yetmiyor, onun dışında sürüyle komandolar, sürüyle mücadele dernekleri, vb. kurmak suretiyle örgütleniyorlar. Böyle bir gerçek durum içindeyiz.

Bunlar bizi elbette kötümserliğe, devrim hakkında bir ürküntüye götürecek şeyler değil, devrimci olarak. Acaba içimizden bir herşeyi göze almış atılım doğarsa, Türkiye'de bugünden yarına bir devrim olur mu? Sorusunu, bunun değerlendirmesini, ancak diyalektik birikimin patlama, devrine geldiğini ve bütün milli ölçüde bir buhranın olup olmadığını hesaba katmakla çözümlerimiz.

Belki fazla genel konuştum. Ama, bu genel konuşmanın sonuçları üzerinde, hepimiz: Kendi zekamız, bilgimizle uzun uzun duracaksınız, elbette.

Yalnız, silahlı mücadele denilen şeyin çok ciddi bir problem olduğunu ve böyle büyük salonlarda, büyük, anonim kalabalıklar önünde konuşulup bir karara bağlanacak şey olmadığını hepimiz biliriz. Binaenaleyh, o noktada bir konferansçıdan şu veya bu yönde kesin bir teklif beklemek, bence, pek realistçe olmaz.

Sosyalist Gazetesi hakkında eleştirilere gelince... Burada iki nokta var. Birisi: Eleştiriler, gazetenin yaptığı eleştiriler sekterce oldu, diyor. Mümkün. Bunun olmaması için, benim ricam: Hepiniz eli kalem tutan aydın kişilersiniz. Hiç değilse büyük çoğunluğunuz. Bir işçi arkadaşımız var orda ama, belki onun dışında büyük çoğunluk yazar, düşünür insanlarımız, gençlerimiz. Sekter gördükleri yeri, rica ediyorum, hepsi ellerinden geldiği kadar, hiç canımızın yanacağını düşünmeksizin, en acı şekilde de olsa, bütün acılığıyla, bütün şiddetiyle eleştirsinler. Temennimiz o.

Ve daha doğrusu, Sosyalist Gazetesi: "Benim".. falan şeklinde konu. Yok öyle bir iddiamız. Biz bir girişimde ufakık bir taş olma iddiasındayız. Bu gazete isteriz ki, herkesin içinde eleştiri, eylem ve teori yaptığı bir alan olsun. Bütün yapılacak eleştirileri, şimdiden ben şahsen teşekkürle karşılarım.

Öteki ikinci nokta: Bir yanlış anlamadır, arkadaşlar. Hem feci bir yanlış anlama. Ben Sosyalist Gazetesi'nde, eylemlerin provokasyon olduğu manasına gelecek bir sözün, bir sözcüğün hatta, olduğunu hiç zannetmiyorum. Yalnız belki yazış, stil yanlışlığı olarak, bu anlama çekilmiş. Yahut da, belki, hiç ummadığımız bazı sızmalar,

içimizde böyle yorumlar yapıp Sosyalist Gazetesi'ne karşı bir antipati yaratmak sevdasına düşmüş. Bilmiyorum, yani, hepsi olur. Epey tecrübe geçirdiğimiz için. Bunların çeşit çeşit nüansları olur. Bu çeşit yanlış anlamaların.

Elbet arkadaşımızı tenzih ederim. Bu tarzda yanlış anlama kastı mevzubahis değil. O öyle anlamış, yahut anlayanları işitmiş. Zaten daha çok onu söylüyor.

Biz, hiçbir eylemin provokasyon olduğu hakkında en ufak kanaat geçirmiyoruz. Tam tersine, gençliğin bugün yapmak zorunda bırakıldığı bütün eylemlerin, bir kaçınılmaz insancıl nefis müdafaası olduğu kanısındayız. Biliyorsunuz, Ceza Kanununda: Adam öldürür, (hukukçularsınız çoğunuz herhalde Hukuk salonundayız) öldürür ve cinayet sayılmaz. Eğer nefisini müdafaa ettiyse. Hemen beraat eder.

E, gençliğin üzerine, onu öldürmeye kastetmiş bir saldırı varsa, gençlik savunmayacak mı? Ceza Kanununun emrettiği kadar olsun bir yurttaş savunması yapmayacak mı? Bizim gördüğümüz bu. Bunun dışında, biz hiçbir şey görmüyoruz, gençlik hareketinde.

Yani, Sosyalist Gazetesi'nde, böyle bir ima dahi yapılamaz. Eğer, o anlama gelir bir ima sezildiyse, bu mutlaka yanlıştır. Yahut, belki bizim de içimiz yani gazetenin de içine bu tarzda yorum yapmak isteyen kötü niyetli eğilim girmiş, sızmıştır. Onu da bilmiyoruz. Araştırırız, gene bakarız.

Fakat, tekrar edeyim: Gençlik eylemlerine yerden göğe kadar ve sonuna kadar hak veren, Sosyalist Gazetesi kadar ikinci bir gazete olamaz, olmaması lazımdır. Biz bu savaşın içindeyiz.

Ancak, orada bir provokasyon sözü geçiyorsa, özellikle çok sevdiğimiz, çok saydığımız ve tabii başlarına kaza gelmesinden yüreğimizin titrediği genç eylemci arkadaşlarımızın daha dikkatli davranmalarına yarar bir uyarı belki yapılmıştır. Çünkü, dediğim gibi, Türkiye maalesef zannettiğimiz kadar kendi içinden idare edilmiyor. Bütün subaşlarının dünya ölçüsünde Finans-Kapital ajanlarıyla kesildiğini hepimiz biliyoruz ve her gün görüyoruz, örnekleriyle. Böyle bir durumda, sosyalist hareketin içine tahakkümcü sınıfların en güzel kundak sokuşları, daima ajan-provokatörleri oraya sızdırmak şeklinde olur.

Biz devrimciyiz, içimize nasıl sokarız?

Dünyada en devrimci, dünyanın en büyük devrimini yapmış, başarmış -yeraltı biçimindeki uzun çalışmaları sırasındaki savaşlarında bile- öyle Partiler olmuştur ki, Merkez Komitesine kadar tahakküm eden sınıfın ajanları girmiştir. İhtilal olmuştur. İşçi Sınıfı iktidara gelmiştir. Ondan sonra, dosyalara bir de bakınca... Eyvah! Yahu, bu Merkez Komitesindeki üye casusmuş, İşçi Sınıfını sabote etmek üzere gelmiş, diye. Ondan sonra anlaşılmıştır.

Şimdi, bu ölçüde hilekar, içimize sızıcı düşmanlar karşısında olduğumuzu unutmamamız lazım. Kaldı ki, gençliğimizin eylemlerinin çoğu hiç olmazsa, gayet göğüs bağı açık, oportada, güneşin altında, aleni olup bitiyor. Bu kadar açık bir savaş içinde, gerçek dövüşçülere, göğsümüzü kabartan kahramanların arasında karşı tarafın ajan sokmaması diye bir şey akla getirilmemelidir. Yani bunu, biraz daha yüreği çok yanmış, canı çok yanmış bir arkadaş olarak hatırlatmak istemiş olabiliriz.

Yoksa, elbette, söylediğimiz gibi: Gençlerin her eylemini en meşru, Ceza Kanununun emrettiği bir vatandaş nefis savunması sayıyoruz. Ve ona toz konduracak

her söziün, her kişinin ölesiye karşısındaız. Bunu arkadaşlarıma, bir kere daha burdan söylemiş olayım.

Bu konuda daha fazla uzatmayayım.

IV

ORDU GENÇLİĞİNİN DEVRİMCİ GELENEĞİNİN GÜNCEL SONUÇLARI

Hikmet Kıvılcımlı: Buyurun efendim, rica ederim. İsminiz? Efendim? Teşekkür ederim. Buyurun.

Bir Eleştirici: Efendim, Lenin'den bir takım pasajlar aktardınız ve Lenin'in devrim üzerine ve başka konulardaki görüşlerini açıkladınız. Ama bugün ülkemizde orduyu Vurucu Güç olarak adlandırıyorsunuz. Ve orduyu, işte halkla arasını açmak istiyorlar, diyorsunuz. Oysa ki, bugün ordu, Orta Doğu'da arkadaşlarımızın üzerine kurşunlar yağdırmakta ve orda komandolar halkımızın üzerine amansız baskılar yapmaktadır. Orduyla nasıl halkın arasını açıyorlar, diye bir mesele ortaya atılabilir?

Orduyu biz hakim sınıfların baskı gücü olarak biliriz. Ve Devlet mekanizmasının bir parçası olarak biliriz. Ordu, sınıf mücadelesi içerisinde, halkımızın mücadelesini ezmek için harekete geçecektir. Hakim sınıflar bunun yapmak zorundadır. Ve hakim sınıflar, orduyu da... Orduyla halkın arasını açmak diye bir mesele (...) bence çok yanlıştır.

İkinci sorum ise şu olacaktır. Şimdi, Hindistan meselesi üzerine SOSYALİST Gazetesi okuduğumda, SOSYALİST'te şöyle diyorsunuz: Hindistan'da yiğit bir halk savaşı veren Marksist-Leninistlere karşı ağır ithamlarda bulunuyorsunuz. Hatta CIA ajanı diyecek kadar ileri gidilmiş. Bunu nasıl şey yapabilirsiniz? Nasıl Marksist-Leninistlere CIA ajanı diyebilirsiniz?

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Teşekkür ederim.

Şimdi, üç tane daha var burda. Hatta dört tane daha problem var. Bu arkadaşımızın da eleştirisi var.

Kısaca anlatmış olmaya çalışalım. Türkiye'de bizim somut ilişkilerimiz arasında, Ordu problemi hakkında düşünce ve davranış edinmek, bir ayrı konudur. Bir de, Ordu üzerinde, Devlet üzerinde genel teorik kavramları ortaya koymak ayrı şeydir. Bizim, baştan beri zaten, açıklamaya çalıştığımız nokta budur.

Türkiye'deki Ordu: tarihinden gelen bir gelenek-görenek gücüyle yaşamış diyoruz. Özeti bu: Sosyal Devrimlerin, Politik Devrimlerin, şimdiye kadar görülenlerinde daima Vurucu Güç rolünü oynamış.

1908 Meşrutiyet-Hürriyet İhtilali'nde vurucu güç kimdir? Hepimiz okuyoruz. En genç arkadaşımız da, Meşrutiyet İhtilali'ni, 1908 İhtilali'ni okusun, görecek: Niyaziler, Enverler, falan... bütün bunlar, Ordu Gençliği'dir. Onlar yapmışlar.

Ama, onlar mı yapmışlar? Ha, işte orda bir nokta var, yani diyalektik bir nokta var. Hem yapmışlar, hem yapmamışlar. Yapmışlar; fakat hangi sınıf yönetiminde yapmışlar, yönelişinde yapmışlar? Önemli olan o. Elbette Meşrutiyet: Komprador Burjuvazi'nin, o zamanki Komprador Burjuvazi'nin yönünde gerçekleştirilmiştir. Ama

bunda vurucu güç ordu olmuştur. Ve bu vuruş, Abdülhamid istibdadını kaldırmak suretiyle, bir ileri adım atmıştır.

Böyle mi? E, bunun aksini biz nasıl iddia ederiz? Olay bu.

Gelmiş 1919 yılı. Yeniden Birinci Kuvayimilliyeye başlamış. Ve orada, Türk ordusunun gene genç insanları: Alın Mustafa Kemal'i, alın Kazım Karabekir'i, alın işte İsmet Paşa'yı (o zaman İsmet Bey, albay)... bütün bunlar hemen 40'ını doldurmamış insanlar. Ordu gençliği diyoruz. Ve onlar Vurucu Güç rolünü oynamışlar.

Milli Mücadele'nin her safhasını birer birer gözden geçirin. Kolordu kumandanlarıyla, tümen kumandanlarıyla şifreli, gizli, sıkı temaslar: Ordu örgütünün Emperyalizme karşı ve dolayısıyla Saltana karşı taarruzunu nasıl sağlayacağız? problemi içinde geçmiş. Ve neticede, zafer de, bu Vurucu Gücün öncülüğü altında olmuş.

Ama bu Vurucu Güç mü yapmış o devrimi? Hem yapmış, hem yapmamış. Bizim diyalektiğimizin uygulama alanı, gerçekler içinde değerlendirilecek. Orada da öyledir. Sosyal sınıf olmadığı için Vurucu Güç: elbette kendi başına bir Milli Mücadeleyi başaramazdı. Yani, kendi başına yapmış olmak iddiasını üzerine alamazdı.

Elbet, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'nde örgütlenmiş o zamanki Anadolu Burjuvazisi'nin sınıf olarak orduyu bir yöne çevirmesiyle, ordu Vurucu Güçlüğünü yapmıştır. Ama, devrimci ve ileri bir Vurucu Güç rolünü oynamıştır. Oynamamış mıdır? Oynamışsa, bunu nasıl inkar edelim. Bunu söylüyoruz.

27 Mayıs: en son olay... Orada da öyle. Bir gece yarısı (her zaman böyle koyuyorum; çünkü şeması yapılırsa, böyle olacak): 30 subay Ankara'da, 30 subay İstanbul'da almışlar silahları, çıkmışlar ve sürpriz baskısıyla o zamanın iktidarını alaşağı etmişler. Bunlar kim? Gene Ordu Gençliği.

Şimdi, inkar mı edelim? Yok, ordu gençliği değil. E, kim bunlar? Cevap vermek lazım. Daha doğrusu, bunu anlamak lazım. Bunu ordu gençliği yapmışsa, 27 Mayıs'tan sonra Türkiye'de yeni bir gelişim için bir ileri adım olmuşsa, bu durumda: Ordunun, Vurucu Güç olarak, siyasi devrimlerde rol oynadığı gerçeği kendiliğinden, olay olarak ortaya çıkmış olur. Biz onu nasıl inkar ederiz?

Yani, arkadaşların karıştırdığı nokta bu.

Bu rolü nereden geliyor diye aramak zorundayız. Çünkü, görüyoruz. Ve örnek olarak onu da yazdık Sosyalist'te hatırlarsınız. De Gaulle (Fransa'nın ordu zirvesi): Fransız ordusu, tarihinin bütün devirlerinde hiçbir zaman devrimci olmamıştır, diyor. Doğru. Fransa'da da ordunun politik devrimlerdeki durumu bu. Daima gericilikle birlik olmuş. Türkiye'de olmamış. İşte iki ülke ki, orada silahlı kuvvetler birbirine taban tabana zıt yöneliş peyda etmişler. Bunun bir nedeni yok mudur? Bu nedeni biz aramayacak mıyız? Arayacağız.

Niçin arayacağız ama? Sadece bir kuru bilim gösterisi yapmak için değil, tabii. Bugünkü problemlerimizin çözümünde bu olaydan yararlanmak mümkün mü, değil mi? O açıdan alacağız. Yani, eğer ordumuzda, özellikle Ordu Gençliğimizde (onu tasrih etmek lazım, çünkü her zaman odur vurucu güç) bir devrimci gelenek varsa, bunu biz inkar etmekle mi günümüzün görevini yerine daha iyi getiririz? "Yoktur böyle bir şey. Ordu alçak burjuvazinin devletine dahildir, vur abalıya", deyip de: onu

illa ki karşımıza zorla itelemek mi devrimciliktir? Yoksa, onun o geleneği varsa, onu Türkiye Halkının yararına ele almak, değerlendirmek mi gerekir?

Benim anladığım devrimcilik: muhakkak ki eğer böyle bir gerçek varsa -ki ben böyle bir gerçek olduğuna kaniim- bu gerçeğin işçi sınıfı, köylü yığınlarımız yararına değerlendirilmesi lazımdır. Ama bu değerlendirmek, ona sövüp saymakla, ona kitaptan alınmış formüllerle saldırmakla olmaz.

Mesela, genç arkadaşımızın söylediği bütün o şeyler, formüller olağanüstü doğru. Hepsi doğru. Ama bunlar Marksizm'in alfabetik doğrularıdır. Bunu bilmemek, elbette sosyalizm adına ağzını açmaya insana izin vermez. Ama bunu bilmenin, somut olarak 1970 Türkiye'sinde ordunun tam değerlendirmesini yapmak için yeterli olduğu iddia edilemez.

Somut, objektif olarak, bu ordunun daha 10 sene önce bir devrimci, politik devrimci hamlesi olmuşsa, 10 sene sonra bunun sifıra indiğini iddia edemeyiz. Sonra, hepimiz Türkiye'de yaşıyoruz. Yani, Ordu fosilleri dediğimiz insanlarla, ordunun devrimci geleneğini temsil eden Ordu Gençliği'ni birbirine karıştırmak için elimizde hiçbir yetenek yok. Tam tersine, eğer gerçekten devrimciyse, o gücün, o geleneğin bugün bizim için kazanılması gerekir.

Kazanmaya gelince: ha, işte o zaman, gayet kritik bir moment içine düşüyoruz. Ya o geleneği, küfür edip -hiç değilse tahkir edip- karşımıza alacağız. Yahut ondan yararlanmanın, onu kazanmanın yollarını arayacağız. Kazanmak gerek olduğuna göre... Çünkü, o güç de şakaya gelir bir güç değil... Hani arkadaşlarım, bakın: "Silahlı mücadele", falandan bahsediyorlar, değil mi? E, silah da onun elinde. Onu biz nasıl hiçe sayıp da, devrimcilikten bahsedebiliriz? Bu, hayalin son kertesi olur.

Hikmet Kıvılcımlı: Efendim? Buyurun.

Bir Eleştirici: Ordunun, yani vurucu güç meselesinde, bunu değerlendirirken, bütün konuşmalarınızda da...

Hikmet Kıvılcımlı: İsterseniz, buyurun canım, burdan konuşun.

Eleştirici: Arkadaşlar, vurucu güç meselesinde Dr. Hikmet Kıvılcımlı arkadaşın yaptığı değerlendirme tamamen geçmişin tahlilinden çıkarılmaktadır. Oysa, bugün içinde bulunduğumuz ortamı tahlil etmemiz gerekir.

Emperyalistler ve onların uşakları baskılarını, silahlı saldırılarını, her türlü oyunlarını oynamaktadırlar. Bütün güçleriyle Marksistlerin üzerine saldırmakta, onları imha planları içindedirler.

Bu durumda vurucu güç, bu karşı-devrimcilere karşı dövüşenler, onlara karşı göğüs gerenlerdir. Bugünün ortamında, vurucu güçlerse, ortaya çıkmaları gerekir. Artık bu bir ölüm kalım savaşıdır. Geriye çekilmekle, durmakla olacak iş değildir. Çünkü devamlı olarak saldırılarını arttırıyorlar. İmha planı içindedirler. Bunu burada mutlaka görmemiz gerekir.

Artık, Türkiye'deki Marksistlerin geriye çekilecekleri durumlar yoktur. Devamlı saldıracaklardır. Fakat bu saldırılar açık saldırılar olmayacaktır. Saldır-Kaç taktiğini izleyebildikleri ve varlıklarını koruyabildikleri oranda bu savaşı başarıya ulaştırabileceklerdir. Artık geriye çekilme diye bir şey yoktur, arkadaşlar. Olayları izleyenler, bunu çok açık görebiliyorlar. Görmeleri gerekir.

Ve vurucu güç de -eğer bugün ordudaki o genç arkadaşlarımız vurucu güçse, ortaya çıkmaları gerekir. Bu faşist saldırganlara hiç olmazsa karşı durmaları, onlarla mücadele etmeleri gerekir.

Ve bugünkü ortamda, Orta Doğu olayları ve diğer bütün Emperyalistlerin bu saldırıları, yani apaçık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Yani imha planı içindedirler. Burda Marksistlerin taktiği, artık geriye çekilmek, beklemek olmamalıdır. Devamlı saldırı, devamlı saldırı olmalıdır. Fakat bu saldırılar açık saldırılar olmamalıdır.

Ve bugün eğer, ordudaki bu genç arkadaşlarımız, bu genç subaylarımız, bu genç devrimciler, Marksistler de bu taktiği izlemelidirler. Öyle beklemekle olacak bir iş değildir.

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederiz. Efendim? Buyurun.

Bir Başka Eleştirici: Arkadaşlar bizde okumama hastalığı var. Dr. Hikmet Kıvılcımlı ağabeyi savunacak değilim. Fakat şunu bilelim. Lenin'in "SOSYALİZMİN ÇOCUKLUK HASTALIĞI" diye bir eseri var. En gerici eğilimde de olsa, sallantılı da olsa, kaypak da olsa... Yani bunlardan yararlanabiliriz, der. Pek o kadar güvenilir olmasa da. Ama, ustaca, her türlü şeylerden şey yaparak.

Şimdi, arkadaşlar, ben, yani bir köylüyüm demiştim. Durmadan mücadelenin içerisindeyim. Çok pratikten deneylerim var. Hatta bir gün, bir broşür, bir şey yazayım da, dedim. Böyle genç arkadaşlar okusun, diye.

Bazı kelimeleri Mao'nun eserlerinde gördüm. Yani, o adamın nasıl pratik içerisinde yoğrulduğunu bir kat daha anladım.

Şimdi, bir adamı tahrik etmekte bir fayda yok. Ben gördüm. Çok genç subay arkadaşlar da gördüm. Yani, bu demek değil ki, ordu bu işi halleder demek değil. Onların içerisinde Marksist-Leninist adamları da gördüm. Benden fazla eser okumuş kişi de gördüm. Yani bu şeydeyken, tahrik etmekte bir anlam yok. Bunlardan bir fayda kazanamayız.

Yani, biz Lenin'in "DEVLET VE İHTİLAL" kitabını okuyup da...

Bir Başka Eleştirici: Sayın Hikmet Kıvılcımlı, Türkiye'de Ordu meselesini genel olarak Devlet ve Ordu meselesinden ayrı olarak ele almak gerektiğini belirtti. Sayın Hikmet Kıvılcımlı bu konuda uzun ve oldukça ayrıntılı bir Tarih Tezi ortaya koyuyor. Bu Tarih Tezi, esas olarak, Osmanlı toplumunda Osmanlı Ordusunun halkla ve üretimle kuvvetli bağları olduğunu ve hatta halka karşı bir baskı aracı olmadığını içeren belli aşamalardan geçerek geliyor. Ve bugün de, bugünkü Türkiye ordusunun, Osmanlı ordusunun sahip olduğu iddia edilen o devrimci geleneği devam ettirdiği söyleniyor.

Şimdi, birinci soru: Biz, bu Türkiye'ye ayrıcalık tanıyan ve özel olarak Türkiye için geliştirilen Tarih Tezini, PROLETER DEVRİMÇİ AYDINLIK dergisinde, genel ilkelere açısından değil, çok somut olarak Osmanlı Tarihi açısından eleştirdik. Bu eleştiriye karşı, bu eleştirinin genel ilkelere dayandığı ve bu nedenle tekrarı ve geçersiz olduğu cevabı verilemez. Somut olarak orda yapılan eleştirmelere cevap vermek gerekir.

İkincisi: Sayın Hikmet Kıvılcımlı, Türkiye için bu ayrıcalıklı Tarih Tezi'nin yanısıra, demin Latin Amerika'nın bazı ülkelerinde de ordunun vurucu güç olduğundan söz etti. Orada ordunun vurucu güç olması neye dayanıyor? Aynı şekilde, devrimci bir ordu geçmişine mi?

†çüncüsü: Yaratıcı düşünce, Marksizm-Leninizmin temel ilkelerinin reddi anlamına gelir mi? Bu yaratıcı düşünce, Revizyonizmin önerdiği cinsten bir yaratıcı düşünce olmaz mı?

Dördüncüsü: Eğer bütün Emperyalizm tarafından sömürülen ülkeler için, ordunun devrimin vurucu gücü olduğunu ortaya koyacak bir Tez geliştirilecekse, Modern Revizyonizmin “Kapitalist Olmayan Kalkınma Yolu” tezi elimizde hazır değil midir? Bütün bunlar sonunda ona varmıyor mu?

Beşincisi: Bunu Parlamentarizm meselesiyle birleştirelim. Sayın Hikmet Kıvılcımlı demin TİP'i Parlamentarist bir tavır takınmakla eleştirdi. Ve bunun bir Proletarya Partisinin tavrı olmayacağını, TİP'in de bir Proletarya Partisi olmadığını ima etti. Sayın Hikmet Kıvılcımlı SOSYALİST Gazetesinde: Şili'de Allende'nin seçimlerini aslında sosyalist bir iktidarın kurulması olarak nitelemeyen unsurları da “Sol provokatörler” olarak nitelendirdi. Sayın Hikmet Kıvılcımlı, Hindistan'da emperyalizme ve feodalizme karşı silahlı mücadele veren ve ülkenin birçok bölgesini emperyalizmin ve feodalizmin tahakkümünden kurtarmış olan Hindistan Marksist-Leninist Komünist Partisi'ni, hiçbir delil vermeden, “CIA Maocusu” olarak niteledi. Sayın Hikmet Kıvılcımlı, yine SOSYALİST Gazetesinde: Emperyalizme karşı ve Emperyalizmin maşası İsrail saldırganlarına karşı halk savaşı veren Filistin gerilla örgütlerini eleştiren ve onlara karşı Mısır'ın çizgisini savunan bir dizi yazı yayınlandı. Bütün bunları Parlamentarist bir tutum olarak görmemek mümkün müdür?

Altıncısı: Ordu konusunda ve Parlamentarizm konusunda: tek tek Şili'de, Hindistan'da, Orta Doğu'da tezahür eden bu tutumlar karşısındaki tavrı bir Proletarya Partisi'nin ideolojik temeli olarak ele almak mümkün müdür? Bu, bir Proletarya Partisi'nin sahip olması gereken Marksist-Leninist ideolojik temel olabilir mi?

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederiz.

Efendim, genç arkadaşların kıyasıya eleştirilerine tekrar bir daha teşekkür ederim. Yalnız onları dinleyince, aydın insanlar olmalarına rağmen, okudukları cümleleri önyargı ile, yani önceden edindikleri düşünceye göre değiştirdiklerini de görmemek elden gelmiyor. Oysa, yazılan olduğu gibi hesaba katılmalı.

Mesela, Osmanlı Ordusu derken... Tabii cevap verilecek onlara da, gerekirse. O Tarih Tezi konusu, çok geniş tabii. Arkadaş, içinde çok toplanmış herhalde, onları dökmek ihtiyacını duymuş. Ama, bu topluluğu biz şimdi bütün bu ayrıntılar içinde saatlerce işgal edelim mi? Buna hakkımız yok bir defa ve bitmez de dava. Onu, yeri gelince, gereken karşılıkla aydınlatmaya çalışacağız, tabii.

Yalnız, Osmanlı ordusu derken, onlar zannetmişler ki, sadece Yeniçeri'den ibarettir. Yeniçeri'nin üretimle alakası nedir? falan, şeklinde. Mesela böyle, bir takım görünen herhangi yüzeyi ele alıp, onun altındaki özü -Tarih konusundaki araştırmalarının eksik oluşu yüzünden belki de- göremiyorlar.

Oysa, Dirlikçi kimdir? Toprak düzenini gütme işi için dünyanın en adil biçimde eşit köylüler arasında tasarruf hakkı verilerek kurulmuş olan toprak düzenini gütme işidir Dirlikçilik. Binaenaleyh, üretimle ilgili bir iştir... Yani, Dirlikçi, Osmanlı çiftçilerinin üretim ilişkilerini düzenleyen bir insan durumundadır.

Onu anlamayınca, elbette, Osmanlı ordusu bir defa anlaşılmamış olur. Onun dışında, biz orada, o Tez'de: gayet kesinlikle iki aşama koyuyoruz. Ve bu aşamaların anlamını da: Tarihsel Devrim diye, Sosyal Devrim'in dışında, Sosyal Devrimin olmadığı çağlarda büyük bir realite olan bir olaydan çıkarıp koyuyoruz.

Tarihsel Devrimden gelen Osmanlı devletinin Dirlik Devri dediğimiz uzunca bir aşaması (100 sene, 200 sene): Dirlik Düzeni biçiminde geçmiştir. Ve ancak Kesim Düzeni'ne atlandığı zaman, Dirlik Düzeni fesada uğramıştır: o arkadaşların Feodalite, falan diye, basmakalıp öğrenilmiş deyimlerine uygun bir sistem doğmuştur Osmanlılıkta.

Biz, Diyalektik deyince: Skolastik formüller tekrarlamak, yahut bir kesit yapıp, Tarih'i Metafizikçe o kesite göre değerlendirmek anlamını çıkarmıyoruz. Tarihin başladığı günden sonuna kadar -Osmanlı tarihinin 1300 yılından 1900 yılına kadar- geçmiş bütünü içinde hangi gelişim aşamalarından geçtiğini değerlendirerek ele almak zorundayız.

E, buna, öteki arkadaşların tabii yaşları da müsait değil, başları da... Bu işi bütünüyle ele almaya. İster istemez, kimi hocalarından, kimi Avrupa'da hayran oldukları profesörlerden öğrendikleri kesitler üzerindeki yargıları, gelip bize adeta satarca aktarmak istiyorlar. Bu tatmin edici bir şey olmuyor.

Onun için, yanılıyorlar orda. Somut eleştirdik zannettikleri zaman, o somut dedikleri şey, hiç Osmanlı toplumunun diyalektik gelişimini, canlı, biçimden biçime geçen ve atlamalarla gelen gelişimini ele almak olmuyor. Yaptıkları sadece: Feodaldır, Feodal ordusudur vb... diye damgalamak, geçmek oluyor. Bu soyut, tarihi en skolastikçe, en metafizikçe soyut koymanın dik alasıdır yani. Ama, arkadaşlarım, samimi olarak bunu böyle anlamıyorlar. Anlatmaya çalışırız. Burada arkadaşları çok fazla bu konuda işgal etmek hakkımız değil.

Onun dışında, bir takım Latin Amerika, İsrail, Hindistan falan olayları... Hepsi ezberlenmiş, klişe formüllerdir söylenenler.

Latin Amerika'da yeni bir gelişim var. Yani onlarda, Türkiye gibi Dirlik Düzeninin geleneği yok. Latin Amerika en ağır şekilde Amerikan emperyalizminin ajanlarının emrindeki ordularla bugüne kadar güdüldü. Ve o ordular her gün bir Puçizm yaparlardı. Yani bir aile, asker ailesi, öteki asker ailesini devirir: Prononçlamente!... Orda yeni bir asker diktası başlar. Ertesi gün öteki gelir, onu iter. Böyle idi.

Bu kadar gerici bir ordu bile, son zamanda, son olaylar içinde ne duruma girdi? Onu, dün akşam da arkadaşlarla konuştuk. Gene iki kelimeyle hatırlatmış olayım. Olaylar, bu arkadaşlarımızın ezberlemiş oldukları formüllere uymuyor.

Alalım Peru'yu... Juan Valesco Alvarado, Peru'da ansızın, tam tipik askercil cunta vuruşuyla iktidara gelince, bütün dünya (onlara, o cuntacılar Goril diyorlar): Goriller geldi, dur bakalım şimdi ne yapacaklar? diye beklediler.

Derken, bu Goriller, bir de baktık... İktidara gelmek kafi değil, orda kalmak da lazım, bugünkü şartlar içinde. İktidarda kalmak için ne lazım? Vurucu güç rolünü oynamış olan, o darbeyi yapanların hiç değilse kendi adamlarını beslemesi, kölelerini isyana sevketmemek için maaşlandırması lazım.

Nereden bulacak maaşı? Geri bir memleket. Bütün zenginlik kaynakları ise, U.S. Amerika'nın tekeline geçmiş. Para onda. Kendisi ya iktidarda kalacak, kalmak için para bulacak. Yahut parayı bulamazsa, yıkılacak. Yıkılmamak için... Yani bu kadar

hayvancıl bir içgüdüyle. Herhangi bir sosyal, politik devrim, falan aklına bile gelmiyor generalin. Ama, sıkışınca, nerde para var? Amerikan Petroleum Company'de. Onu millileştirdik, diyor.

Şimdi, tarihin, demek ki, öyle bir neyrenge noktasına gelmişiz ki, insanlık ölçüsünde: Güney Amerika gibi, dünyanın en geri ordularına sahip bir ülkede, o en geri ordusu dünyanın iktidara gelince, bir anda en büyük Finans-Kapital kurumunu millileştirmek zorunda kalıyor. Düşünceyle falan değil. Gelirken aklımdan geçirmemiş belki. Ama gelir gelmez, bunu yapmaktan başka ayakta durmanın yolu yok diye görmüş ve yapmış.

Yapınca, bir de bakıyoruz: karşısına Amerika çıkıyor. Finans-Kapitalin yeryüzünde en büyük külhanbeyi ve zorbası o. Böylece, o dünyanın en geri generali, Latin Amerika'nın içinde Peru memleketinde, bir de bakıyoruz ki: Standart Oil şubesine karşı takındığı davranış yüzünden, Amerikan emperyalizmine karşı bir tavır takınmış. İster istemez anti-emperyalist cepheye geliyor.

Gelince, Amerika onu ekonomikman batırmak istiyor. Kim yardım eder bana? diye, dünyaya bir bakıyor: Sosyalist memleketler... Öyleyse, onlarla benim sayım suyum yok, demiyor. Amerika Birliği, sosyalist devletlerle Amerika'nın izni olmadan selam sabah kesilecek, demiş. Yok diyor, öyle şey yok. Ben, o bana yardım ederse, sosyalistle de anlaşırım.

Hadi, bakıyorsunuz, Goril: Finans-Kapital müessesesini millileştirdiği gibi, sosyalistlerle de yaklaşma durumuna giriyor.

Bolivya'da, aynı Goriller... Çeşitli (onların ayrıntıları üzerinde durmayalım, uzar) durumlardan sonra, Torez, -en son, biliyorsunuz, daha geçende havadisini okuduk- iktidara geldikten sonra: gene tutunma içgüdüleriyle... Yani herhangi bir sosyal eğilim yahut ideolojik falan yok onların kafasında. Yok olmasına rağmen... Zaten bütün gücü de burda: Sosyal Devrimler çağı içinde yaşayışımızın karakteristiği bu. Dünya dengesinin kaçınılmaz yaptığı durum bu. Bu somut durum, ordaki Torez'i, karşı taraftan gericiler ona saldırınca: "üniversiteliler silahlanın, İşçiler silahlanın!" demek zorunda bıraktı. Ve silahlandırdı.

Şimdi, demek ki, bırakın Türk ordusunu bir yana. Dünyanın en gerici, en sömürgeci Latin Amerika orduları bile (bir tanesinde, iki tanesinde değil: hemen hemen birçoğunda bugün) anti-emperyalist cepheye geçmek zorunluluğunu duymuş. Şimdi, bu olay... E, biz bu olayı kalkıp da, ezberlediğimiz üç tane formülle yok sayarsak, bir bilim mi yapmış oluruz? Yoksa, bundan bir pratik sonuç çıkarıp da, Türkiye'deki insanlarımıza bir yön mü çizmiş oluruz? Hayır.

Demek istediğim, olayları bırakıp da kitapla düşünürsek, düşeceğimiz çukur daima budur. Ve genç arkadaşlarım... (Özür dilerim kendilerinden yani onları küçümseme anlamında söylemiyorum.) Takdir ediyorum: çok güzel okuyorlar. Ama, okumakla olayları değerlendirmek aynı şey değil. Ve olaylar bar bar bağıyor. Dünya artık Devrimler Çağı'nın son kertesine gelmiştir. Orada her güçten, devrimciler yararlanmak zorundadırlar.

Bu kadar geri ülkelerdeki, geri vurucu güçler durumundaki ilişkilerden yararlanmak olağansa, Türkiye'de niçin olmasın? Ama, ne duruyor bu bizim Ordu gençliğimizin devrimci gelenekli kişileri? diye arkadaşımız burdan bar bar bağırdı. Haklı. Hepimizin gönlü bunu istiyor. Elbet. Ama, "armut piş ağzıma düş" mü olsun, istiyorsunuz? Bu olmaz, çocuklar.

Onu kazanmak lazım. Kazanmak için, evvela aklımızı başımıza almak, olayları bir kalemde silmemek ve zekice savaş yapmak lazım. Yani, papağanca formül tekerlemek değil. Bunlar, devrimcilikle hiç ilgisi olmayan yobazlıklardır. Bunlardan kurtulmanın yolu: Ordu gençliğinin bir geleneği varsa -ki var, bütün olaylar onu söylüyor- biz bunu nasıl kazanacağız? Gelsin efendim. Gelir mi? Olsun. Olur mu? Olsayla, bulsayla dünya döner mi? Hele devrim ciddi bir mesele, ha deyince gerçekleşir mi?

Buna karşı, devrimcilerin bir düşünce ve davranış dinamikleri lazım. Biz bunu istiyoruz arkadaşlarımızdan. Aklımızın erdiği kadar, yaşlı bir arkadaşınız olarak, her türlü işkenceleri hiç unutmaksızın, size olsun bir uyarı yapmak arzusuyla söylüyoruz.

Ama siz, gene formüllerin içine batar da: “Yok biz bunun için savaş yapmayız. Gelirse gelsin, kurtaracaksa kurtarsın, kurtarmazsa anasına söveriz...” dersiniz, bu devrimci tutumu değil. Bu, hazıryeyici tutumu, asalak tutumu. Devrimci savaşacak. Her olanak, en küçük olanak nerede varsa, onu pençesiyle yakalayıp koparmanın yollarını arayacak, bulacak. Ve bunu aramalıyız.

Bizim memleketimizde Ordu ile Devrimcilerin ilişkisi deyince, problemi böyle koymak zorundayız. Koymadık mı, onmaz softalarız, devrimciler değiliz. Onu unutmayalım.

Evet, sorular... Gelmesin artık çocuklar. Çok geçti vakit hakikaten, yoruldu arkadaşlarımız.

İsrail meselesinde de.. İki kelime yalnız.

Lütfen, buyurun, gelin isterseniz.

FİLİSTİN DEVRİMCİLERİNE UYARI, “ÇETE YARATICILARI”MIZA UYARIDIR

Bir Dinleyici: (Sözleri anlaşılıyor.)

Hikmet Kıvılcımlı: Vakit geçmiştir, diyor. Arkadaşlar yorulmuşlardır, diyor. Benim anladığım o. Zaten genel anlamıyla bir tartışma ortamı, yani sosyalistler arasında kardeşçe, yoldaşça bir tartışma ortamı açmaktır amaç, diyor. Bu da açılmış sayılabilir, diyor arkadaşımız. Ben de o kanaatteyim. Binaenaleyh, soruların arkası zaten kesilmiş. O sorulara karşılık verilsin elden geldiğince ve tabii dağılınsın, demek istiyor. Anlatılabildim mi? Anlaşıldı mı arkadaşımızın sözü?

Ha, şimdi, binaenaleyh, arkadaşımızın mesela son olarak Filistin hakkında: SOSYALİST'teki etüt için, bilmem İsrail'in karşısındaki kahramanları küçültmek hevesinden, yahut suçundan konu açmak, falan gibi bir şeyler...

Yazıyı yazan benim. Bir defa öyle bir maksadım yoktu. Nasıl anlaşılıyor? Onu da anlamıyorum: yalnız, orda söylediğim: burda söylediğimdir. Söylediğim şudur: Çete savaşıyla Ordu zaferi sağlanmaz. Devrimcilikte bir Çete savaşı vardır, bir de Ordu savaşı vardır. Ordu savaşı; Proletarya Partisi'nin koordine ettiği, millet, dünya ölçüsündeki savaştır.

Filistin devrimcileri, bu ana problemi yeterince ele almış değiller, 8-10 parçaya bölünmüş gruplar. Tıpkı bizdeki sosyalistlerin bölündükleri gibi. Biraz durum sıkışınca, taktiği, stratejiyi koordine edemiyorlar. Birbirlerine de düşüyorlar. O altı

kulaç beberuhi Ürdün Kralıyla da en avantajsız durumda boğaz boğaza geliyorlar. Ve İsrail ile onun arkasındaki Emperyalizmi adeta sevindiriyorlar.

Buna karşı çare: Aman gerillacı kahraman kardeşlerimiz, rica ederiz, ordu savaşını, politik ordu savaşını, yani Proletarya Partisinin sağlayacağı koordine savaşı önemsemelisiniz, demek istiyoruz. Ama, onlara değil: Söyleyeyim kızım, anla gelinim... Orda yapılan bu yanlış, hiç değilse bizde arkadaşlar yapmasınlar, demek istiyoruz.

Binaenaleyh, çok yanlış anlamalara kapı açıyor. Ve bu yanlış anlamaların bütün nedeni de, söylediğim gibi: arkadaşlarımızın aydın oluşu, yani kitaptan okuyup dünyayı görme eğilimlerinin baskısıdır, diyoruz. İçlerine de bir takım ajanlar girdiyse onların da kışkırtmasıdır, diyoruz. Ve bunu yapmakla, Sosyalistler arası kardeşlik havası bozuluyorsa, fiilen, bu Emperyalizmin özlediği ve her gün kışkırttığı durumdur. Yani CIA'nın adeta istediği oyunu elimizle yapmamız olur. Bunu yapmayalım, diyoruz. Bütün çırpınışımız budur.

Bu noktada bu kadarıyla yetinmemizi doğru buluyorum.

VATAN PARTİSİ TÜZÜK-PROGRAMININ ÖNSÖZ'Ü ÜZERİNE ANLATILAN "MAVİ HİKAYE"YE YANIT

Evet, artık sıraya koyalım. Efendim? Buyurun. Buyurun efendim, rica ederim. Herkes...

Bir Eleştirici: Şimdi, arkadaşlar. Birçok arkadaşlar kalkıyor, Halil Berktaş arkadaşımız, asistan falan, bir yazının içerisinde söylenmek istenen bir şeyi... Bir dakika.. Peki. Peki.

Şunu sormak isterim, o zaman. Siz yazıda, orda örgütlenmenin, yani bir Proletarya Partisinin gerekliliği, ordunun.. Pardon. Halkın büyük çoğunluğunun tarafsızlaşmasını, ordunun ikiye bölümünü koyuyorsunuz. Arkadaşlar nasıl bunu ters anlayabiliyorlar? Bunun niteliğini anlamak istiyorum. Ben bu arkadaşlar yani...

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Şimdi bu tartışmaya girersek -arkadaşımız, tabii, saygı gösteriyoruz sorusuna ama- buna girersek: ordan cevap gelecek, falan. Yeniden demin kapattığımız bahsi bir daha açmış olacağız. Özür dilerim arkadaştan. Bu soruyla yeniden, şu an için kapanmış bir konuyu açmayalım. Sabahı da buluruz, bitmez konu.

Öteki sorulara karşı bir iki konuşma yapayım.

İlk kağıdı getiren hangi arkadaşımızdı? Soyadı neydi acaba, adı? Kenan Alyörük. Teşekkür ederim.

Şimdi, efendim, 1957... Türkiye'de Vatan Partisi 1954 yılı kuruldu. Bunun bir de Gerekçesi var. Yani teori ile pratiğin bir arada olması için. O Gerekçe, işçi arkadaşlarla oturuldu beraber, tartışıldı: son biçimiyle Parti'nin ideolojik platformu oldu. O anda basamadık onu. Tüzük-Program o platforma göre kuruldu. 57 senesinde, son seçime gireceğimiz sırada, bu platformu yazılı-basılı şekilde yayınlamak icabetti.

Fakat, o sene Türkiye'de birdenbire, birkaç sene sonra patlayacak olan değişikliğin adeta prodromları, öncü habercileri gibi olaylar başladı. Bu en başta, iktidar, Finans-Kapital iktidarı olan DP örgütünün başındakilerde görüldü. Menderes'ten bahsediyorum.

Bu Menderes, Amerika'dan 300 milyon dolar istedi. Amerika bunu vermedi. Bayar'ı gönderdi, alamadı. Başka kombinezonlar yaptı, alamadı. Bunun üzerine, döndü: Ben Moskova'ya gideceğim, o verecek, şeklinde, Kruşçev de Ankara'ya gelecek , şeklinde beyanatta bulundu.

Bunu bulunur bulunmaz, Amerika'daki Finans-Kapital organlarından bir gazete (iyi hatırımda değil, ismini şimdi hemen hatırlayamadım, yalnız notlarım vardır, izledim bililtizam o zaman): Menderes hükümetinin artık yıkılması lazım geldiği anlamına gelen uzun bir makale yazdı. Ve bu sinyal üzerine, Türkiye'nin bütün o zamanki muhalefet partileri: İnönü, Bölükbaşı vb., hepsi birden Anadolu'ya yayıldılar. O temayı, Amerikan gazetesinin temasını işlediler. O tema da: Menderes yıkılmalıdır, artık meşruiyetini yitirmiştir. Yahu, düne kadar siz bunu söylemediniz, Amerika söyledikten sonra mı aklınıza geldi? Geldi. Böyle bir Türkiye'deyiz.

İşte bu durumda, Menderes'in de bir İnebolu nutku vardır. Bu İnebolu nutkunda: o zamana kadar bize, yani sosyalistlere karşı, bütün "hayır, yalan söylüyorlar" diye söyledikleri, yaptıkları atıfları, kendisi ikrar eder bir nutuk oldu.

Orda.. Nutuk yanımda değil, olsa okusam, ibretle dinlemiş olurdu. Yalnız özeti şu, diyor ki: "Birtakım politika madrabazları, Türkiye'nin ekonomisini, Türkiye'nin üretimini vb. talan ederek yabancılara satmak istiyorlar."

Bunu Menderes mi söylüyor, biz mi söylüyoruz? Şaşırdık, dinleyince. Menderes söyledi. "Ve böylece, Türkiye'yi yeniden sömürge yapmak istiyorlar." falan..

Evet, bunu şimdiki kuşak okumamıştır ama, o Gerekçe kitabının başında o pasaj var. Arkadaşımızın sorduğu: 1957 basımı kitapçığın, broşürün önsözünün üç pasajı vardır.

Birinci pasaj: Menderes'in ağzından çıkmış, ikrar ettiği, yani bizim için o zaman düşman sayılan bir Partinin baştaki adamının itiraf zorunda kaldığı pasajdır. Onu koyduk.

İkinci pasaj: bundan netice olarak çıkıyor. Menderes bir de bakıyoruz: "Biz köylücüyüz" diyor, "Köylü Partisiyiz" diyor. Yalan söylüyor, başka. Ama, söylüyor ya bunu. Hani "söyleyene bakma, söyletene bak." derler eskiler. Bütün mesele, Menderes'i sıkıştırıp ta bunları söylemek zorunda bırakan ortamda o sırada. Ve bu ortam bize birtakım şeyler anlatıyor. "Köylüler, bunların istediği sizin nafakanızı almaktır." diyor, öteki bezirgan Partiler için. Kendisi sanki onu koruyormuş gibi.

Ve o arada da, gene işittiğimiz, gene o günlerde: Menderes, Ağır Maden Sanayii Sendikasının Fahri Başkanı seçiliyor. Böylece, Menderes: bir anda -hani bizim İşçi-Köylücü arkadaşlar var, onlar gibi- hem işçi hem köylücü oluveriyor. Biz de o söze "Maşallah" diyoruz. Aşkolsun. İnşallah bu işte samimidir Menderes. İnşallah sonuna kadar sendika başkanı kalır. İnşallah Köylü Partisi olur. Dediğimiz bu. İkinci pasajı bu.

Burada bitiyor. Üçüncü pasaj geliyor, Önsözün. Orada da: "Bize gelince", diye başlıyoruz. Türkiye'de İkinci Kuvaymilliye seferberliği istesek te, istemesek te başlamıştır, diye bitiriyoruz.

Yani, Menderes'in İkinci Kuvayimillîye'de.. Çünkü bir "Mavi Hikaye" dolaşıyor. Dolaştırılıyor daha doğrusu. Neden dolaştırılıyor? Hepiniz bunu kolayca anlayabilirsiniz. Benim açıklamama lüzum yok. Güya biz orda, Menderes.. Kimse okumamış ya orayı. Şimdi nüshası da tükendi, aksi gibi. Belki bastıracağız ama, o zamana kadar yalan yalandır, diyorlar. Atalım.

Biz orda Menderes'i; İkinci Kuvayimillîye lideri ilan etmişiz. Bak, bak, bak!.. Yani, e bu kadar olur? Burada, ne ile izah edeyim ben bu tarzda "Mavi Hikaye"nin anlamını?

Eleştirici: Affedersiniz ama, ben okudum onu. Üçüncü paragrafın altında: "Sayın sendika liderimiz Adnan Menderes", ifadesi vardır. ben okudum, yani üçüncü paragrafın altında vardır. Cümle.. Alttan üçüncü satırda.

Hikmet Kıvılcımlı: Ha, ne diyoruz?

Eleştirici: Sayın sendika liderimiz Başvekil Adnan Menderes...

Hikmet Kıvılcımlı: Yok, o ikinci pasaj.

Eleştirici: Hayır efendim, ben okudum...

Hikmet Kıvılcımlı: İkinci evladım. Ben yazdım. Siz unutabilirsiniz. Yanımda olsa, size okurdum. Güzel olurdu. Yanımda yok, maalesef. Öyledir, bir daha okuyun. Göreceksiniz, üçüncü pasajdır. Arada bir mesafe bırakmışızdır. Üçüncü pasaj: Menderes'in adı yok artık orda. İkinci pasajdadır. İnşallah böyle kalır, diyoruz. "İnşallah", "Maşallah"ın Türkiye'de ne olduğu biliniyor.

Eleştirici: Affedersiniz ama, benim için ha altta olmuş, ha üstünde...

Hikmet Kıvılcımlı: Ha, o başka. Sizin için öyle. Ama bizim için, orda bir durum var. Yani biz Menderes'in bu tutumunun inşallah, maşallahlık bir nesne olduğunu, bir alay konusu olduğunu söylüyoruz.

Eleştirici: Hocam, bugüne kadar, Türkiye'de devrimci mücadele verenleri Karagöz olarak niteliyorsunuz. Fakat Türkiye'yi 1954 senesinde, petroleriyle, madenleriyle peşkeş çekenler sendika lideri olarak parti tüzüğüne başına geçiyor, yani. Ben bunu anlayamadım.

Hikmet Kıvılcımlı: Yok öyle bir şey canım.

Eleştirici: Okuruz, hocam. Ben getirdiydim, bu toplantı ertelendiği için bugün yanımda yok.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Orada, sendikacıları ben... Yani, tuhaf durumda kalıyor insan. Gangster sendikacılık Türkiye işçi sınıfının başına musallat olmuş bir ahtapotur diye, hem de yazılı şekilde, belki yüz defa bunu tekrarlamış bir arkadaşınızım. Şimdi siz, sendika gangsterlerini benim Vatan Partisi'ne, yahut Proletarya Partisine lider durumuna getirdiğim, yahut gösterdiğim anlamını söylüyorsunuz. Buna şaşmaktan başka elimden bir şey gelmiyor.

Ancak, tabii, ben işte söyleyim ki: yanıyorsunuz. Öyle bir şey yok. Tam tersine, yani bütün temamız: İşçi Partisini kuran aristokrat sendika liderleridir. Bu aristokratların içinde, kendi ilan ettikleri gibi, İşçi Partisi'nin ilan ettiği gibi, gizli ajanlar da çıkmıştır. Çoğunluğu da işçi gangsterlerdir. Yani Amerika'nın taklidini yapan CIA'nın burdaki ajanlığını yapan gangsterlerdir, diyen insanım ben, yazanım. Yani bunu çeşitli ve çok defa yazmış bir arkadaşınızım.

Şimdi, siz bunun tersini söyleyince.. Demek öyle doldurulmuşsunuz ki, okuduğunuzu da...

Eleştirici: Bu ifadeyi beğenmiyorum.

(Anlaşılmayan sözler)

Hikmet Kıvılcımlı: Hayır, yahut zihninizde öyle dolmuş ki, öyle dolmuş ki zihniniz, atamıyorsunuz. Yani, o önyargı halinde. E, biz bu önyargılarla nasıl savaşıyoruz? Ancak böyle arkadaşça konuşmakla. Değil mi?

Binaenaleyh, varit değil, çocuğum. Buna, işte şey arkadaş derler, yani sosyalist edebiyatında "Mavi Hikaye" derler.

Bu bir "Mavi Hikaye"dir. Maksat da, akıllarınca, herhangi bir teorik ve pratik eylemi çürütmektir. Çürümez. Yalanla olmaz. Yani yalan, yanlış hesap Bağdat'tan döner.

KÜRT SORUNU KARŞISINDAKİ TAVIR NE OLMALIDIR?

Gene, ikinci soru: Kürt Sorunu karşısındaki tavır ne olmalıdır? Halk savaşı ve sınıf savaşı nedir? Aynı şeyler midir? Türkiye'deki hakim üretim biçimi ve iktidarın siyasi niteliği nedir?

Şimdi, kardeşlerim. Türkiye'nin bir Doğu trajedisi var. Ve bunu ben, daha açılmadan önce, Doğu "üniversite"sinde dört buçuk sene geceli gündüzlü etüt etmiş bir arkadaşınızm. O trajediyi. O trajedi ölçüsünde bana açılacak suallerin hepsini çok küçük görüyorum. Yani bu sorular, o trajedinin soruları değil. Evvela.

Ondan sonra, o konuda, her defa karşılaşırız. Yerden göğe kadar hak veriyorum soran arkadaşlarıma. İçlerindeki acıyı çok iyi biliyorum. Ben de, aynen o acıları dört buçuk sene yaşamış bir arkadaşınızm. Ancak, demin o silahlı savaş, falan filan meselelerinde olduğu gibi, bu konunun da böyle geniş salonlarda, tamamen demokratik bir hava içinde tartışılıp, konuşulup, çözüme bağlanacak konulardan olmadığına kaniim.

Bana, başka bir arkadaş, İstanbul'da bir seminer sırasında, kalktı: Lenin'den milliyet davası hakkında şöyle beş on tane pasajlar okudu. Bunlar doğru mu? dedi. Tamam, doğru dedim. E, ne susuyorsunuz? dedi. Affedersiniz: "Sıkıyor, ondan" dedim. Yani, kaba bir söz ama..

Şimdi, yani, bu konuda konuşmak, kuru kabadayılık biçimiyle olmaz, arkadaşlar. Zaten bu konuda konuşulacak tek söz de yersiz, boşa söz olur. Bu, ancak eylemlerin konuştuğu bir alandır. Ben bu kadar söylüyorum. Bu konudaki derdimi, arkadaşların açtırmamalarını özür dileyerek rica ediyorum.

Halk Savaşı ile Sınıflar savaşı aynı mıdır? diyor. Aynıdır, kardeşim. Bizim için sınıflar savaşı, halk savaşıdır, halk savaşı da sınıflar savaşıdır. Evet, yani bunun açıklanacak bir yanı yok. Doğrudur, öyledir.

Bir de: bizim Türkiye'de hakim üretim biçimi nedir? Ve iktidarın siyasi niteliği nedir?

Bunun hakkında şimdiye kadar bir sürü -hatta hap gibi böyle, yutulacak biçimde özetlemeler de dahil- açıklamalar yaptık ama, arkadaşımız okumamış . Olabilir. Mutlaka okusunlar, okumaları şarttır, demiyorum. Yalnız, o açıklamaları iki sözcükle, kısaca söylersem, tekrarlısam, özür dilerim, yani ayrıntılarına girmezsem. Çok konuştuk onu.

Türkiye'nin üretim biçimi melez bir üretim biçimidir. Zaten bütün problem de oradan çıkıyor. Yani kapitalist midir, yoksa prekapitalist midir? Her ikisinde bir aradadır. Karma ekonomidir.

Hem Tefeci-Bezirgan ekonomi, yani 7 bin senelik batmış çıkmış medeniyetlerin bütün batış çıkış mekanizmasını gütmüş olan Tefeci-Bezirgan sınıfının ekonomisi: Türkiye'nin 500 kasabasını tekeline almış ve onu adeta sıkıyönetim altında idare ediyor. Hem de, büyük şehirlerimizde: onunla rezonansı paralel düşen, yani onun kadar, Tefeci-Bezirgan kadar dejenere olmuş, soysuzlaşmış, yani Derebeyleşmiş bir sınıfın tam karşılığı olan, modern kapitalizmin sosyuzlaşmış, Derebeyleşmiş, ölüm çağındaki Finans-Kapital egemenliği şeklindeki kapitalist düzeni vardır.

Bu iki düzen birbirleriyle sarmaş dolaş olmuştur. Ekonomik temel açısından. Türkiye'nin üretim biçimi böylece, dünyanın gerek modern, gerek antika tarihinin en dejenere, en soysuz iki üretim biçiminin melezidir, karmasıdır. Ve bütün başımızın belaları da zaten bundan geliyor.

Bu melez ekonomi üzerindeki politika iktidarının niteliği de, hepimizin gözünün önünde: bir Oligarşi iktidarındır.

Ana çizisinde, bu Oligarşi, yalnız büyük şehirlerin Finans-Kapitalistlerinin tahakkümü olmakla kalamayacağını öğrenmiş, 1945'den beri, 50 de iktidara getirdiği DP ile birlikte, Tefeci-Bezirgan sınıflarımızla Finans-Kapital zümremizin birbirlerini çengelleyip Türkiye'yi, 35 milyon insanı sömürge yaptıkları bir iktidar sistemi icat etmiştir. Ve bu iktidar sistemi, 27 Mayıs'ın ister istemez bilinçsiz kalan vurucu gücüyle DP biçiminde devrilmiş olmasına rağmen, ondan sonra, sınıf savaşı ve sınıf bilinci olmadığı için, devrimci gücümüzün, vurucu devrimci gücümüzün adeta kendisi de farkına varmaksızın, hazırca tekrar bir Finans-Kapitale iktidarı devretmesi biçiminde, AP iktidarı şekline girmiştir.

Binaenaleyh, Türkiye'de bu -affedersiniz yani- piç ekonominin bir piç iktidarı tahakküm etmektedir.

*

Atilla Sarp'ın birinci sorusuna ilişkin ilave sorusu: Türkiye'de devrimci Çalışma, Sovyetlerde görüldüğü gibi, devrimcilerin...

Hikmet Kıvılcımlı: Evet. Rica ederim, buyurun.

Bir Eleştirici: Bu daha önceki sorunuzla ilgiliydi, bir şey. Proleter Devrimci Aydınlığın, sayısını hatırlamıyorum, ordaki "Deccal Kapımızı Nasıl Çalıyor? konulu bir yazınızda, Kürt meselesi hakkındaki görüşleriniz şuydu: Türkleşmiş vatandaşlar, bunlar kendilerini Türk falan sayıyorlar. Bu soruyu da böyle..

Hikmet Kıvılcımlı: Hangi?

Eleştirici: "Deccal Kapımızı Nasıl Çalıyor?" şeyinizde bu böyleydi. Biz yanlış anlamadıksa.

Hikmet Kıvılcımlı: Ben hayretler içindeyim. Evet.

Eleştirici: Ayrıca bu meseleyi böyle ufak yollu geçiştirmeniz de anlamlıdır, sanıyorum. Eğer, daha önce dediğiniz şeylerde ısrar ediyorsanız, tekrar açıklayınız. Veyahut ta bu konudaki yetersizliğiniz falan söz konusu olabilir. Bütün devrimcilerin, bütün Marksistlerin her yönde tam oldukları anlaşılmaz, hiçbir zaman için. Yani bu konuda bir açıklama yapmanızı..

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederim. Sağolun.

Şimdi, çocuklar, gerçi geçmiş, kapanmış bir soru ama, arkadaşlarımızın ne kadar hassas olduğunu görüyorsunuz. Üzülerek geldi, konuştu. Ona bir açıklama yapmak, birkaç kelimeyle gerekir.

Yalnız, söyleyeyim ki, o "Deccal Kapımızı" yazmakta, tam bunun tersidir iddiam. Demek ki böyle anlaşmış. Bizim yazılarda bir şeylik var, ya öztürkçe yazamıyoruz, yahut herhangi bir terslik: ters anlaşılış çok oluyor. Yalnız, şunu söyleyeyim ki: ordaki Doğulu vatandaşların Türkleşmesi, Türkleşmemesi diye bir şey hiçbir yerde geçmemiştir. Fakat benim, konuşmalarım da, daima, orada geçirdiğim dört buçuk senelik "üniversite" tahsili dediğim hayatımda gördüğüm, anladığım ölçüde anlattığım bir gerçeklik vardır. Orada gözüm önünde geçmiştir. Bir nevi sömürge metoduyla oraya, işte belirli bir ırkın elamanları göç ettirilmiş, iskan ettirilmiş. Maksat ta: oradaki, anadili, ana toplumu -temsil dedikleri eskilerin- asimile etmek (eritip sindirmek, kana karıştırmak). Ben onları orda gördüm, gayet somut örnekleriyle.

Bütün bu teşebbüslerin hepsinin, bazen ağlanacak kadar, bazen de gülünecek kadar başarısızlığa uğradığını da gördüm. Binaenaleyh orda, herhangi bir asimilasyon olmuş değil. Tam onun zıddı olduğunu gördüğüm için, bu gördüğüm gerçeği de, her zaman bu konuda konuştuğum (ama böyle toplantılarda değil), konuştuğum arkadaşlara sık sık açıklamışım.

Oradaki toplumun, Doğu toplumu'nun bir de sosyal karakteristiği vardır. Onu bizim politikacılarımız değil, sosyalistlerimiz bile henüz pek daha anlamış değiliz. Oysa o karakteristik: orada adeta uygarlık öncesi, sınıflı toplum öncesi toplum biçimlerinin yaşadığıdır. Yani İlkel Komuna.. Aşiretler denilen şeyler orda İlkel Komunadır. İlkel Komuna'da; bildiğimiz gibi, insanların hepsi silahlıdır. Evet, yani bütün vatandaşlar eşit, kankardeşi oldukları gibi, dışarıya karşı savunmaları için tepeden tırnağa silahlıdırlar. Hala da bütün trajediler bu realiteden kaynak alıp yürüyor.

Hepsi kankardeşi olan.. Yoksulluk içinde, o başka. İlkellik içinde, tabii. Ama, kankardeşi olan -ne kadar bu kankardeşliği ilişkileri çözülmüş ve çözülmekte ise-gene de ilkel tipiyle az çok devam eden bir toplum biçimidir. Bu biçimi, dışarıdan göndereceğimiz birkaç yüz, birkaç bin aileyle asimile etmek hayalden ibaret kalır.

Çünkü onlar hem örgütlüdürler, hem silahlıdırlar. Hem de kankardeşi tipinde birbirleriyle gayet sıkı ve kültür üçüzünün bütün gücünü, yani, dans, müzik ve şiir dediğimiz üçüzü bütün halinde birlik halinde yaşayan toplumcuklardır. Onun için onlara, yani kurşun işlemez. Değil ki, temsil, asimilasyon gidip te onları çözsün, onlara etki yapsın. Ve bu yüzden de, bütün o sömürge politikacısı kafasıyla yapılan teşebbüsler boşa gitmiştir.

Bu arkadaşımıza yalnız bu kadarını söylemiş olursam, diğer anlayışlarının, benim anlayışım ve görüşümle ne kadar aykırı düştüğünü kendisi de çıkarabilir. Bir daha okursa, belki o zaman anlar. Kısa geçmemin sebebi de, bu kısa açıklamamın ta

kendisidir. Yani devrim, devrimci aksiyon: devrimci gevezelik değildir. Onu hiç unutmamak lazım.

TÜRKİYE'DE DEVRİM NE ZAMAN VE NE İLE OLUR?

Sonuncu soru: Sizce, siyasi iktidar savaşı yapacak bir Partiyi hangi sınıf kurar? İktidara nasıl gelir? Türkiye'de işçi ve köylü iktidarı ve ondan sonra da proletarya iktidarı ne ile ve nasıl kurulur? Halk savaşı sizce ülkemizde nasıl başarıya ulaşır? Halk savaşından neyi anlıyorsunuz?

Efendim, en alttakinden başlayalım. Halk savaşından neyi anladığımı açıkladım: Sınıf savaşıdır, sınıfların savaşıdır.

Türkiye'de bu ne zaman başlar? Türkiye'de sittin senedir başlamış bu, devam ediyor. Yalnız, arkadaşımızın sorduğu galiba o değil de.. Başlamıştır çoktan, geceli gündüzlü sınıflar savaşı oluyor, halk savaşı oluyor.

Ancak, bu savaşın aşamaları mürad ediliyor. Ve bu aşamada, sadece sınıflar savaşının yaman atlayışı ne zaman olacak? diye bana soruluyor.

Bu, yani falcılık olur. Bizden böyle bir şey beklemek biraz güç olur. Ancak, prodomları, öncü, habeci semptomları nedir? diye sorulursa: hepimizin, o arkadaşımızın da, benim de, hepimizin de okuduğu ve demin kısaca birkaç sözle anlatmaya çalıştığım birkaç eleman vardır. Onları göz önünde tutarız. Ona göre, o kritik anda mıdır halk savaşı, sınıflar savaşı Türkiye'de? Yoksa, birikim aşamasında mıdır? Bir şey söyleyebiliriz.

Yalnız, bu birikimin ne zaman devrim patlamasına gireceğini, bizim en büyük Ustamız Marks ve Engels -bilhassa tabii ki Marks Usta'nın formülü vardır, biliyorsunuz. "Zur Kritik..."in önsözünde- orda kendisi söyler: Bunun ne zaman geleceğini hiç kimse kestiremez, der.

Ve Fransız tarihçisi (Michelet) de, o ünlü "Fransız Devrimi" eserinde şöyle bir pasaj yazar. Hoşuma gitmiştir, her zaman tekrarlarım. Der ki: 18'inci yüzyılın başında (Fransa için, o zamanki), herkes devrim bugünden yarına oldu olacak, geliyor ha, patladı falan, diye heyecan içinde bekleyirdi. 18'inci yüzyılın ortasına geldik: Devrim gelmedi. Gene, vardı geldi Konya 6 saat: Devrim geliyor, gelmedi falan.. bekledik. En sonra yorulduk, diyor. Ve unuttuk. 18'inci yüzyılın sonuna geldik, 1789 yılı, bir de baktık ki, bizim unuttuğumuz Devrim bir gün ansızın patlamaz mı? Bu ne tecelli, cilvedir? ey Sosyal Devrim, diye, orda bir aşıkane beyanatta da bulunur.

Bu şaka biçiminde koyduğum pasaj bir realiteyi gösteriyor. O atlama üzerinde, biz Marksistler değil, burjuva tarihçi realistleri bile kehanete kalkamazlar. Kalkamayız.

Onun dışında, yani problemin bu üçüncü sorusu birinci olduktan sonra: siyasi iktidar savaşı yapacak örgütün ne olduğunu bar bar bağırıyoruz. Proletarya Partisi, yani işçi sınıfının Partisidir diyoruz. Ama TİP tipinde: Sendikalizme, yahut Parlamentarizme -batağa oturur gibi mandanın- oturmuş bir Parti değil.

Türkiye'de işçi köylü iktidarı ve ondan sonra proletarya iktidarı ne ile ve nasıl kurulur? Bizim savaşmamızla. Devrimcilerin, Proletarya Partisi içine girip savaşmalarıyla olur. Buna, bu kestirme iki sözden başka cevap vermek gerekmez.

TÜRKİYE'DE DEVRİMCİ KUŞAKLAR

Buyurun efendim. Buyurun. Zaten sözlerimiz bitti. Bir arkadaşımız soru, yahut işte eleştiri yapmak istiyor. Müsaade ederseniz. Bence yapsın arkadaş. Buyurun.

Bir Eleştirici: Eleştiri değil, efendim. Sadece soru soracağım. Demin bir arkadaşımız, Vatan Partisi'nin bu Gerekçesinde, yazısında Sayın Hikmet Kıvılcımlı'nın yaptığı varyasyona ne kadar şaşıtığını ifade ettiler, Hikmet Kıvılcımlı.

Yani, bizim galiba, yaşlıların müşterek bir tarafı var: Şaşmakta birleşiyoruz.

Şimdi, benim de şaşıtığım bazı şeyler var. Bu konuda iki sorum olacak.

Siz iki sene, Türk Solu'nda Milli Demokratik Devrimler aşaması mücadelesi uğruna yazılar yazdınız, devamlı olarak. Sonra bunun devamını Aydınlık'ta izledik, bir sene. Herhalde bunu, sonradan çıkardığınız Milli Demokratik Devrimler Zortlaması'na materyal toplamak için yapmıyordunuz.

İkincisi, yine bu Milli Demokratik Devrimler Zortlaması'nda dört kategorik tasnif yapmıştınız. Bir Eneski-sosyalistler, ikincisi Eski-sosyalistler, üçüncüsü Yeni-sosyalistler, dördüncüsü Enyeni-sosyalistler.. Şimdi Eneski-sosyalistlerden Enyeni-sosyalistlere gelinceye kadar, orda gösterdiğiniz kişiler hangi ölçülerle yanyana getirilmiştir?

Benim bildiğim kadarıyla, bu ölçülerin hiçbiri şey değildir, yani...

Hikmet Kıvılcımlı: Doğru değildir.

Eleştirici: Doğru değildir. Ve açıklaması bile, yani bu şekilde açıklaması bile bir alay şeklini gösteriyor. Çünkü, bir bu devrimci eylem içinde, gerek formasyonları ve gerekse eylem içindeki işgal ettikleri süreç ve görev bakımından çok farklı insanları yanyana getirmekteki ölçü, kullandığınız ölçüyü ben de merak ediyorum. Bundan sonraki, yani çalışan genç arkadaşları isimlendirirken, aynı şeyden ben de yararlanmak diye düşünüyorum herhalde.

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederim. İsm'i alinizi rica edebilir miyim?

Eleştirici: Hayati Tüzün.

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederim. Kaç yaşındasınız, beyefendi?

Eleştirici: 52.

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederim. Bendeniz 70 yaşındayım.

Eleştirici: 70.

Hikmet Kıvılcımlı: 70 yaşındayım.

Eleştirici: 70 yaşında. 18 yaş fark var.

Hikmet Kıvılcımlı: Bilgi olarak veriyorum.

Eleştirici: Evet, ben de onu söylüyorum. Şefik Hüsnü ile sizin aranızda da 18 yaş fark var.

Hikmet Kıvılcımlı: Yok, o kadar değil.

Eleştirici: 18 değilse, 16'dır efendim. Yaşını ben size açıklayabilirim.

Hikmet Kıvılcımlı: Tamam, evet. Onu açıklarsınız. Evet. O kadar değil yalnız. Onu da biliyorum. Neyse, mesele yaş meselesi değil de, sizin yaşınız gereği yakından tanımanız imkânı olan olaylar nerede başlayabilir? diye kestirebilmek için sordum. Afedersiniz.

Şimdi, birinci soru, tabii her arkadaşın aklına geliyor. Türk Solu'na yazı yazdın mı? Yazdık. Aydınlik'a yazdın mı? Yazdık. Hatta yazı yazmadan önce..

Dinleyiciler: Ses..

Hikmet Kıvılcımlı: Ha, pardon..

Önce Türk solu'na, sonra Aydınlik'a yazı yazdın mı? diyor.. Yazdık. Tabii. E, bu yazıları yazarken, bunların Demokratik Devrim üzerinde durduklarını bile bile, Demokratik Devrime de sonradan "Zortlama" ismini koymak suretiyle aykırı düşüğüne göre, neden onlarla bir arada yayın, yazı yaptın? diyor.

Şimdi, eğer okumuşlarsa o kitabı: orada, bizim Demokratik Devrime aykırı bir düşünce taşıdığımız anlamına gelir tek satır yoktur. Nerden çıkıyor bu? Tam tersine, bu Demokratik -MDD'ci diyoruz onlara kısaca- bu MDD'ci eğilim öyle azıttı ki: Demokratik Devrimi yeryüzünde biz icat ettik, gibi bir hava taşımaya başladı zamanla.

Bu iki yayın da çıkmadan önce, onun girişimcileri geldiler: çıksın mı, dediler. Çıksın dedik, çok iyi. Çünkü biz o zaman da Sosyalist'i yayınlıyorduk. Birçok mali ve başka nedenlerle Sosyalist'i çıkaramaz duruma gelmiştik. E, hiç değilse başka bir yayın çıksın. O arkadaşları da az çok bir yerlerden tanıyoruz, tanıyabildiğimiz kadar. Yüzde yüz bilmiyoruz tabii. Bu ideoloji alanındaki kapasiteleri ve tutumları, tamamen benim için bilinmez bir alan. Ama, iyi niyetlerini görünce: Hay hay, çıkarın. Yazar mısınız? Başımınla beraber. Yazdık ta.

Yalnız, yazarken dikkat ettik ki: Bu arkadaşlar, Demokratik Devrimi -hani gelinin kapı arkasında süpürgeyi keşfedişi gibi- keşfettikleri ve icat ettiklerini anlatır bir duruma düştüler.

E, yok öyle bir şey. Türkiye'de Demokratik Devrim, en az 35 sene önce legal yayımla, 50 sene önce de daha başka yayımlarla, Demokratik İnkılap adıyla sunulmuştur.

Yalnız, bunu böyle bir ölü formül papağanlığı şeklinde yapmamıştır. Her sosyalist Partinin kapitalist düzeninde bir Minima Programı vardır, bir de Maksima Programı vardır. Minima Programı: Demokratik Devrim programıdır.

Şu halde, Demokratik Devrimden bahsedecek devrimci, onun soyut bir papagan tekerlemesi biçiminde kullanılmasını her şeyden önce gidermesi gerekir. Onun asıl Minima Program anlamında, somut: halka, en başta işçi sınıfına yapılacak teklifleri üzerinde, önerileri üzerinde ısrarla açıklamalar yapması lazım.

Benim gördüğüm, bir de baktık ki, Aydınlik ta, Türk Solu da ha bire: MDD'ciyiz, MDD'ci olmayan kafirdir, neüzü billah, falan.. Bu tarzda bir.. Yahu çocuklar, ne yapıyorsunuz? falan.. Tamam, diyorlar: Lenin de böyle söyledi, Marks ta böyle.

Be kardeşim, biz Türkiye'de yaşıyoruz: Türkiye halkına, bu Demokraetik Devrimin, sloganının (parolasının) özünde yatan Minima Program üzerinde hiç mi bir şey söylemeyeceğiz? Vay? falan filan, diye gene ateşe devam.

Binaenaleyh, Türk Solu ve Aydınlık dergisiyle yazı yazma (var).. Yani oraya yazdığımız imza ile yazılarımızdır. Ve tabii her şeyden önce, kendi imzamızla yazdıklarımızdan hesap veririz. Yazdıklarımız hakkında bir soru açılmadı. Yalnız niçin yazdığım soruldu. Niçin yazdığımı da, bu kısa açıklama ile anlatmış oldum.

Yani Demokratik İnkılap sözünü, Demokratik Devrime çevirmekle, onun başına bir Milli koymakla: bir yenilik yapmak.. Hadi yaptın. O yeniliğin bir da özü var. Minima Programı var. Vatan Partisi kalkmış, 15sene önce, 30 sayfalık gayet somut, iktidara bu akşam gelirse, ertesi sabah Türk milletine gözünü kırpmadan hemen uygulayabileceği ne teklifler yapılabilir? denince, o teklifleri özetlemiş ve sunmuş. Neden bunlar üzerinde durulmuyor? Bu milletle aramızın ısınması, bağlantı kurmamız nasıl doğacak?

Bunu düşünmüyor arkadaşlar. Ne kadar alafranga söz varsa, hepsini ucuca getirip, tespih çeker gibi çekerekten: bir nevi kolay devrimcilik-yani devrim frazeolojisi dedikleri- devrimci sözebeliği durumuna düştüler. E, bu kadar da Marksizmi kolayına almak, yanlış tabii. Bunu eleştirmek lazımdı.

Eleştirmeye gelince, ideolojik eleştirmeye: orada da söylediğimiz gibi, ne kadar seversek sevelim, (hatta ne kadar seversek, o kadar daha çetin bir şeyle, şiddetle) meydan muharebesi vermek konudur. Yani ideolojik kavga, herhangi bir yanlışı kökünden kazımak kavgasıdır. Bir sınıflar savaşının, düşüce alanında uygulanmasıdır. Orda kimsenin özünün yaşına bakılmaz.

Onun için, biz de, en can alıcı problem odağında: "Zortlama", "Demokratik Zortlama" kitabını, yahut "Devrim Zorlaması" kitabını yayınlamak zorunda kaldık. O, o..

*

Öteki açıklamalara gelince: Arkadaşım, bir defa alay konusu yaptığımızı söylüyor. Ben biraz şakayı severim. Çünkü, Nasraddin Hoca ve Karagöz ülkesinde yaşıyoruz. Halkımızın şakayı sevdiğini çok iyi bilirim. Ve ben de, küçükten beri, halkımızın bu psikolojisine yatkınım. Ama bunu, belki de bazı güç anlaşılır konuları, göze daha popüler biçimde koymuş olmak amacıyla yapmaya çalışırım. Kimseyi küçük düşürmek değil, tahkir etmek, falan.. yani alay kavramında kullanmam, sevmem o biçim kullanmayı.

Onun dışında asıl, Zortlama'da dört kategori var, diyor: Eneski-sosyalist, Eski-sosyalist, Yeni-sosyalist, Enyeni-sosyalist.. Bunları hangi ölçüyle koyduğumu soruyor. Anlaşılan, gene bu arkadaşım, pek şeyle, dikkatli okumamış. Orda ölçüsü de var.

Orda diyorum ki: Türkiye'de sosyalizm savaşı, Bilimsel Sosyalizm savaşı içinde rol almış kuşakların karakteristiği yapılırken -ne dünyanın falan ülkesinde yahut falan üniversitesinde tahsil'i ulüm eylemek, falan, bunlar değil- ateş çizisi içine girmiş kuşak, o ateş çizisi içindeki ilişkileriyle ele alınırsa, ona göre şu basamakta veya bu basamaktadır denir. Anlatabildim mi? Ölçü vardır ve o ölçü orda da konmuştur.

Binaenaleyh, o isimleri korken: Türkiye'de Bilimsel Sosyalizmin ateş çizisi içine girildiği zaman, hangi kuşaklar o girişin içinde iyi veya kötü, az veya çok bir iz bırakabilmiştir? Hangi kişilerle deyimlendirilir? Onu koymak, somutlaştırmak için gerekti. Ve ona göre bir ayırım yaptık.

Ve o ayırımı, orda da söylediğim gibi, biz eski nesil hiç olmazsa, yani Eski ve Eneski kuşaklar kendiliğinden yapmıştık. Yani, birimiz ötekine, hot zot ederek, ben senin

üstündeyim, falan diyerek değil. Kendiliğinden, o savaş ateşi içinde, kaçınılmaz bir yoldaşlığın, bağlılığın, karşılıklı sevgi saygının, tabii eleştirinin de, hakim olmasıyla kendiliğinden bir hiyerarşi kurulmuştur. Onu da orda belirtiyoruz.

Ve bu hiyerarşide, falan, falan, falan isimler bize bir "point de repere" (yön gösteren nokta) olur. Yani mutlaka hareketin, işte özünü cebinde taşıyan insan anlamına değil. Karakteristiğini vermek için o kuşağın, işte şu isim. Hepsinden de tercihan ikişer isim aldık. O bakımdan. Onun nedenini de orada açıkladık. Arkadaşım onları herhalde dikkatle okuyamamış.

Eleştirici: Okudum efendim.

Hikmet Kıvılcımlı: E, o halde yanlış anlaşılıymış.

Eleştirici: Hayır efendim.

Hikmet Kıvılcımlı: Tekrar tavzih ettim. Ettiğimi zannediyorum.

Eleştirici: Edilmedi, tavzih edilmedi efendim.

Hikmet Kıvılcımlı: Evet, buyurun efendim. Buyurun. Tavzih edin, rica edeyim. Yanlışımız varsa, düzeltelim.

Eleştirici: Özür dilerim...

Hikmet Kıvılcımlı: İstirham ederim.

Eleştirici: Efendim, gerçi Doktor arkadaş, kategorileri anlatırken kitabında tavzih ettiğini ve yeniden burda da tavzih ettiğini, orda tasrih ettiğini, burda tavzih ettiğini söylüyor. Fakat yine de ben, fikrimde musırım. Şu sebeple: açıklayayım.

En iltimaslı payı kendisine ayırıyor, Dr. Hikmet Kıvılcımlı arkadaş. Şefik Hüsnü ile beraber diyor, yani temsil ediyor, Eneski sosyalistleri. Şefik Hüsnü 1919'da Türkiye'ye gelip, ilk Türkiye İşçi Çiftçi, İşçi Köylü Partisini kuran ve son nefesine kadar bu işçi sınıfı davasının öncüsü olarak 1959 Nisanında Manisa'da sürgünde ölmüş bir zattır.

Doktor arkadaş, benim bilgime göre, 1925 senesinde bu harekete katılmış. Ve 1929 tevkifatından sonra da, bu eylemin neresinde olduğu hakkında benim bilgim yok. Kendisi de bunu açıklamak mecburiyetinde değil.

Yalnız bu, bir liderle, sıradan bir Parti üyesinin, kendisini, bir örgüt üyesinin kendisini aynı çizgide göstermiş olması, en azından kendisi için bir iltimas payı ayırıyor, zebahını veriyor. Çünkü, aynı mantalite ile ben de devam etsem, Şefik Hüsnü ile 5 sene bir koğuşta, bir ranzada yattığımdan ötürü ben de kendimi onunla aynı kategoriye sokarsam, gülünç olurum, zannediyorum.

İkincisi: Eski-sosyalistler derken, Nazım Hikmet'le Reşat Fuat Baraner'i yanyana getiriyor. Nazım Hikmet'in ne kadar büyük bir sanatkar, dünya çapında bir sanatkar olduğu hakkında hiç kimsenin bir şüphesi yok. Fakat, yani devrimci eylem içinde, örgüt içinde aldığı görevle Nazım Hikmet'in, herhalde Reşat Fuat Baraner'in aldığı kişiliği hiçbir zaman, en uzaktan dahi kıyas edilecek durumda değil. İki.

Üçüncüsü: Mihri Belli ile Mehmet Ali Aybar'ı getirip bir yere koyuyor. Ve onun için bana hep biraz alaymış gibi geliyor bu, sonunda da. Şimdi, Mehmet Ali Aybar, aşağı yukarı biz nesildesiz. Biliyoruz. Yani bizim yaşımızdaki insanların, Mehmet Ali Aybar için, ta o talebelik hayatında kullandıkları bir sıfatı vardır: "Çaycı Mehmet Ali" derler.

O, aylarda, üniversitelerin aylarında, (o zaman her fakülte senede bir iki defa çay verirdi) o aylarda dolaşırken, işte.. onun emsali olan bizler de, herhalde çay peşinde koşmadığımız için, sonradan tukaka olduk. Ve Mihri Belli o zaman eylemin içinde. Eylemin en parlak, genç unsurlarından bir tanesi. Şimdi, bu aycı Mehmet Ali ile Mihri Belli'nin yanyana getirilmesi, yani bana bir alay geliyor.

Dördüncüsü: Enyeni-sosyalistlerden bahsederken, yine hepinizin çok iyi , çok yakından tanıdığımız bir Vahap'la, bir Doğu'nun bir çizgide gösterilmesi, sizi ne kadar memnun ediyorsa, e bundan önceki kategorileri temsil eden insanların da böyle yanyana getirilmesi, beni de bu kadar ancak memnun edebilir.

Yani, teessürümü ifade edebildim zannediyorum.

Hikmet Kıvılcımlı: Teşekkür ederim. Teşekkür ederiz. Efendim, tabii arkadaşımız biraz müessir olmuşlar. Tabii o teessürle, duygularını burda açıkladılar. Teşekkür ederiz kendisine.

Yalnız, benim kendime, Türkiye'deki proletaryanın 50 yıllık savaşı içinde bir imtiyaz ve rüşvet, yahut iltimas yaptığım kanısındadırlar. E, bu kanısını neye dayandırdıklarını bilmiyorum. Yalnız bilmediklerini verdiği bir rakamdan anlıyorum. 925'le öğrenmiş benim adıml. E, demek ki, kulağına öyle fışlanmış. Yahut.. Çünkü yaşı müsait değil. O senede, 1925.. Yani o zaman 5 yaşındaymış, 25 senesinde bu arkadaş. Kendisinin görmesine, bilmesine imkan tasavvur edilemez. Ancak 20 yaşını geçsin ki -eğer o yaştan sonra da sosyalizmin içine girdiyse- belki o akımın ne olduğu etrafında bir şeyler öğrenir.

Yalnız, Şefik Hüsni ile 5 sene bir ranzada yatmış bulunduğuna göre, Şefik Hüsni ile herhalde konuşmuştur. Ve bu konuşmalar sırasında, belki de Hikmet Kıvılcımlı'dan da bahsedilmiştir.

Dinleyiciler: Ses..

Hikmet Kıvılcımlı: Ha, pardon.. 5 sene ranzada yattık Şefik Hüsni ile, diyor. E, yattıysa, herhalde Şefik Hüsni arkadaşımızın (rahmetli), Hikmet Kıvılcımlı hakkında düşüncesini de öğrenmiştir. Ben kendim biliyorum düşüncesini. Çünkü senelerle, birlikte savaştık kendisiyle.

Ve 1925, bir basamağın, Türkiye'de Bilimsel Sosyalist Proletarya Partisi savaşının bir basamağının kapanması senesidir. Yani Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın vicahen, Şefik Hüsni'nün ve başka arkadaşların da gıyaben (Nazım'lar falan da dahil), Ankara İstiklal Mahkemesi'ne gönderildiğimiz, bizim mahkum olduğumuz yıldır.

Hemen demek o sene ben, daha kafamı çıkarır çıkarmaz kundaktan politika alanına, yakalamışlar bizi: İstiklal Mahkemesi gibi bir terör mahkemesinde ağır cezaya mahkum etmişler.

Öyle görmüş arkadaşımız. Ama öyle değil.

Burada maksadımız, kimseye paye vermek değil. Ve en başta, en az payı da kendimize ayırmak mizacındayız. Arkadaş bizi tanımadığı için, anlaşılan, bu şekilde kanılar -tekrar edeyim- kulağına fışlanmış ve onlara çok inanmış. Öyle anlaşılıyor.

Ondan sonraki durumda, elbette o zaman Şefik Hüsni ile aramızdaki ilişkilerin içyüzünü bir tek bilen Şefik Hüsni'dür, ikincisi de benim. Onun dışında kimse bilmez. Bilmesine de imkan yok. Ama, bu konu üzerinde ben burda şimdi kalkıp ta

açıklama yapacak değilim. Kendisinin de söylediği gibi. Yalnız bilmediğini söylemekle yetineceğim.

Onun dışındaki kuşaklara gelince.. Orda başka bir.. Bizimle Şefik Hüsnü arasında böyle bir kutbiyet hiçbir zaman olmamıştır. Mutlak surette Proletarya Partisinin devrimci arkadaşları, yoldaşları olarak çalıştık. 25 senesinde biz yakalandık, o kaçtı. Ve ilh... Ondan sonra devam eden belirli aşamaları var.

Ama ondan sonraki aşamada.. Ki buna ben kitapta da, okuyanlar bilir: Türkiye'de bir Proletarya Partisinin kuruluş çağı diyorum. Önemi oradan geliyor, kuruluş çağı olduğundan. Ve o kuşak, ateş çizisi içinde savaşmış insanlar olma ölçüsünde, o dönemin insanı sayırlar. Yoksa, birisi ötekinden daha üstün, yahut öteki ona karşı daha göklere çıkmış, falan.. Bu anlamda bir ilişki hiçbir zaman olmadı, bizim o çağımızdaki savaşçı arkadaşlar arasında.

Ondan sonra arkadaşımızın (Hayati Tüzün beymiş) haklı olarak işaret ettiği gibi, bir kutuplaşma oldu Türkiye sosyalist devrim savaşında. Ve bu kutuplar, orada söylediğim isimler biçiminde tecelli etti. Yani Reşat, Parti ölçüsünde, Parti çizisinde dövuştü. Nazım, o çizinin gah orasında, gah burasında, şairane atlamalar sıçramalar geçirdi. Bu bir realite. Büyük şair, falan filan, ikinci bahıs. Şairlik değil, politika ve devrim savaşı. O açıdan..

Ancak, o çağ için, yani İkinci Emperyalist Evren Savaşına gelinceye kadarki kuruluş çağından sonraki çağ için, bu iki isim hakikaten sosyalist dünyada en çok işitilen -yahut işitilen olmasa bile- bu iki zat bunu en etken sayılan tepeleri olarak görülmüştür. O açıdan koyduk. Yoksa, biri ötekinden daha faziletli, yahut öteki ona.. O anlamda değil. Ancak, tabii biz, daima Parti çizisini savunan bir askeriz. O açıdan elbette, orda Reşat Fuat arkadaşımızı Nazım'a daima tercih etmişizdir ve ederiz.

Üçüncü aşamada: Mihri ile Çaycı yahut benim Yenimemedağa dediğim Aybar.. Bu ikisini karşılaştırışım da aynı. Reşat Fuat'la Nazım Hikmet'in karşılaştırması biçiminde yaptık orda da. Kimseyle alay etmek için değil. Bir realiteyi göze çarptırmak için. Birisi doğru çizide, doğru çiziyeye hiç değilse en yakın, ötekisi de ona en aykırı düşen, iki tip olarak. Ama ikisi de, iddialarına bakarsanız, ikisi de aynı derecede Bilimsel Sosyalisttir, aynı derecede Parti uğruna ölümü göze almış sayılır. Fakat realitede, bizim deyimimizde bunlar iki kutbu temsil etmiştir. O anlamda koyduk. Birini kötülemek, ötekini göklere çıkarmak aklımızdan geçmemiştir.

Yalnız bu ikisi de, benim bilebildiğim kadarıyla, İkinci Cihan Emperyalist Savaşının ateşi içinde sosyalizme -belki çayhanelerde, belki başka yerlerde- gelmiş katılmışlardır. Türkiye'de bu iki ismi aynı kuşak çağı içinde gördüğümüz için, hatırda kalması bakımından, yanyana koyduk. Yoksa birini ötekine tokuşturmak anlamıyla değil. Ve bu iki isim hakkındaki kanılarımı da, şimdiye kadar, belki yüzlerce yazıyla açıklamış bulunuyorum.

Vahap Erdoğan, kendiliğinden öyle. Hatta, ben bile sonradan, yani kitap basılırken, düşündüm: yahu, bunlar daha dünkü çocuk.. Yani, ikisinin de adını böyle iki önemli akıma mal etmek fazla kaçmadı mı? Hemen haber yolladım: Aman, bu isimleri çıkarın da, orda isim koymayalım, falan dedim. Yani, böyle de bir şey oldu. Oldu ama, meğer matbaada basılıvermiş o sırada. Eh, kalsın dedik. Ne olacak? Gene Vahap'la Doğu, biri şimdi Ak-Aydınlık'ta, ötekisi Al-Aydınlık'ta.. Kendilerine göre, kediye göre budur, bir akımın akla ilk gelen isimlerinden. Bunu anlatmak istedik. Yoksa, biri ötekinden daha faziletli yahut faziletsiz anlamında bir karakteristik yapmak, orada zaten konu değil.

Bizim konumuz, Őu MDD'ci Demokratik Devrim parolasının nasıl yanlış kullanıldığını ve nasıl yanlış neticelere vardığını göstermekti.. Bizim, 50 yıldır normal ilgiyle karşıladığımız ve katılabildiğimiz kadar katılabildiğimiz -katılamadığımız zaman da kuyunun dibinde istirahat ettiğimiz- sosyalist savaşın bir aşaması olarak anmak gerekince, onları andık.

Binaenaleyh, arkadaşımın bu noktada hassasiyetine teşekkür ederim ama, bilmediği noktalar hakkında da kendisinden ben özür dilemek durumunda değilim. Yani bildiğim bir şeyi bildiğim gibi ve hiçbir hatır gönül düşünmeksizin koymak zorundayım. Bundan sonra zaten, hayatta herhangi bir şeyimiz de kalmamış bizim, ambisyon dedikleri, yani bir hırs, falan filan yok.

Ancak sizin kuşacağınıza karşı büyük sorumluluk duyuyorum. Ve bu sorumluluğu en realistçe, en dürüstçe, en açıkça yerine getirmeye çalışıyorum. Bütün yaptığım bu.

Fakat tabii arkadaşımız kendi kanılarında, şahsi ölçüde yerden göğe kadar serbesttirler. Ondan dolayı kendisine hiçbir şeyim yok, taanım yok, yani sitemim yok. Serbesttir, nasıl isterse düşünür. Ama, benim kanılarımı açıklama görevimi, Őu veya bu arkadaşın hissiyatı, duygululuğu belirlemez.

Binaenaleyh, bu konularda zannediyorum başınızı çok ağrıttık. Benim söyleyeceğim bu kadar. Sizlerin de söyleyeceklerini -belki hepsini söyleyemediniz ama, söyleyebildiğiniz kadarıyla- cevaplandırmaya çalıştım. Hepinize ayrı ayrı teşekkür ederim.